

Nr 1 • 2001 • årgång 25 • 50 kr

www.sydasien.no.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

”Freden tar tid”

**Norske medlaren
på Sri Lanka intervjuas**

Galna kor och jordlösa bönder

Europas köttbönder förtvivlar och förbannar. Värst är, som vanligt, de franska bönderna. Under protestrop leder de sina svällande köttkolosser in i städerna och ockuperar marken framför rådhus och andra offentliga byggnader. Visst, jag förstår den enskilde köttproducenten som beklagar de förluster han eller hon gör i galna kosjukans spår. Men tycker synd om? Nej. Sett ur ett globalt perspektiv (och självfallet också ur djurens) är uppfödningen förkastlig. Odlingsbar mark borde användas till andra ändamål än grödor åt köttdjur. Med köttproducenternas gnälliga protester ringande i öronen läser jag om en annan bondeaktion. På sidan 13 i det här numret av SYDASIEN berättas om de jordlösa bönderna i västra Nepal som börjat ockupera odlingsbar mark i väntan på att regeringen ska uppfylla sina löften. Ur dessa fattiga människors perspektiv måste "krisen" i Europa te sig ufolik.

Att det kan finnas mycket olika perspektiv på en och samma företeelse blir också tydligt vid läsningen av reportaget om den nya indiska kvinnorörelsen. **Eva Hellman** redogör för hur kvinnan lyfts fram i den växande hindunationalistiska rörelsen, hindutva. På ytan ter den sig kvinnovänlig och befriande. Många kvinnor upplever uppenbarligen starkt självförtroende i den roll de tilldelas av den fundamentalistiska ideologin. Att rollen i stort sett går ut på det gamla vanliga: att i första hand vara maka och mor, tycks inte bekymra. Det verkar som många längtar tillbaka till en tid då alla visste sin plats. **Pramila Medhe** är en av dem. Hon leder *Rashtra Sevika Samiti*, Indiens för närvarande största kvinnoorganisation. **Pär Jansson** har intervjuat denna kvinna som menar att våldtäkter är ett resultat av den moderna kvinnans alltför utmanande klädsel och uppförande. Hon förespråkar också arrangerade äktenskap.

På sidan 14 kan du se en av Sydasiens alla bortgifta kvinnor. **Hadjeri Sultan** heter hon och är dotter till husbåtsägaren **Aziz Sultan**. I **Inger Brattströms** reportage berättar han om sina svårigheter i det på turister ännu glesa Kashmir. Den brudklädda dottern blickar sorgset från fotot. Hoppas vi i framtiden befrias från handel – både med kvinnor och med djur.

Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 1/01:

Jordbävningen i Gujarat	3
Ajit Roy.	12
Jordlösa bönder i Nepal gör uppror	13
Ny vår för turismen i Kashmir?	14
Fredsmäklaren på Sri Lanka intervjuas	16
Sri Lanka-kritik mot SYDASIEN	18
Döden i Varanasi	20
Kvinnor och hindunationalism	24
Hej Indien! Bildreportage från vardagen	28
Abdul Rasheed om en gåtfull vänskap mellan två män ur skilda världar	30

Indiska piratläkemedel ännu lagliga	31
Visionsrik arkitekt styr Delhis utveckling ...	32
Turbulens inför nyval i Bangladesh	33
Recensioner:	
Jan Hjärpe om Ahmed Rashids bok "Talibanerna"	35
Amitav Ghosh och Amit Chaudhari 36	
Yoga Vasishta	36
Reseguide om Kerala	36
Tomas Löfströms "Mannen som reste"	37
Litteraturtidskrift i graven	37
Notiser	38
Tomas Löfström om Bamijans Buddhor	40

Omslaget: En betelförsäljare i Batticaloa är en naturlig träffpunkt för invånarna i den lilla staden. Stadskärnan behärskas av regeringens trupper. Några kilometer utanför finns gerillan.

Foto: JOHAN MIKAELSSON

Ord från ansvarig utgivare

Med sådana vänner behövs inga fiender

Då och då har sydasiatiska ambassadörer ondgjort sig över vad som skrivs i tidskriften SYDASIEN. Tyvärr har deras inlägg sällan höjt sig över hej-lackens intellektuella nivå. **Sarala Fernandos** inlägg i detta nummer (se sid 18) utgör inget undantag med sitt högmod och sin historielöshet.

Högmod för att hon brännmärker Tigerrörelsen (LTTE) för deras brott mot de mänskliga rättigheterna samtidigt som den statsmakt hon representerar sedan slutet av 70-talet – då landets säkerhetsstyrkor införde tortyren – systematiskt begått samtliga möjliga brott mot de mänskliga rättigheterna.

"Ska vi räkna lik?"

Ska vi räkna lik, fru ambassadör, de lik som är offer för sådana brott (tortyr, summariska avrättningar, bomber mot civila, "försvinnanden" osv)? Den ligan leder den lankesiska staten med hästlängder.

Läs de otaliga rapporterna från Amnes-ty, andra länders UD-rapporter (tex förra årets rapport från USA:s utrikesdepartement) osv.

Historielöshet därför att detta i grunden fullständigt onödiga inbördeskrig skapats av den etnocentriska singalesiska nationalism som odlats av delar av det buddhistiska prästerskapet och skrupulösa missnöjespolitiker. Med hjälp av styrning via grundlag, vanlig lag, fördelningspolitik, kvoteringar osv marginaliserades den tamilska minoriteten alltmer under en mycket stor del av 1900-talet.

Utsiktslös lösning

Grundkurs I, a i statskonst säger att detta sannolikt leder till krig. Men Sarala Fernando ser inte längre än till dagens stygga terrorister i LTTE medan hennes uppdragsgivare rustar alltmer för att nå en utsiktslös militär lösning på problemet.

Med den hållningen behöver Sri Lanka inga fiender. Den norska medlingen kan vara ett sätt för landet att ta sig ur ett hopplöst krig vars sår kommer att ta generationer att läka.

Att i det läget med höjd svansföring gasta om motpartens övergrepp och tiga om de egna är inget annat än en allvarlig underminering av det norska medlingsarbetet.

Thomas Bibin,
ansvarig utgivare

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A, 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasien@telia.com

Webb-sida: <http://www.sydasien.m.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer: Lars Eklund och

Katarina Sandström Blyme

Tryck: Luleå Grafiska 2001

Prenumerantregister: Nätverkstaden Väst,

031-743 99 05, ekonomitjänst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen

SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år)

kostar för privatpersoner i Sverige 200 kr.

Prenumeration för institutioner och bibliotek 250 kr.

Övriga Norden (B-post) 285 kr, övriga Europa

(B-post) 315 kr, utom-Europa (A-post) 350 kr.

Lösnummerpris: 50 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i juni.

Manusstopp: 10 maj 2001

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att

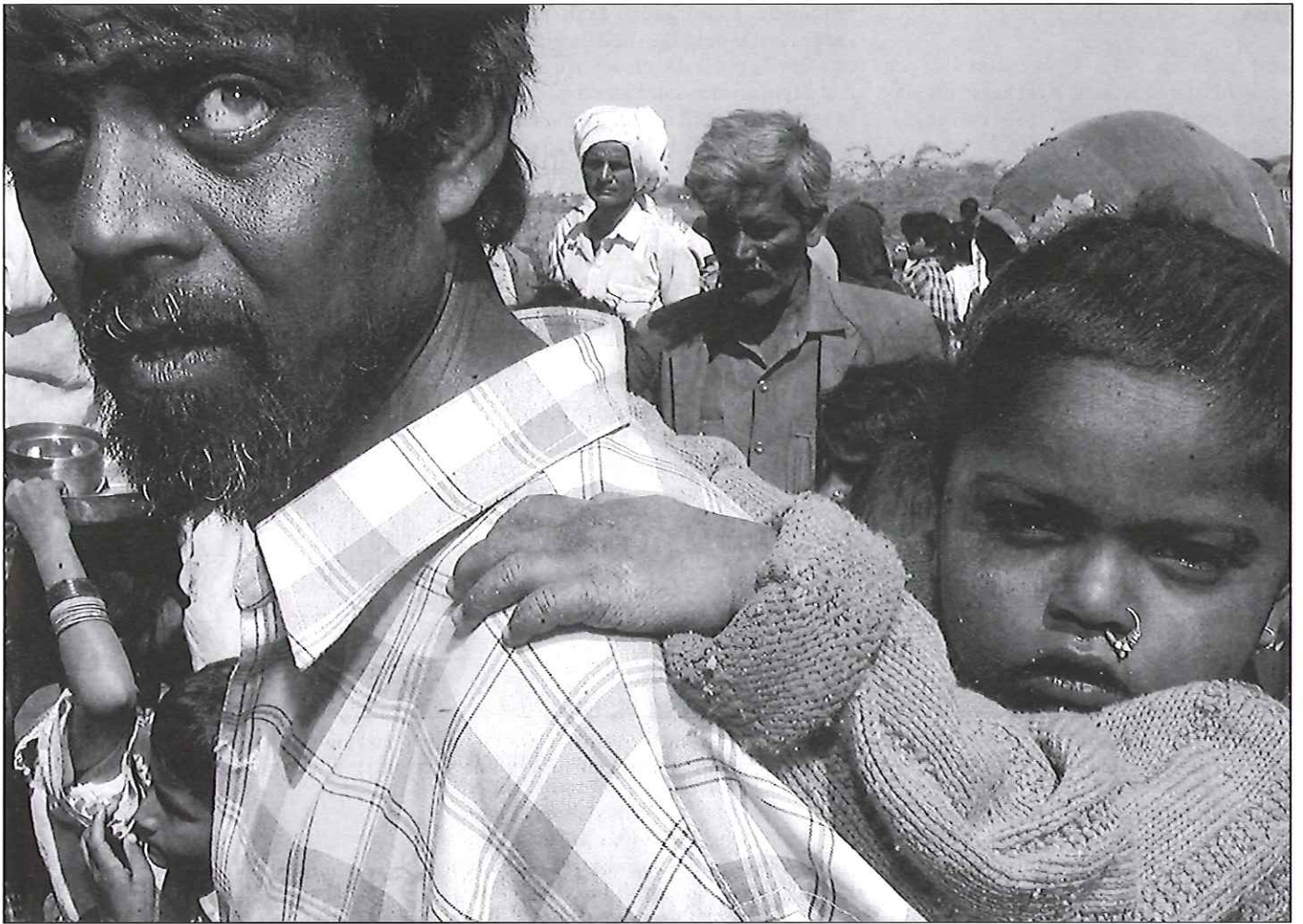
sprida information om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperia-

lismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i

området. Föreningen är fristående från politiska partier

och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

Naturkatastrofer i Indien brukar vanligtvis förvandlas till inrikespolitiska gräl. Men de överväldigande följderna av skälven i Gujarat tycks ha fått det partipolitiska kabblet att komma av sig. I stället har landet slutit upp i en bred solidarisk hjälpaktion för de hårt drabbade i området.

FOTO JAYANTA SHAW/SCANPIX

När jorden skälver

Skälven i Gujarat har väckt indiernas solidaritet

"När ett stort träd faller, skakar marken..."

Rajiv Gandhi

Efter skälven i Gujarat börjar ett nationellt trauma bli märkbart. De akuta frågorna "vem?, var? hur många?" har gett gradvis plats åt mer djupgående, existentiella: Varför? Hur kunde det hända? Har de gamla gudarna övergivit Indien?

Men ställda inför de drabbade människornas förtvivlan har indiska media också gjort sin politiskt känsliga granskning av hur ansvariga myndigheter handskats med krisen – och kritiken är förödande. Samtidigt konstaterar såväl journalister

som hjälparbetare att de spontana, civila insatserna ifråga om snabbhet, omfattning och uppfinningsrikedom vida överträffade de statliga.

Den indiska månaden Magh, som började den 14 januari 2001, skulle ha varit den mest välsignade perioden på 144 år. Enligt en vida accepterad hinduisk tradition – och därtill hörande astrologiska beräkningar – befinner sig himlakropparna vid denna tid i maximalt gynnsam position. Att så verkligen var fallet beseglades av månförmörkelsen den 9 januari, då även ganska sekulariserade hinduer passade på att frambära lyckobringande offer.

Samma dag anlände stora skaror av pilgrimer till Allahabad för att delta i Maha Kumbh Mela, den största högtiden i sitt slag sedan 1800-talet. Därmed inleddes en

44 dagar lång dopfestival, under vilken man räknar med att sammanlagt sjuttio miljoner hinduer ska genomföra rituella bad i Ganges vatten.

Även på det sekulära planet verkade läget ovanligt gott. Budgetarbetet i New Delhi var inne i ett avgörande skede, och för första gången på många år kunde finansministern antyda en försiktig optimism: det sedvanliga underskottet skulle i år kunna vändas i ett litet överskott.

Skröt med Miss Universum

På det utrikespolitiska planet hade indisk diplomati skördat triumfer efter president Clintons besök här förra året. Mediavärlden log mot Indien, som nu kunde skryta

VÄND!

FORTS.

med både en Miss Universum och en världsmästare i schack. Kort sagt: allt verkade samverka till det bästa för den unga – sargade men stolta – nationen.

Näst mest utvecklade stat

Gujarat – fram till den 26 januari i år rankat som Indiens näst mest utvecklade delstat – ett affärscentrum med rekordtillväxt, 22 procent om året. Man har svarat för ungefär 30 procent av Indiens produktion av bomull, råolja, naturgas, fosfater och järn, samt nästan hälften av alla läkemedel. Dessutom var Gujarat en av Indiens viktigaste dörrar mot omvärlden; från fyra hamnar gick en tredjedel av nationens export. Det strategiska läget nära Pakistan gjorde att man förlade två viktiga militärbaser hit, en i Bhuj och en i Jamnagar.

För moderna europeer är Gujarat kanske mest känt genom att Mahatma Gandhi föddes här och bl. and annat upprättade sitt första ashram (retreat-center) nära Ahmedabad. Men Gujarat hade redan i århundraden varit ett blomstrande centrum för handel och sjöfart. Härifrån har företagsamma och framgångsrika affärsidkare under många generationer spritt sig över hela Indien (liksom till östra och södra Afrika). Det torde finnas få orter i Indien, där det inte bor åtminstone några affärsidkande klaner från Gujarat.

På motsvarande sätt har de flesta regioner sett människor ge sig av mot Ahmedabad och Surat, i hopp om en bättre framtid som gästarbetare i den förmögna handelsboden vid kusten. Det innebär att katastrofen i Gujarat kommer att bli kännbar över hela Indien lika mycket på det mänskliga planet som på det nationalekonomiska. Detta blev uppenbart redan dagen efter skalvet, då gratiståg för anhöriga avvecklades till katastrofområdet från flera av Indiens större städer, till exempel härifrån Chennai.

Pakistansk samhörighet

Gujarat hade före Indiens självständighet betydande muslimska grupper, vilka dock i stor utsträckning utvandrade till Pakistan vid delningen i augusti 1947. Därför känner många pakistanier i dag en speciell samhörighet just med Gujarat. "Hum nasle na hain, fasle na hain", ("Vi är varken olika raser eller skilda åt") – så skrev en ung muslim i ett av de tusentals kondoleansmail, vilka nu strömmar in på indiska webbsajter, ofta just från Pakistan. Gujarat är också sedan medeltiden centrum för den shia-muslimska sekt som ibland kallas ismailiter (Aga Khans anhängare); drygt åttio procent av Indiens ismailiter bor där, vilket sannolikt innebär att denna religiösa minoritet allvarligt har decimerats genom skalvet.

Den 26 januari firade Indien som vanligt "Republikens dag" (till minne av statsför-

fattningen, som trädde i kraft 1950). Det rådde förstas helgdag i hela landet – skolor och fabriker höll stängt, och vid halvnotiden på morgonen samlades unga och gamla medborgare till de övliga manifestationerna; den indiska flaggan hissades, och man sjöng "Jeya ho, jeya, jeya, jeya ho!" ("Ja, må hon segra!"). Så även i Ahmedabad, Anjar, Bhachau, Bhuj, Jamnagar, Morvi, Rajkot, Ratnal, Surat, Surendranagar och andra orter i det välmående Gujarat på Indiens nordvästra kust.

Men strax efter att nationalsången förklingat, rämnade marken. Ett jordskalv, som nästan nådde toppen på Richter-skalan, förändrade allt; världen rasade bokstavligen samman. "På fem minuter skickades vi tillbaka femtio år i tiden", sade en överlevande revisorsassistent efteråt.

"På fem minuter skickades vi femtio år tillbaka i tiden"

J. Meghani, Bhuj

Flera dagar efter skalvet kunde fortfarande ingen säga hur många liv som skördats. Delstatsregeringen i Ahmedabad reagerade påfallande trögt och angav under de första dygnet mycket låga dödstal. Först några hundra, sedan några tusen...

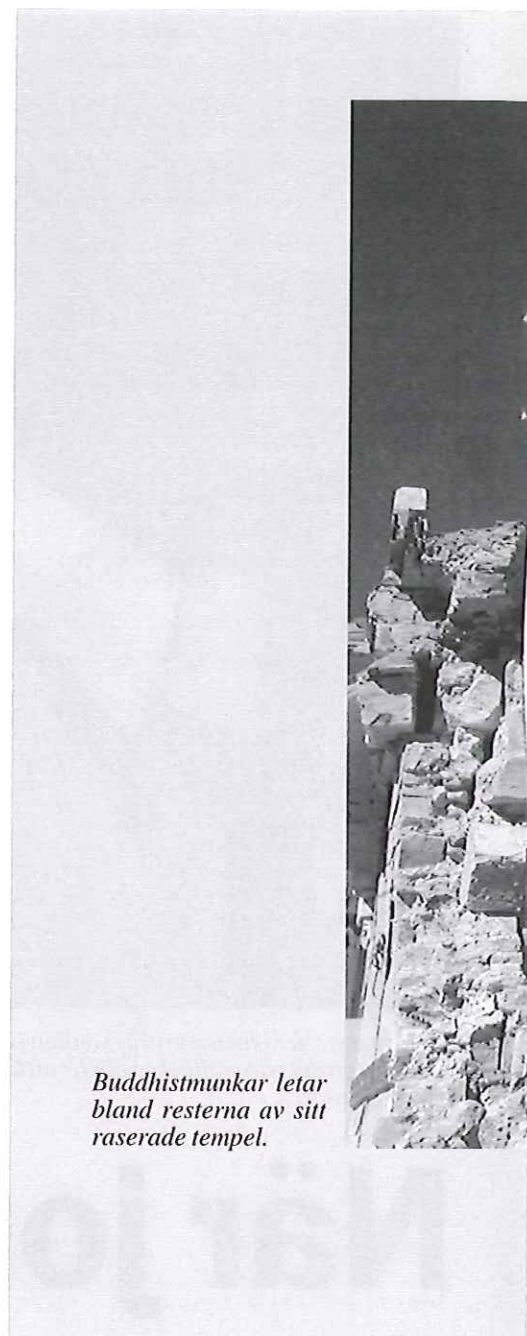
I dag talar de flesta utomstående observatörer och oberoende journalister talar i dag om minst 30 000 döda människor, oräknelig dödad boskap och materiella skador motsvarande minst fem miljarder US dollar. Det står klart att landsbygden drabbats lika hårt som de stora städerna; hälften av Kutch-distriktets niohundra byar har blivit obeboeliga eller helt utplånats.

Seriösa analyser av nutida naturkatastrofer måste räkna med att den mänskliga faktorn på något sätt – kanske i avgörande grad – bidragit till att antalet offer blivit stort. I fallet Gujarat kan ansvarsfrågan enklast delas upp i tre nivåer, vilka egentligen berör förhållanden både före och efter skalvet: (a) vem gav bygglov och vem byggde undermåliga hus? (b) vem bar ansvaret för lokal katastrofberedskap och krishantering? (c) vem bar motsvarande övergripande ansvar på riksnivå?

Den första frågan har redan debatterats ingående. Premiärminister Vajpayee har litet tafatt gått ut med budskapet att man nu ska skärpa bygglagarna och deras beivrande. Flera ansvariga byggherrar har identifierats och ska nu ställas inför rätta. Det är dock tveksamt om de politiker som mot mutor beviljat bygglov kommer att nås av lagens arm.

Lättja och slarv

Men några hus, som uppförts enligt gällande lagar och säkerhetsföreskrifter, står kvar där bland ruinerna och deras levande be-

Buddhistmunkar letar bland resterna av sitt raserade tempel.

gravda: i Ahmedabad, i Bhuj och i Jamnagar. De utgör ovedersägliga anklagelser, tysta påminnelser om att girighet, lättja och slarv faktiskt kan visa sig vara dödssynder...

Den andra frågan kanske aldrig blir ordentligt genomlyst. Gujarat styrs av BJP, det vill säga samma hindunationalistiska parti som regerar på nationell nivå. Knappast någon tror att man i New Delhi önskar spilla alltför mycket krut på att granska partikamraternas handlande i Ahmedabad, i synnerhet inte om det finns anledning att misstänka slarv och bristande ansvarskänsla.

Dessutom kan en alltför ingående analys av förhållandena på delstatsnivå leda vidare till obehagliga frågor om agerandet på riksnivå, till exempel: varför hade man i New Delhi ännu inte tillskapat en ordentlig

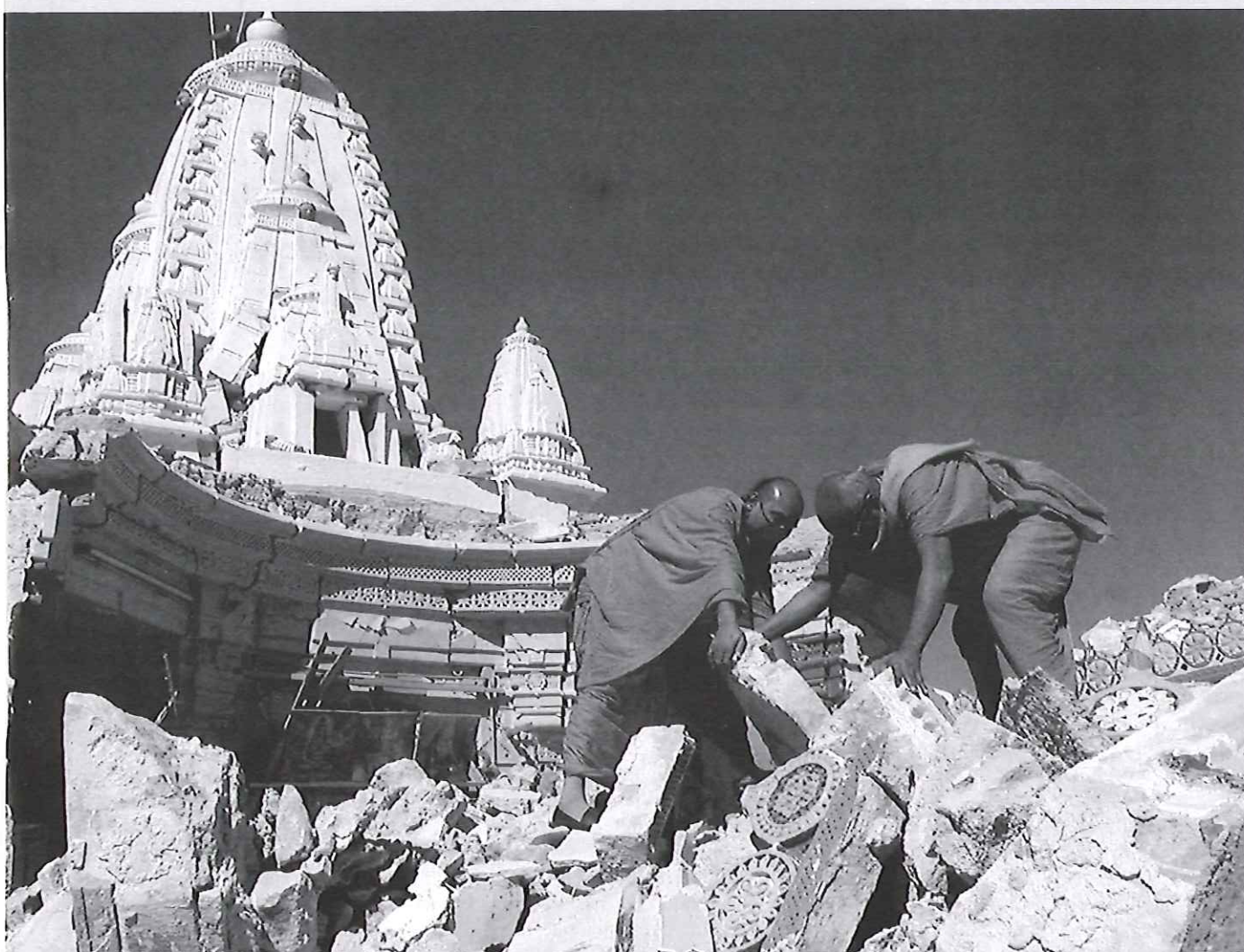

FOTO JAYANTA SHAW/SCANPIX

krisgrupp trots de löften som gavs i samband med torkan och översvämningarna förra året? Ändå har tonen från centralt håll gentemot delstatsregimen varit oväntat skarp, och Gujarats regeringschef **Keshubhai Patel** har hållit en mycket låg profil i media.

"Vi hade ju långhelg"

Keshubhai Patel

Indien har emellertid en fri, o censurerad press, som energiskt söker ta reda på vad som verkligen hände den ödesdigra sista fredagen i januari. Mycket tyder på att Patel inte lyckades få till stånd någon form av statlig insats förrän tio timmar efter skälvet; många observatörer hävdar att det

tog två dygn för de lokala myndigheterna att börja agera och att de aldrig åstadkom någon samordning överhuvudtaget. Bortförklaringarna behöver vi inte gå in på här; det handlar om ursäkter av typen "vi hade långhelg", "det var ju farligt att vistas på kansliet", "telefonerna fungerade inte".

Sådana obotfärdiga förhinder stoppade dock inte BJP-folkets kollegor i hindurörelsens sociala gren, RSS, och dess ungdomsorganisation Bajrang Dal. Dessa sände omedelbart ut sina disciplinerade "trupper"; tjugofemtusen män och ynglingar i scoutliknande khaki-uniform var bland de allra första i räddningsarbetet.

Det är knappast en överdrift att säga, att RSS därmed räddade hindunationalisternas heder. Åtminstone verkade det så under den första veckan... (se nedan)

Frågan om det högsta ansvaret på riks-

nivå är möjligen lättare att reda ut. Unionsregeringen i Delhi gjorde visserligen bort sig de första timmarna genom att fullfölja en påkostad och tidsödande manifestation utan någon som helst antydning till krismedvetande.

Festprydda elefanter

Republikens dag har sitt eget protokoll, och i sakta mak skred festprydda elefanter och militärkolonner förbi premiärminister Vajpayees tribun på en av Delhis paradgator – bilderna visades på indisk TV interfolierade med de första direktsändningarna från Ahmedabad...

Efter nästan sex timmar(!) sammankallades det första krismötet. Därpå agerade försvarsminister **George Fernandes** med

VÄND!

FORTS.

berömvärd snabbhet och gjorde med helikopter ett första svep över katastrofområdet. Hans preliminära uppskattning av antalet dödsoffer hamnade nära de utländska experternas. Följdriktigt var det också försvarsmakten, som först av alla offentligt ställda kom till de drabbades undsättning. Drygt 22 000 soldater sattes in och gav därmed den statliga hjälpinsatsen ett ansikte.

Skänker gärna

I efterhand har arméns insatser kanske i överdriven grad kommit att spelas ut mot de civila myndigheternas förlamning, men det finns uppenbarligen substans i kritiken. Insändare i tidningar och på Internet skröder inte orden: "Åh ni, våra korrupta politiker, jag vet nog att nittio procent av er nu bara har en enda tanke i huvudet: hur ni ska få ut maximalt med pengar av denna katastrof. Men jag varnar er – om ni så rör en enda rupie av de drabbades pengar, kommer ni att få stå till svars." Flera människor som jag talar med i butiker, restauranger och på gatan deklarerar utan omsvep att de å ena sidan gärna skänker (och oftast redan har skänkt) en slant till hjälpinsatser i Gujarat, men att de å andra sidan är helt övertygade om att högst tjugo procent verkligen når fram. "Skillnaden mellan privata och statliga organisationer är nog inte så stor", säger en äldre kvinna, "för korruptionen är en del av den offentliga livsstilen här, även om yrkespolitikerna är värst av alla".

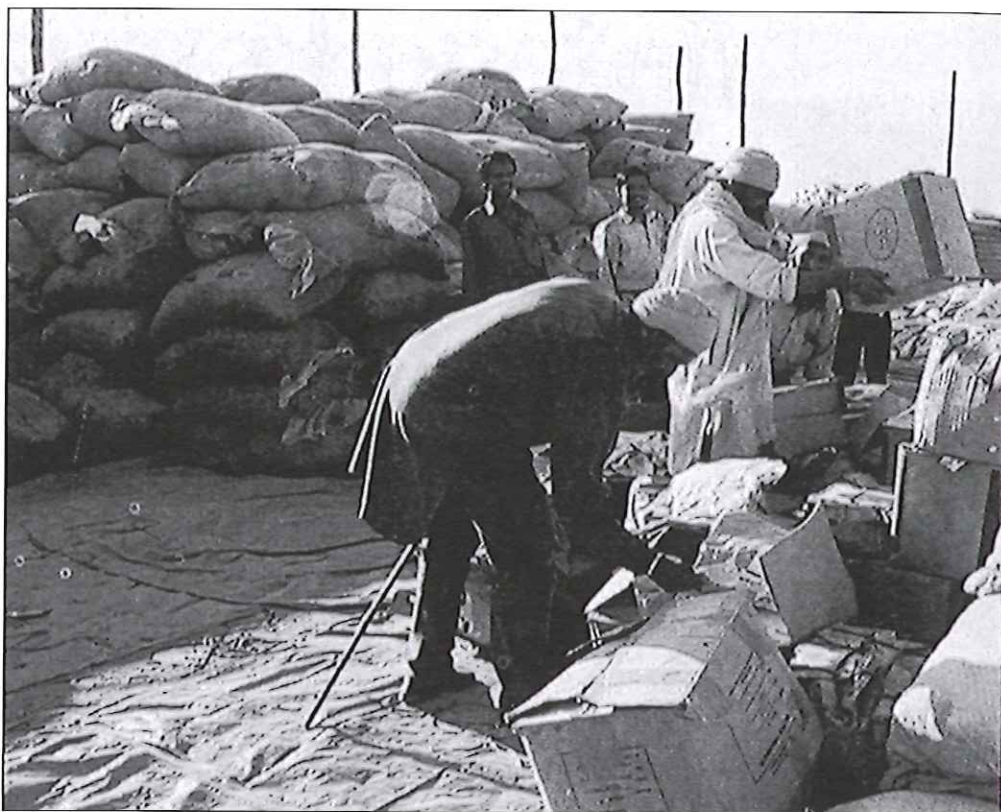
Allteftersom ögonvittnesskildringar och oberoende analyser kommer till allmänhetens kännedom, ljuder de skeptiska frågorna högre, till exempel: "Hur starkt var skallet egentligen? Varför ger indiska och utländska experter olika svar?" Det första officiella beskedet, som under de första dygnet kablades ut i TV-nyheterna, var 6.9 på Richter-skalan. Utländska mätningar angav istället 7.9, något som efterhand fick några av Indiens främsta experter att backa under hänvisning till att man hade uppmätt olika typer av skakningar.

Men de statliga rapporterna har av någon anledning fortsatt att uppgå 6.9... I en ilsken reaktion mot denna prestige-låsning hade en av Indiens stora veckotidningar, Outlook, på omslaget till sitt första nummer om katastrofen satt rubriken "The 8.0 killer"... I dag har åttio mätstationer världen över enats om 8.0 som den korrekta magnituden.

"Jag ska fråga Gud varför han gjorde det här"

R. Thakkar, Bhuj

Detta sifferkrig kan synas vara en ren teknikalitet men belyser i själva verket ett allvarligt och djupgående problem: vem

Representanter för Shiromani Gurdwara Prabandhak-kommittén i New Delhi delar upp förnödenheter.

FOTO VIVEK BENDRE/FRONTLINE

kan man lita på? När själva jorden rämningar, var finns då den fasta punkten i tillvaron? Vem talar sanning? Hur många har egentligen dött? Varför är det så tyst om Jamnagar och Rajkot, medan CNN och BBC tycks visa varenda ruin i Bhuj och Ahmedabad? Hur mycket pengar har egentligen kommit från utlandet, och hur mycket kommer vi här i Anjar och Surat att få se röken av?

Tillvarons fundament rasar

När det obegripliga händer, när tillvarons fundament rasar, famlar människan efter orsaker och sammanhang utanför henne själv. Genom årtusenden har religionen fått tillhandahålla svar på frågor om det som verkar övernaturligt, alltifrån jordbävningar till åska och norrsken. I dagens Europa känner vi knappast att naturfenomenen är oförklarliga; fysik och kemi har gett oss goda svar. Men de flesta indier bor fortfarande på landsbygden och har inte tillgång till de tolkningsmodeller, som modern vetenskap erbjuder. Kontinental-socklar, friktioner i jordskorpan – dessa är okända begrepp, i synnerhet för den som aldrig hört att jorden är klotformad... Det är fortfarande religionen, myterna om gudar och gudinnor, demoner och andar, som utgör det raster genom vilket jag försöker fatta det ofattbara. Seismografernas mätningar och geologernas rationella förklaringar hör till en främmande värld – de läskunniga och skolade människornas – även om denna värld i rasande takt tränger sig på genom TV och urbanisering.

Skalvet i Gujarat har dock skakat om även de högutbildades sinnen. Det räcker inte med att teoretiskt förstå hur det hela gick till i geologiska termer. På något sätt måste också de existentiella frågorna besvaras: varför? har Gud låtit detta ske, eller är det onda demoners verk? Dessa frågor rymmer ett påtagligt riskmoment, nämligen att skrupelfria politiker söker slå mynt av katastrofen, eller att en viss folkgrupp utses till syndabock.

Alltsedan de våldsamma motsättningarna mellan hinduer och muslimer på 1980-talet har Gujarat i media framstått som ett av Indiens mest konfliktladdade områden. Ett symptomatiskt exempel var debatten om "olämpliga organisationer" häromåret. Som enda delstat upphävde Gujarat 1999 förbudet för sina statsanställda (inklusive poliser och domare) att vara medlem av RSS. Efter våldsamma reaktioner fick man återkalla beslutet men det har likafullt påbjudits att skolor och andra offentliga institutioner ska prenumerera på och distribuera RSS:s publikationer.

På 1990-talet genomförde VHP, RSS och Bajrang Dal kampanjer bland Gujarats kristna adivasis (ursprungsbefolkning) – till exempel i Dang och andra bergstrakter – för att förmå dessa så kallade stamfolk att lämna kyrkan och bli hinduer. "Dessa folk har varit hinduer sedan urminnes tider, innan kristna missionärer tvingade på dem sin främmande religion" hävdar hindunationalisterna. Men ursprungsbefolkningens egna företrädare bestrider detta och kritiserar aktivisterna i RSS och VHP för att des-

sa berövar adivasis deras särart genom att "sanskritisera" deras urgamlas kultur.

Tvångsomvänder fattiga

Men de mest militanta hinduaktivisterna (de så kallade *swayamsevak*s) vidhåller att utländska missionärer tvångsomvänder fattiga och lågutbildade; därför måste de bemötas med samma medel... Den engelskspråkiga pressen har följaktligen sedan hösten 1998 rapporterat om ett ökande religionspolitiskt våld: nedbrända bönehyddor, våldtäkter på katolska ordenssystrar, skövling av kristna byskolor och kliniker.

I dag kan man från både hinduer, muslimer och kristna höra en försiktig undran: är skalvet Guds straffdom över Gujarat? Är det muslimernas Allah eller de kristnas Gud som på detta ohyggliga sätt visar sin vrede? I Sverige skulle vi knappast tala eller ens tänka i sådana banor. Men det känns inte fullt så långsökt här, där den hinduiska mytologin – numera åskådliggjord i populära TV-serier – visar gudar och demoner inbegripna i kosmiska krigshandlingar.

Men det verkar lyckligtvis som om Indien i dag har föresatt sig att inte släppa fram den primitiva hämndens demagoger. Delstaten Karnatakas minister för infrastruktur, katoliken **T John**, gav vid en presskonferens förra veckan uttryck för åsikten att Gujarat nu skördar vad man sått, eftersom man där förföljt religiösa minoriteter. T John, som sedan en tid står åtalad för att ha tillverkat och sålt livsfarlig sprit, fick omedelbart lämna sin regeringspost. Hinduiska organisationer har nu stämt ho-

nom för uppvigling och uppmanat kongresspartiet att utesluta honom ur partiet.

Indiska media ger stor uppmärksamhet åt de internationella hjälpinsatserna: israeliska fältsjukhus, schweizare med hyperkänslig teknologi för att finna instängda offer och turkiska undsättningsteam (båda med bara alltför konkreta erfarenheter hemifrån), japaner med snabbmonterade modulhus, samt amerikaner, briter, tyskar, ryssar, slovakier, malaysier, pakistansier och sydkoreaner: dessa tretton nationer har stått i främsta ledet under de akuta aktionerna den första veckan.

Med anledning av denna omfattande multinationella räddningsstyrka har inhemska analytiker påpekat att Indien nu för första gången utan retoriska krumbukter och utan att skämmas, har accepterat utländsk hjälp. Det kan bero på flera saker: för det första, att en jordbävning är en så oförutsägbar naturkatastrof, att ingen regering i världen behöver känna sig förnedrad eller skyldig – det handlar bokstavligen om *force majeure*. Men det kan, för det andra, också bero på att Indien under de senaste två åren har öppnat sig för omvärlden på ett nytt sätt, att man börjar betrakta globaliseringen inte enbart som ett hot mot den egna kulturen och ekonomin utan alltmer som en positiv utveckling. För det tredje: de internationella medierna har denna gång inte talat i nedsättande ordalag om hur "fattiga folkmassor i u-länderna står handfallna inför naturens krafter". Istället har man skildrat indierna som handlingskraftiga och modiga individer, kapabla både att ta egna initiativ och att samarbeta med kvalificerad personal från andra länder.

Huruvida denna omvärldens myndigförklaring av indier skulle gälla även vid en naturkatastrof i Bihar eller Uttar Pradesh (som har mycket lägre läskunnighet) förblir förhoppningsvis ett föremål för gissningar. Men tvivlet leder vidare till en annan, långtifrån akademisk fråga: vad betyder skalvet i Gujarat för den nationella sammanhållningen?

Som svensk har jag förvånats över hur snabbt humanitära tragedier i Indien förvandlas till inrikespolitiska gräl. Så var det under katastroftorkan våren 2000, då tusentals människor dog av svält, och skuldsatta bönder begick självmord: kongresspartiet och BJP slungade beskyllningar och motbeskyllningar mot varandra, medan offren och hjälparbetet hamnade i skymundan. Vid översvämningarna i augusti var det samma sak.

Så överväldigande tragedi

Men skalvet i Gujarat är en så överväldigande tragedi i mänskliga och materiella termer, att det partipolitiska käbblet tycks ha kommit av sig. Inför det ofattbara tycks nationen tvingas samman. Den debatt som kommit i dagen efter skalvet handlar om vilken roll de hindunationalistiska organisationerna (RSS och Bajrang Dal) egentli-

gen spelade. De beskylls bland annat för att ha beslagtagit både utländska och inhemska hjälpinsatser för att därpå själva dela ut maten, filtarna och medicinerna som andra hade skickat. De mest BJP-kritiska går ännu längre och hävdar att centralregeringen avsiktligt förhalade breda hjälpinsatser så att de unga khaki-klädda volontärerna skulle framstå som de enda verkligt handlingskraftiga...

Lika goda patrioter

Man får gå tillbaka till Kargil-krisen (Kashmir) sommaren 1999 för att finna något motsvarande. Men då handlade det om krig mot en tydlig yttre fiende. Eftersom Pakistan är ett muslimskt land, var det dessutom en tveeggad situation för Indiens 200 miljoner muslimer. Den gången gällde de mer eller mindre spontana insamlingarna stöd åt stupade soldaters familjer, och tidningarna varnade på ledarplats för en militarisering av den bräckliga indiska demokratin. Shejker och imamer fick ideligen avge lojalitetsförklaringar för att försäkra majoritetsbefolkningen att muslimer är lika goda patrioter som hinduer, när det gäller.

Den här gången är stämningen och tonläget ett annat. Från katastrofområdet kom tidigt rapporter om att hinduer och muslimer gått samman i akuta räddningsaktioner. Där de statliga myndigheterna fallerade, organiserade sig civilbefolkningen på egen hand. Runtom i Indien har spontana insamlingar dragits igång, och de som inte kan ge pengar visar i stället sitt engagemang genom bön och fasta – symbolhandlingar i Gandhis anda. Den kombinerade bröd- och läkemedelsbutik, där jag brukar köpa min dagliga limpa, är ett typiskt exempel på folklig mobilisering. Bara två dygn efter skalvet skickade man femtiotusen rupie med kurir till Ahmedabad; några dagar senare hade man samlat ihop och sänt iväg mediciner – främst antibiotika, smärtstillande och sårdesinfektion – för ytterligare hundratusen rupie. (Månadslönen för en kontorsanställd ligger runt ett par tusen rupie...)

Kanske kan man våga påstå att Indien har fått sin första genuina, landsomfattande solidaritetsrörelse. Ty aktionerna för Gujarat skiljer sig från 1900-talets självständighetsrörelse genom att man nu inte främst tänker på sitt eget öde utan i stället fokuserar på andra människors lidande och behov. Hur denna moderna, mångreligiösa, multikulturella indiska folkörelse föddes över en natt, och hur dess anatomi utvecklades under veckorna efter skalvet torde bli ett ypperligt avhandlingsämne i flera beteendevetenskapliga discipliner inklusive så kallad u-landskunskap.

Chennai den 9 februari, 2001

Jan Henningsson

e-mail: henningsson@pol.net.in

Skulle Karachi överleva en jordbävning?

Över en miljon människor skulle dö i ett skalv liknande det i Gujarat

– Det var så fruktansvärt, säger Aneela, hemmafru i Karachi. Jag låg och sov när sängen plötsligt började skaka. Först förstod jag inte vad som hänt men efter några sekunder insåg jag att det var ett jordskalv. Människor rusade ut ur sina hus och det uppstod panik överallt.

I nte bara för Aneela utan för hela det pakistanska folket var det en skräckfylld upplevelse när jordbävningen, med en styrka av 6,2 på Richter-skalan, den 26 januari skakade Pakistan klockan 8.15 på morgonen. Det var den värsta jordbävningen på 156 år i Karachi och angränsande områden, och den var betydligt kraftigare än den i december 1986 vars skalv uppmätte 5,6 på Richter-skalan.

Skalvets epicentrum var staden Bhuj i indiska Gujarat men skälvningarna som varade i 40-50 sekunder spred skräck också över hela Pakistan. 30 människor dog och många skadades i Sindh-provinsen. Mängder av hus kollapsade och sprickor uppstod på många byggnader i Karachi, fönsterrutor krossades och ett stort antal människor flydde skrikande ut ur sina hus. Det uppstod akut brist på medicin och livsmedel i det inre av Sindh.

Tre nya skalv av något lägre styrka skakade Karachi den 28 januari, tidigt på morgonen samt på kvällen, och ytterligare åtta efterskalv med en styrka mellan 4 och 4,5 på Richter-skalan noterades under de följande 24 timmarna.

Seismologiska experter säger att det normalt alltid följer en lång rad efterskalv

upp till 20 dagar efter en stor jordbävning.

Karachi är den enda staden i Pakistan med stor andel höghus. Andra städer består mestadels av låga byggnader och därför blev skadorna där mera begränsade.

Som Jan Henningsson berättar i sin artikel blev förödelsen och det mänskliga lidandet i Gujarat betydligt värre, där uppmättes också skalvet till 6,9 eller 7,0 på Richter-skalan. Men hade jordbävningen varit lika kraftig också i Karachi med sin befolkning på mer än 10 miljoner skulle det ha inneburit död och förstörelse i ofantlig skala.

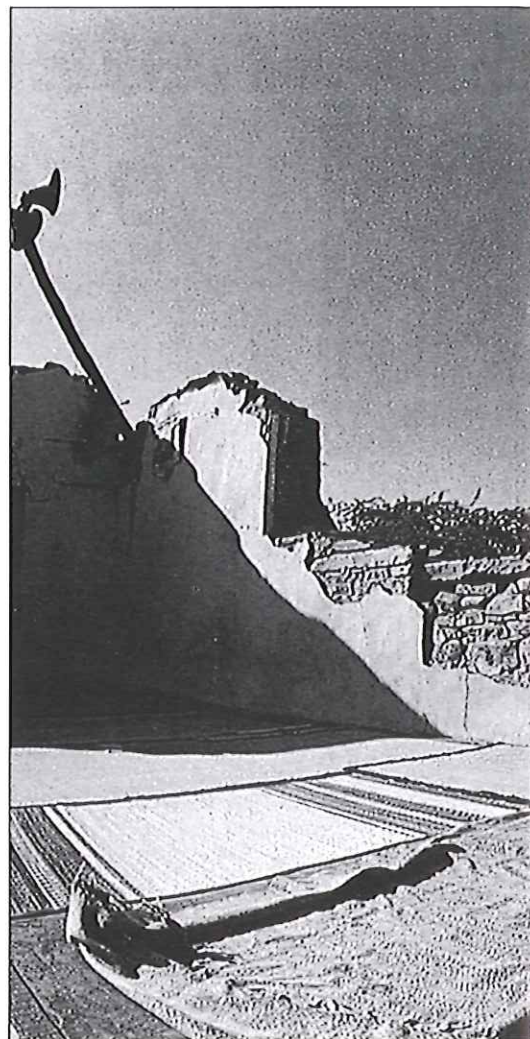
I en klass för sig

För även om ingen stad kan undgå allvarliga följder om den drabbas av en så kraftig jordbävning så skulle Karachi stå i en klass för sig själv, och det på grund av vad som kan betecknas som total anarki inom byggandet. Mer än en miljon människor skulle därför dö om skalv i nivå med dem i Gujarat skulle drabba Karachi.

Enligt Karachi Building Control Authority har Karachi 20 000 byggnader som är mer än fyra våningar höga, och 10–15 000 är mer än fem våningar.

En stor andel dåliga hus finns inom stadens gamla kvarter. Miljontals människor bor i dessa, och en kraftig jordbävning skulle få de mest fruktansvärda konsekvenser. Och inte nog med det – det saknas dessutom beredskap för räddningsinsatser och medicinsk katastrofhjälp att snabbt sätta in för att möta en sådan möjlig situation.

Till att börja med saknar flertalet hyreshus jordbävningssäkra grunder. Eftersom staden ligger på en geologisk sprickzon borde Karachis byggnadsmyndigheter sett till att de regler som finns om att alla fler-

våningshus måste ha jordbävningssäker grund verkligen efterlevts. Men tvärtom är det så att de flesta höga byggnader inte bara är känsliga för jordskalv, de uppfyller överhuvudtaget inte normal byggnadsstandard. De allra flesta av dem har uppförts utan minsta hänsyn till regelverk för säkerhet och miljö. Ofta är de byggda på bara några meters avstånd från varandra, helt i avsaknad av såväl brandskydd som utrymningsmöjligheter.

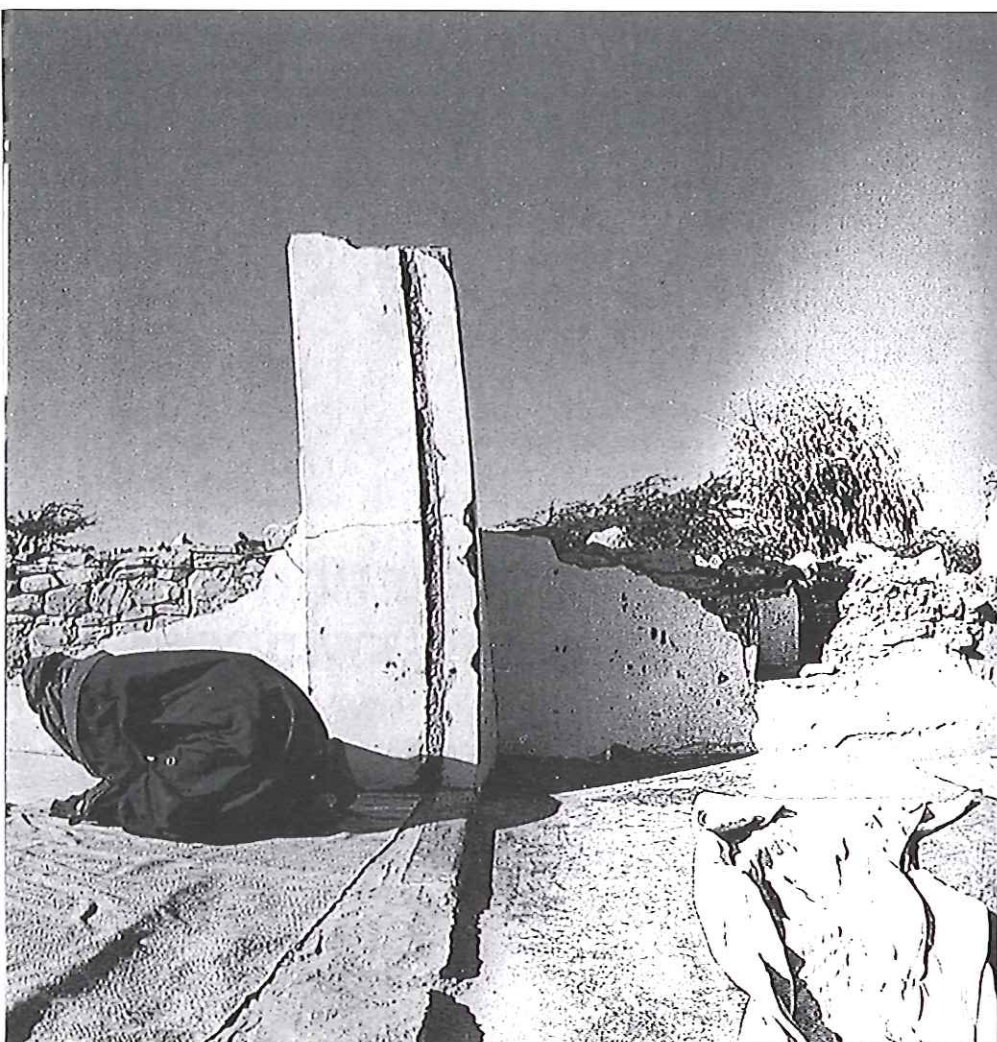
Håller tyst om saken

Cheferna för de olika kommunala myndigheterna i staden håller tyst om saken och upprepar ständigt: ”Vi har förberett oss att möta alla olycksituationer utifrån de resurser som står oss till buds”.

Det finns ingen katastrofledningsenhet någonstans i landet att gripa in vid en jordbävning. Däremot finns det en sådan för andra krissituationer såsom flygplanskapningar.

Brandkåren är den organisation som först skulle komma att aktiveras i händelse av en katastrof. Enligt Atta ur Rehman, förste brandbefäl, finns det i dag 13 räddningscentraler upprättade i staden. Men

Vi har i dag en enda stegbil för en stad med tio miljoner människor

En muslim i Bhuj ber i ruinerna av det som en gång var hans hem. Även trosbröderna och systrarna i Pakistan drabbades av skallet i januari. FOTO VIVEK BENDRE/FRONTLINE

Karachi, som består av fem distrikt, skulle behöva åtminstone en centralt belägen brandstation och därutöver minst 50 brandstationer för att uppnå internationell standard.

– Vi har i dag bara 1 100 anställda och en enda stegbil för en stad med tio miljoner människor, säger Atta. Brandkåren saknar till och med radiokommunikationssystem sedan det dragits in i juni 1992.

– För Karachis del krävs 12 stegbilar och 18 mobila stegutrustningar, med tanke på den svampartade tillväxten av höga hus. Brandkåren är i dag inte fullt utrustad eller förberedd för att klara av den nödsituation som en naturkatastrof skulle leda till.

Karachi har i dag cirka 200 ambulanser, av vilka flertalet tillhör olika icke-statliga organisationer (NGO:er), samt en ambulanshelikopter. Regeringen har fullständigt fritagit sig från ansvar att erbjuda skattebetalarna sådana grundläggande tjänster. Edhi Foundation, med 110 fordon och en helikopter, driver den största ambulans-tjänsten inom den privata sektorn.

Men sådan verksamhet drivs också av Alvi Welfare Trust med 15 bilar, av Azam Memorial Trust med fyra och Haidery

Trust som underhåller och kör några ambulanser.

Äldst i branschen är S:t John Ambulance, som kör sju bilar. Deras fordon är luftkonditionerade och har automatiska bår-hissar.

Edhis ambulansservice å sin sida är den mest välorganiserade, med fungerande radiokommunikation och snabb att svara på nödanrop. Men bortsett från två fullt utrustade specialfordon knutna till Aga Khan-sjukhuset, med kompetent vårdpersonal – läkare och sjuksköterska – som kan behandla akutfall redan under transporten, finns i nästan samtliga ambulanser ingenting annat än en sjukbår.

Ombyggda Suzukis

Fordonsparken består mestadels av ombyggda Suzuki-vans eller pickuper, vilket betraktas som det optimala. Försedda med ingenting annat än en sjukbår lämpar de sig endast till att transportera en eller två personer från en olycksplats till närmaste sjukhus.

– En stad som Karachi behöver minst 500 ambulanser, säger Faisal Edhi från Edhi Foundation, som driver 30 stycken

olycksfallscentra i staden – varav tio träder i funktion vid akuta nödsituationer.

– Men det tragiska är emellertid att nästan inga utryckningsfordon i dag är försedda med den livräddningsutrustning som skulle krävs. De används bara som transportmedel. Följaktligen hinner de svårast skadade dö redan innan de kommer fram till sjukhus.

Civilförsvaret är en annan myndighet som lider brist på både materiel och personal. Effektiva varningssystem, inkvarteringsmöjligheter i en katastrofsituation, lagring av livsmedel och medicin, brandbekämpning, genomförande av nödvändiga räddningsoperationer (inklusive röjningsarbete efter ödeläggelse) samt rehabilitering är alla uppgifter som vilar på civilförsvaret. Men för närvarande mobiliseras civilförsvarsorganisationen endast i händelse av krig. Då har den dock visat sig vara ytterst effektiv under kriget mot Indien.

Mycket få frivilliga

Det finns 76 larmsirener utplacerade i Karachi, men med tanke på hur saker och ting fungerar i Pakistan kan man inte räkna med att alla dessa är i bruk. Bombröjningstjänsten har en personal på 42 personer i Sindh-provinsen, varav 20 är stationerade i Karachi vilket är fullt tillräckligt. Polisvärdet i Sindh har ingen utbildad personal för katastrofinsatser.

– Och vi har bara mellan 1 000 och 1 500 utbildade frivilliga volontärer registrerade hos oss, säger Akhtar Khatri, biträdande chef för civilförsvaret i Karachi. För en stad av Karachis storlek borde det antalet vara åtskilliga tusen. Civilförsvaret har självt en mycket begränsad personal på 260 personer samt otillräcklig utrustning. Man har en stegbil, men den kan bara hissa brandmän nio våningar upp på något av stadens höghus.

Lång önskelista

Khatri har en lång lista på vad som skulle behövas för att klara av en eventuell katastrofsituation: Minst 100 brandstationer, 200 brandbilar, 50 räddningsfordon, dusintals bulldozrar och annan utrustning. Och därtill skulle staden behöva en arsenal på 800 ambulanser, varav hälften borde vara försedda med livräddningsutrustning.

I händelse av en stor katastrof skulle stadens sjukhus bli hårt pressade för att möta floden av offer. I en rapport från Pakistan Doctor's Forum sägs att det i dag för en befolkning på 13 miljoner endast finns 8 000–10 000 sjukhusbäddar tillgängliga på de sju statliga sjukhusen. Det betyder en plats per 1 600 patienter, samtidigt som världshälsorganisationen WHO rekommenderar en plats per 50. På sjukhusens akutmottagningar blir situationen en plats per 30 000 patienter.

VÄND!

FORTS.

Förutom de statliga sjukhusen finns visserligen också Aga Khan-sjukhuset och Liaquat National hospital som har ordentliga olycksfallsmottagningar men som inte klarar av att ta emot något större antal fall.

Varje dag förs dussintals människor till sjukhus med allvarliga brännskador. Men brist på utbildad personal och dåligt utrustade sjukhus medför att cirka 35 procent av patienterna avlider. Dessutom är driften av särskilda brännskadeavdelningar ytterst kostsam, varför de flesta sjukhus avstår från att ha sådana. I dag finns det i Karachi bara på Civil Hospital, där man har en avdelning med 30 platser – vilket ger ett förhållande på 1 till 433 000 patienter.

Otillräcklig blodbank

Andra allvarliga brister består i att installationen av el-generatorer ännu inte genomförts på alla de statliga sjukhusen trots att beslut fattades om det för många år sedan. Och trots att det finns ett skriande behov av hela 75 000 liter blod för transfusioner i Karachi varje år har regeringen misslyckats med att upprätta en blodbank med tillräcklig kapacitet. Som en följd därav täcks merparten av behovet genom frivilliga blodgivare och organisationer.

Den meteorologiska avdelningen i Karachi, slutligen, har en budget på 35 miljoner rupees (två miljoner kronor) och man arbetar med föråldrad utrustning. Man har visserligen mer än 60 kontrollstationer som registrerar grundläggande data som nederbörd, temperatur, vindförhållanden, luftfuktighet, lufttryck och – på sex platser – utrustning för att mäta seismisk aktivitet. Men denna utrustning är i behov av upprustning och modernisering.

Årets jordbävning ger många tankeställare för den pakistanska regeringen. Framst av allt måste myndigheterna se till att det upprättas en välutrustad katastrofcentral med kompetent personal. Karachi ligger mitt på en sprickzon och man kan aldrig veta när en katastrof drabbar staden.

För det andra måste man, även om det nu egentligen är alltför sent, se till att alla framtida byggnader håller sig till modern byggnadsstandard och att höghus görs jordbävningssäkra.

Och för det tredje måste en katastroforganisation upprättas stadsdelvis, så att folk kan få omedelbar hjälp redan innan det stora traumamaskineriet sätter in.

Rana Rizvi

Översättning: Lars Eklund

En gränssäkerhetspolis sitter på huk vid ett av de hål i Rann of Kutch där blå vätska trängde upp under skalvet. FOTO VIVEK BENDRE/FRONTLINE

Förkastningssprickor runt Karachi orsakar jordbävningar

Satellitbilder visar tydligt hur den landplatta som utgör den indiska subkontinenten pressar sig in under den asiatiska plattan med två centimeter om året.

Det är denna rörelse som är den viktigaste orsaken till de många jordbävningarna som med jämna mellanrum drabbar framför allt Himalaya-regionen. I andra fall kan vulkanisk aktivitet leda till jordbävningar.

När det gäller det nu jordbävningssprickade området är dock orsaken mera komplicerad. För här orsakas jordskalven av förkastningssprickor i marken som gör området känsligt för seismisk aktivitet ända upp till 400 kilometer bort.

Det finns fyra sådana sprickor som leder till underjordisk aktivitet i Karachi och andra delar av Indusdeltat samt längs Makran-kusten i Baluchistan. Den första är Allah Bund-sprickan som passerar genom Shahbunder, Jati, Pakistan Steel Mills och den östra delen av staden och slutar nära Monze-udden. Denna spricka har genom historien orsakat stor förödelse i deltaområdet, bland annat den totala ödeläggelsen av Bhambore – en gammal stad i det inre av Sindh – på 1200-talet, liksom skadorna som skedde på Shahbunder 1896.

Kända för seismisk aktivitet

Den andra sprickan utgår i öst-västlig riktning från Rann of Kutch, passerar Karachi och vidare bort mot Makran-kusten, den tredje är Pubb-sprickan som löper ut i Arabiska havet och den sista är belägen i nedre delen av Dadu-distriktet, nära Surjani och inte långt från Karachi.

Områdena i nedre Sindh, Tharparkar och Rann of Kutch har varit kända för

seismisk aktivitet långt innan mätningar började göras i början av 1800-talet. Stor skadegörelse bokfördes 1819 till följd av jordbävning, men det saknas uppgifter om skador på Karachi, som då endast bestod av få hus. Det följdes av sju jordbävningar under åren 1845–1861, och därefter följde den förödande jordbävningen 1896, som särskilt drabbade Shahbunder men också ökenområdet Tharparkar.

Sprickorna kartlagda

Avgörande för den seismiska aktiviteten kring Karachi är belägenheten i ett deltalandskap som, enligt experterna, består av unga berg och kullar av sedimentär uppbyggnad, vilande på en instabil grund vilket lätt orsakar förskjutningar i berggrunden. Förekomsten av de många förkastningssprickorna i området beror på detta.

S Ikramullah kartlade 1982 flera sprickor som finns i närheten av Karachi, och nämnde då särskilt Allah Bund och Rann of Kutch-sprickan. Han talade också om förekomsten av en annan spricka som löper under havet parallellt med den senare och som kan påverka Karachi. Enligt Ikramullah var det denna spricka som låg bakom den våldsamma tidvattensvåg som spred förödelse längs Makran och Sindhkusten 1945, och som följdes av en likadan tidvattensvåg 1953.

Abdul Farah, en annan geolog, drog slutsatsen att den seismiska aktiviteten i Karachi kan komma att öka till följd av strukturella förändringar i stadens närhet, där han bland annat just nämner sprickan under havet. Hans studie påvisade att hela Pakistan är en seismisk zon, men att risken för en stor jordbävning är särskilt stor i Karachi och nedre Sindh.

Rana Rizvi

Översättning: Lars Eklund

Med stålrör och betongförstärkning kan byggnader förhindras från att rasa vid ett skalv. Men många byggherrar struntar i dessa viktiga men dyra metoder. Här pågår ett husbygge längs Marine Drive i Mumbai.

FOTO VIVEK BENDRE/FRONTLINE

Indiska megastäder mycket sårbara vid ett jordskalv

Jordbävningen i den indiska delstaten Gujarat kan ses som en varning för vad som skulle ske om ett stort skalv skulle slå mot en av landets jättestäder. Där skulle en liknande jordbävning bli fullständigt förödande.

Indiens storstäder är som byggda för att falla samman. Det är inte jordbävningar som dödar människor, utan dåliga byggnader, säger **V Suresh**, styrelseordförande för HUDCO, regeringens främsta organ för bostads- och byggnadsfrågor.

Regeringen sa förra veckan att den planerar att stärka lagstiftningen för att göra byggnader säkrare för jordskalv. Men kritiker anser att nya lagar inte kommer att få bättre genomslag

än de gamla. Bland annat beroende på att regeringen inte kan tvinga delstaterna att följa normerna.

En stor del av de skador som jordbävningen i Gujarat orsakade hade kunnat undvikas om man tagit lärdom av tidigare katastrofer, menar Suresh.

– Vad har landet lärt sig av tidigare katastrofer som jordbävningen i Latur, där 20 000 människor dog? Inte mycket.

I stället för att arbeta förebyggande och med förberedelsearbete är regeringen upptagen med de rehabiliteringsprogram som kommer efter katastroferna.

Dystra gissningar

Eftersom de lokala organen inte samlar in information om byggandet av privata fastigheter kan de omöjligt veta om husen byggs säkert.

Arkitekter och institut som HUDCO kan inte göra andra

bedömningar än renagissningar om vilka skador som skulle ske om en jordbävning skulle slå till mot mångmiljonstäder som Delhi, Mumbai eller Chennai.

Men deras gissningar om vad som skulle ske är dystra. Inga av städerna har några regler som kan garantera säkerhet. Alla städerna ligger dessutom inom farozonen för jordbävningar.

– En jordbävning med en intensitet på 6,0 på Richterskalan skulle utplåna Delhi, säger arkitekten Anil Laul.

Jordbävningen i Gujarat var på 7,9. I Delhi är mer än hälften av husen privat byggda, utan några kontroller.

Liksom många andra megastäder i Asien har de indiska storstäderna haft en stor inflyttning på grund av industrialisering. I huvudstaden Delhi finns mer än tusen inofficiella bosättningar. I Calcutta lever 70 procent av människorna i slumom-

råden, vilket är den högsta siffran i världen.

– Även om lagarna förändras kan man inte förvänta sig att de fattiga kommer att åtlyda dem. Den socioekonomiska situationen kan inte lagstiftas bort, säger **Subhir Saha** vid Skolan för planering och arkitektur i Delhi.

De som har råd kan göra sina hus jordbävningssäkra med relativt enkla och billiga metoder, enligt studier vid Roorkee universitetet. Till exempel kan stålrör och betongförstärkningsar hindra en byggnad från att kollapsa, enligt studier från universitetet.

– Majoriteten av folket känner dock inte till de förebyggande åtgärderna. Om en jordbävning slår mot en av storstäderna har invånarna inget annat att hoppas på än Guds nåd, säger Suresh.

Nadine Oberhuber/IPS

Gujarattragedin avslöjar stora brister i beredskap

Calcutta 16 februari 2001

Den indiska nationen är försänkt i sorg över den stora tragedin – jordbävningen i Gujarat. Att den inträffade samtidigt som det praktfulla paraderandet ägde rum på New Delhis Rajpath (Kungens väg) i samband med det 52:a firandet av Republic Day, Indiens nationaldag, behöver inte vara ett helt och hållet meningslöst sammanträffande.

För innehållet i detta budskap är att de högprecisionsmissiler och den spetskärnvapentechnologi som stolt uppvisas i huvudstaden saknar motsvarighet på lokal nivå, trots mer än ett halvt århundrade av självständighet. Den grymma verkligheten på basplanet är att ännu tre veckor efter katastrofen – och trots ett massivt inflöde av hjälp från hela världen – är fortfarande tusentals människor begravda under rasmassorna såväl i storstaden Ahmedabad som i Kutchs småstäder. Man har inte klarat av att gräva fram alla, levande eller döda.

Kriminell nonchalans

Ögonvittnen och hjälparbetare, lokala såväl som tillresta, klagar över kaos, massivt schabbel, avsaknad av nödvändiga verktyg och utrustning och bristande medkänsla i en sådan omfattning att det bör betecknas som kriminell nonchalans från olika myndigheters sida. Detta åtföljs samtidigt av att det styrande BJP och dess förbundna organisationer inom RSS-familjen skamlöst hänger sig åt politisk och sektaristisk diskriminering när det gäller att fördela hjälpen.

Fastän en "humanitär" etikett undantagslöst satts på katastrofinsatserna så är politiken – och geopolitiken – aldrig långt borta. Ett hjärtevärmande fenomen har otvivelaktigt följt på Gujarat-katastrofen, och det är den generösa hjälp i form av pengar och förnödenheter liksom rutinerade volontärer som strömmat till området från alla delar av världen, inklusive vårt grannland Pakistan med vilket relationerna i övrigt är kylslagna.

Världsbanken, FN och USA toppar listan över givare – den förstnämnda skänkte en miljard US-dollar och övriga något mindre. Det indiska folket ska givetvis vara tacksamt för detta.

Men man får inte glömma att Pakistan samtidigt fortsätter med sitt krig genom ombud i Kashmir, där oskyldigt blod spills varje dag, och att det "humanitära" FN och USA ännu inte hävt embargo mot Irak, där man i årtal stoiskt dömt oskyldiga män, kvinnor och barn till svält, sjukdom och död.

En uppenbar förklaring till det relativt generösa internationella gensvaret på Indiens nuvarande svåra situation kan vara

landets potentiellt höga ranking i den globala geopolitiken.

På inrikesplanet kan Vajpayee-regeringens snabba och oerhört generösa hantering av tragedin i Gujarat ha dikterats inte bara av det överväldigande i själva katastrofen, utan det är troligt att man också drivits av snikna politiska överväganden som att Gujarat utgör den näst Uttar Pradesh viktigaste delstaten som styrs av en BJP-regering, och dessutom är hemmabas för inrikesminister L K Advani, andreman inom partiet. Därtill kommer att hjälpsatserna gav en möjlighet att återvinna folkligt stöd som partiet varit på väg att tappa – något som visade sig i de senaste panchayat-valen som hölls i delstaten.

Uppkomsten av jordbävningspolitik har dock inte på allvar påverkat det normala politiska spelet i landet. Gujarat-tragedin inträffade mitt under den månadslånga religiösa festivalen *Maha Kumbh Mela*, som blev den största mänskliga samling på en plats som någonsin förekommit. Uppskattningsvis 10 miljoner människor befann sig på en speciell dag vid sammanflödet av floderna Ganga och Yamuna i Allahabad, Uttar Pradesh.

Delstatsregeringen gav prov på underverk när det gällde att organisera och administrera detta gigantiska evenemang utan problem, och med rätta inhöstade man beröm för detta under detta valår (till delstatsparlamentet).

Kumbh Mela gav tillfälle för Vishwa Hindu Parishad (VHP), med band till RSS, att hålla sitt religiösa "parlament" *Dharam Sansad* och utfärda ett nytt ultimatum till den indiska regeringen om att inleda bygget av Ram Janmabhami-templet i Ayodhya.

Det gavs också tillfälle för de fyra stora *sankaracharyas*, abbotarna för de fyra främsta sekterna inom hinduismen, att uppträda tillsammans. Under hävdande att vara de sanna auktoriteterna inom alla religiösa frågor, inklusive striden om Ayodhya-templet, intog de dock skiljaktiga positioner i denna fråga.

Sonia Gandhi tog ett dopp

Mera bisarrt blev uppdykandet av **Sonia Gandhi**, kongresspartiets ledare som trots sin katolska bakgrund tog ett dopp i det heliga sammanflödet och där bad böner till ackompanjemang av vediska hymner. RSS-folket rasade över Sonias "illegitima" intrång på scenen för att fjäska till sig sympatier bland hinduiska väljare, medan radikala sekularister å sin sida kritiserade hennes flört med mjuk hindutva på samma sätt som hennes svärmor **Indira** och make **Rajiv** gjorde för att stimulera RSS hårda hindutva på ett tidigt stadium.

Simpelt röstfiske kan dock också ibland

motverka sitt eget syfte. Så skedde i Lucknow, huvudstaden i Uttar Pradesh och premiärminister Vajpayees egen valkrets. Han for dit i slutet av januari under stor pompa och ståt och slösaktigt spenderande stora summor på att skänka staden spektakulära gåvor. Men lokalbefolkningen tog inte emot dessa med tacksägelse utan med svidande kritik. En tidning återgav en typisk reaktion att medan landet sörjde över Gujarat klädde Lucknow upp sig som en brudgum.

Tragedin i Gujarat visade inte bara tydligt på en fruktansvärd brist på beredskapsplaner och dessas verkställande, utan också på det intima sambandet mellan korrupta politiker och kriminella individer vilket förvärrar effekterna av naturkatastrofer. Det har avslöjats att bygghestrar (så kallade promoters) inte bara har kringgått gällande byggnadsregler. Man har också – med de politiska beskyddarnas välsignelse – ostraffat använt sig av undermålig byggnadsmateriel vilket ökat skadorna och bidragit till de stora förlusterna i människoliv och egendom.

Muslimerna donerade blod

Ett glädjande exempel på humanistiskt gensvar på katastrofen kommer från det drabbade Ahmedabad. Ett telegram därifrån berättade om hur muslimska ungdomar i ett område som tidigare ofta skakats av bråk mellan hinduer och muslimer räddade livet på ett hundratals jordbävnings-skadade hinduer genom att donera blod.

I händelsernas bakgrund fortsätter den vanliga politikens Ganga att sakta flyta – mot sammanflödet av delstatsval i fem stater nu i år, av vilka fyra är planerade till mitten av april.

Västbengalen, där konfrontationen står mellan Vänsterfronten och alliansen mellan BJP och **Mamata Bannerjee**, drar den största uppmärksamheten till sig. De våldsamma sammanstötningarna i Medinipur-distriktets byar har avtagit och det råder tillfälligtvis politisk jämvikt. I fokus står nu i stället planerna på en *mahajot* (stor allians) mellan en av kongresspartiets fraktioner och BJP/Mamata-fronten. Sonia Gandhi har bestämt motsatt sig allt direkt eller indirekt samröre med BJP, och hon avfärdar helt risken för en partisplittning i Västbengalen. Men någon form av splittning förefaller dock oundviklig.

Vänsterfrontens nye chefsminister **Buddhadeb Bhattacharya** har gjort ganska bra ifrån sig hittills. Faktum är att han har vunnit mera good-will än vad **Jyoti Basu** förmått på länge. Hans bristande ideologiska och politiska mognad framträder dock ibland, som när han offentligt uttryckte att polisen har rätt att skjuta för att

VÄND!

Historisk revolt i Nepal

Jordlösa bönder ockuperar odlingsbar mark

De jordlösa bönderna i Nepal är trötta på att vänta på den mark som regeringen lovat dem. Nu börjar de ta saken i egna händer. Sedan mitten av januari ockuperar 3 000 familjer jord i de västliga provinserna Kailali, Kanchanpur och Bradiya.

I juli förra året blev omkring 100 000 tvångsarbetare fria från sina skulder i det feodala systemet, *kamaiya*, som rått i decennier i det lilla landet i Himalaya.

Enligt **Dilli Bahadur Chaudhary**, en av förgrundsgestalterna i böndernas kamp, har inte mycket gjorts sedan dess för att hjälpa dem.

– Sju månader efter att beslutet trätt i kraft är problemen långt ifrån över.

Chaudhary leder organisationen *Backward Society Education*, som varit spjutspetsen i kampen för befrielse från *kamaiya*-systemet. Men man har även haft stöd från människorättsorganisationer i Nepal och utomlands. Chaudhary försöker nu pressa regeringen att göra allvar av jordfördelningsprogrammet.

– Den första fasen av vår kamp har varit framgångsrik. Vi har hållit ett stort antal demonstrationer, blockerat huvudvägen i öst- västlig riktning och protesterat utanför lokala myndighetskontor, för att få den utlovade jorden, men inget händer. Nu ockuperar vi jorden.

13 icke-statliga nepalesiska organisationer har tillsammans med London-baserade Anti-Slavery International lämnat in en protestskrivelse till Nepals premiärminister om att denna fråga måste lösas.

Trots att Nepals konstitution förbjuder slavarbete har *kamaiya*-systemet tillämpats i decennier, huvudsakligen i västra Nepal.

Nepals jordlösa bönder börjar resa på sig.

FOTO: KATARINA SANDSTRÖM

Det har allmänt kritiserats som en form av slaveri.

Trots långa arbetsdagar fick arbetarna mycket dåligt, eller inte alls, betalt. Systemet sågs som ett sätt att hjälpa de landlösa bönderna att betala av på föräldrars och farföräldrars- eller morföräldrars skulder. Ingångslånet var inte högt men den höga räntan gjorde det omöjligt att betala tillbaka lånet.

Tvingades flytta

Befrielseörelsen tvingade till slut regeringen att förbjuda systemet och efterskänka böndernas skulder. De jordlösa bönderna fick flytta till 51 tillfälliga bosättningar i väntan på land så att de skulle kunna börja ett nytt liv.

– Det är första gången i Nepals historia som tusentals fria, fattiga och jordlösa bönder, som inte kan något annat än att

bruka jorden, har utmanat myndigheterna, säger **Ashutosh Tiwari**, en nepalesisk människorättsaktivist.

– De är lantarbetare och det är det enda liv de känner till, nu vill de börja bruka jorden i god tid för nästa skörd.

Bönderna blev lovade mark senast i oktober förra året. De icke-statliga organisationerna hjälper dem tills vidare med basmat, kläder, filter och mediciner. För barnen och de vuxna finns skolundervisning.

– Men våra resurser räcker inte till i längden, säger Chaudhary, som vänt sig till flera internationella organisationer i Kathmandu för att få hjälp.

Representanter från överhuset i Nepals parlament har nyligen besökt de ockuperade områdena. Efter den veckolånga resan uppmanade de regeringen att tillsätta en grupp som skulle få fram en snabb lösning.

Ramyata Limbu/IPS

FORTS.

döda personer som misstänks vara kriminella, eller som när han protesterade mot Vajpayees generositet gentemot Gujarat – något han ställde i kontrast mot centralregeringens njugga hjälp åt offren för förra årets översvämningar i Västbengalen.

Inget att bagatellisera

Bhattacharya förklarade sig nyligen se ljus på framtiden, och att Vänsterfronten endast förlorat en del av sin bas bland den urbana och semi-urbana småborgerligheten. Men det är med all säkerhet en underdrift, för förlusten av sympatier inom den urbana och rurala arbetarklassen är inget att bagatellisera

tellisera över. All självbelåtenhet från Vänsterfrontens sida kommer vara farlig.

Postscript:

21 februari 2001

Bara några dagar efter jag skrev ovanstående beslutade ett antal ledande aktivister att lämna kommunistpartiet CPI(M) för att i stället bilda ett nytt parti, Democratic Socialist Party, med en uttalad socialdemokratisk ideologi. Deras uttryckliga mål är att ingå en allians med kongresspartiet och grupper fristående från BJP/Trinamul-alliansen. Man hoppas kunna vinna cirka 10 platser i valet till delstats-parlamentet och uppnå en position ur vilken man kan förhandla med CPI(M).

Oavsett de lyckas med detta eller ej så ger den uppkomna situationen rejäl skjuts åt Trinamul/BJP:s attack mot Vänsterfronten. Men mycket hänger på hur kongresspartiet kommer att agera.

Om utsikterna för en ny tredje front mellan kongresspartiet och det nya partiet ser ljusa ut så kommer inte kongresspartiet att splittras. Men i annat fall kommer en sådan – till förmån för Trinamul/BJP – att leda till allvarliga konsekvenser för demokratisk politik.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Om den svåra konsten att hålla sig flytande

Försiktig optimism hos Mr Sultan i Kashmir

"Oh, my God, säger den sofistikerade gentlemannen i Bangalore, han tar sig för pannan när jag berättar att jag ämnar fara till Kashmir. "Oh, my God!"

November 2000.

You might be dead!" varnar den vackra kashmiriska försäljaren i den eleganta mattaffären i New Delhi. Med livliga gester berättar han om en bilbomb på Dal Gate i Srinagar. Åtta människor fick sätta livet till.

Inte en dag utan en notis i indiska dags- tidningar om stridigheter utefter den långa demarkationsgränsen mot Pakistan; terroristattacker mot indiska poster, råder mot de små bergsbyarna, indiska soldaters anfall mot gerillans baser, mot vapengömmor och ammunitionsförråd. Alltid med flera döda på båda sidor, alltid med civila offer – också kvinnor och barn..

Srinagars radio har startat ett program på de många olika språk och dialekter som talas av tusentals människor efter gränsen, också i den pakistansk-ockuperade delen av Kashmir. – för information men också "underhållning", men framför allt för att motverka den massiva propagandan från Pakistan. Nya bunkers och ett par tusen skyddsrum planeras för befolkningen till skydd för gerillans bomber och beskjutningar i området.

"Det är lugnt"

De mer än femtioåriga stridigheterna mellan Indien och Pakistan om Kashmir är långt ifrån över. Men min husbåtsvärd och vän sedan många år, Mr **Aziz Sultan**, lugnar mig på en knastrande telefonlinje från Srinagar. "It is getting better, slowly, slowly..." Inga bomber, ingen skottlossning inne i staden på länge, det är lugnt. Turisterna börjar så sakta återvända till dalen. Så var välkommen".

Redan ute på Indira Gandhi-flygplatsen märks det ju. Senast – det var i början på 90-talet – fanns där en påtaglig, nervös stämning vid säkerhetskontrollen, vid gaten och ute på plattan. På planet var jag den enda kvinnan, den enda västerlänningen. Vid ankomsten till Srinagar mötte poliser, soldater, sandsäckar och nya rigorösa kontroller – en spänd vaksamhet.

Den här gången är det annorlunda. Trots den bistra årstiden är det flera turister på

gång; ensamma damer, unga ryggsäcksresenärer, en grupp skrattande japaner med guide och kameror.

Naturligtvis måste jag fylla i den omständliga ankomstblanketten, övervakad av nitiska byråkratpersoner. När jag skriver "writer" på raden vid "profession" blir de misstänksamma. Vad då – författare? Inte en journalist väl? I så fall måste jag fylla i ytterligare en blankett för att få ett särskilt tillstånd. När de får höra att det handlar om barn- och ungdomsböcker blir de märkbart lugnade – och jag får fortsätta ut mellan soldater med laddade gevär, ut i den friska luften. Som sannerligen är frisk mellan de höga, snöklädda Himalayatopparna.

Utanför står den väntande Mr Sultan. Ett kärt återseende, det är länge sen sist. Mr Sultan har hunnit bli sjuttiofem år, han är liten och mager och rynkig men blicken är klar och nyfiken. Han är snabb och rörlig som en vessla.

Under färden in mot Srinagar i en gammal rostig taxi – en färd som är betydligt snabbare nu tack vare den tvåfiliga vägen och den breda bron över floden Jammu – pekar Mr Sultan på de nya bostadshusen som tagit de vidsträckt risfälten och fruktodlingarna i anspråk – staden har vuxit, nu närmar den sig miljonen. Den höga flervåningsbyggnaden som höjer sig över den ännu tämligen låga bebyggelsen, är universitetet. Med stolthet förklarar han att studenterna nu rent av kan bli doktorer här. Och att undervisningen är blandad, både kvinn-

liga och manliga studenter – här i den så tydligt segregerade muslimska kulturen.

Ändå – Srinagar är en belägrad stad. Soldater, skyttevård och militärförläggningar överallt. Många av butikerna har de grå plåtjalusier nerfällna, särskilt om butikerna tillhandahåller traktens hantverksprodukter; papier-maché, träsniderier, mattor och sjalar, sådant som främst har lockat turisterna. De stora pampiga hotellen som under ett avspänt 80-tal byggdes av optimistiska entreprenörer, är stängda sedan flera år. Men inte tomma. Nu tjänstgör de som inkvartering för de hundratals indiska soldaterna – eller som flyktingsförläggningar för de många människor uppe från bergsbyarna som tvingats på flykt undan terroristernas härjningar

Och Mr Sultan och hans familj, hur har de klarat sig? Han är bekymrad, näst intill desperat.

– Jag har fått sälja allt. Guld, smycken, mattor allt av värde.

Skyhöga räntor

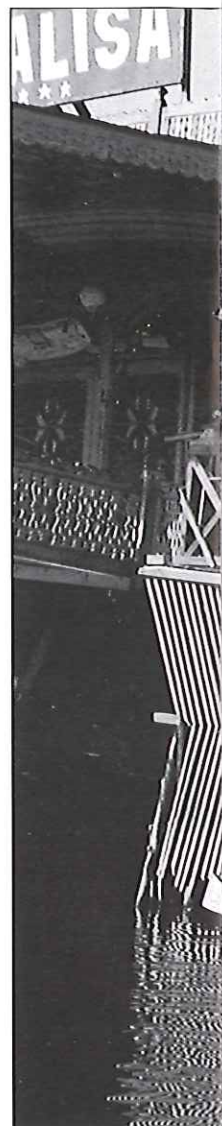
Hans båda präktiga husbåtar på Dal Lake, Monalisa och Young Monalisa, är belånade upp över taket – eller långt under boten... Till höga räntor som måste betalas. Maten till den stora familjen – son, sonhustru, en ogift dotter, barnbarn – har blivit orimligt dyr. Och bränslet, voden som säljs per kilo (!) kostar en förmögenhet, också fotogenen – en orenad osande olja – till primusköket och lamporna. Elektricitet finns men den är nyckfull, ofta avstängd i flera timmar på kvällen. Den stora färg-TV:n i den ena husbåtens sällskapsrum är nästan meningslös.

Hur överlever en familj, ett samhälle, som är helt beroende av turistnäringen, när turisterna under ett årtionde helt uteblivit? Mr Sultan talar med tacksamhet om forna stamgäster som genom åren blivit hans och familjens vänner.

Det är många som skickar en större eller

Yngsta dottern Hadjeri Sultan har tills nyligen bott hemma. Nu gifts hon bort, en kostsam historia för pappan.

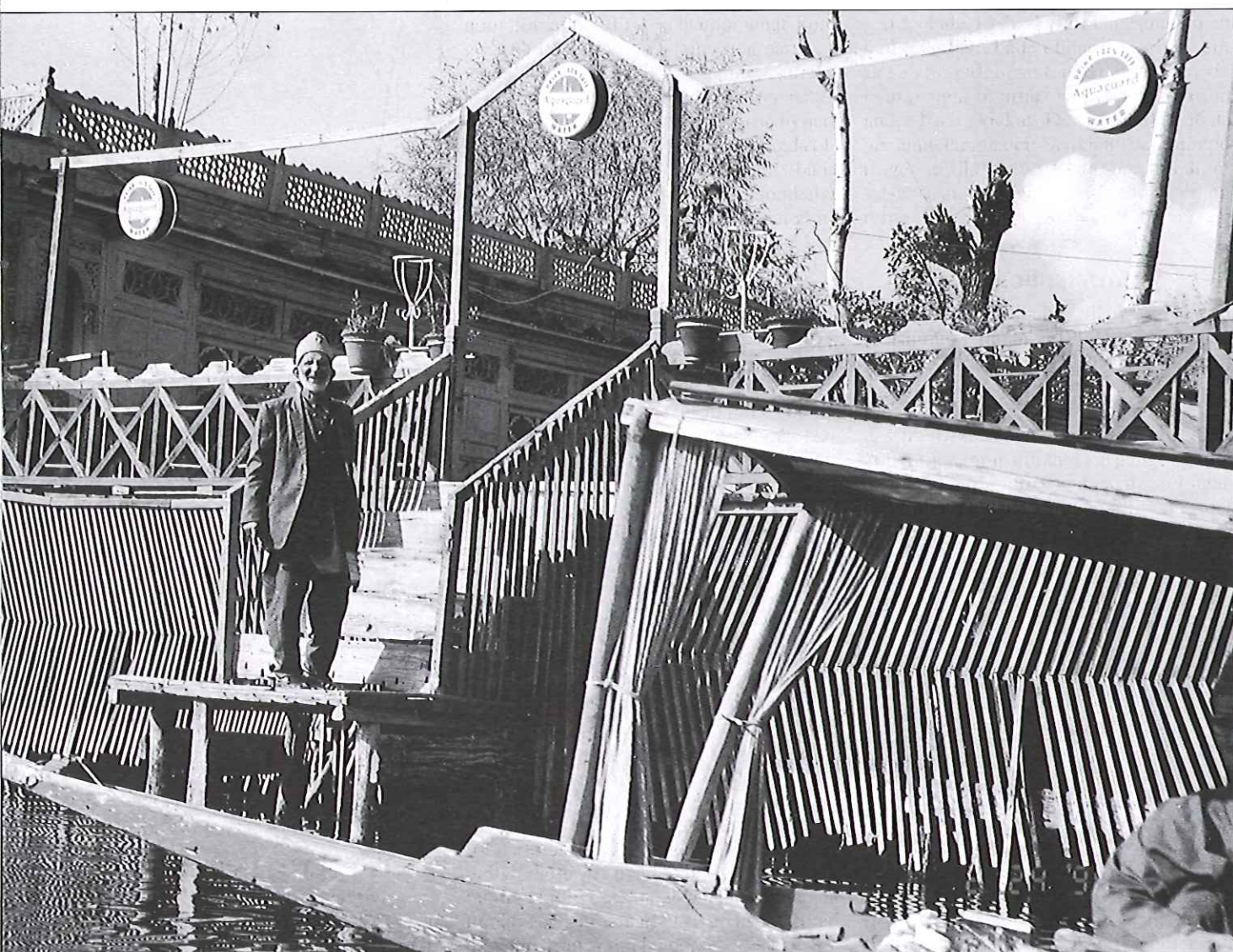

FOTO: INGER BRATTSTRÖM

Aziz Sultan i Srinagar står framför Mona Lisa, en av husbåtarna som han tvingats belåna eftersom turisterna uteblivit i Kashmir under så många år. Men nu tycks det som allt fler besökare hittar tillbaka till Dal Lakes vackra stränder. Inte Mr Sultan emot.

mindre dollarsedel i ett kuvert. En ovärderlig livlina.

Ute på den blanka Dal Lake är kommersen i full gång. De långsmala shikarorna paddlas långsamt mellan husbåtsfamiljerna och bjuder ut grönsaker, vatten och läsk, bröd och blommor. I hopp om en och annan nyanländ turist saluförs också film, vykort, sjalar, smycken och pälsverk. Utefter de slingrande vattenvägarna in mot staden ligger de flytande trädgårdarna stöttade och förankrade, dignande under rika skördar av spenat, kål och lök. Högt upp svävar de mäktiga örarna medan den blågröna kungsfiskaren blixtrar till i solen när den bryter vattenytan i snabba dyk efter fisk.

Det är långt ifrån fred – om det någonsin kan bli det – men det skymtar en ljusning. Stridigheterna är koncentrerade till den långa (tillfälliga?) gränslinjen mot Pakistan. Inne i staden råder lugn, kanske ett förrädiskt sådant. Mr Sultan, som är pragmatiker, vill inte ha någon förändring av Kashmirs status. Han menar att det endast är omkring tio procent av befolkningen som stöder rebellerna – eller befrielse-

fronten (beroende på vilken åsikt man har) Kashmir behöver Indien för infrastrukturen, för skolorna och sjukvården. Och för den fungerande internationella flygplatsen som förhoppningsvis ska förse Mr Sultan med långväga turister.

Tvingad till bröllop

Mr Sultan känner sig tvingad att arrangera yngsta dotterns bröllop – något som varit en ekonomisk och praktisk omöjlighet de sista tio åren. Nu är det hög tid. **Hadjeri** har hunnit bli trettio år och detta i en kultur där flickorna gifts bort före tjugooårsåldern. Ska det vara på riktigt måste allt ske efter gamla invanda traditioner. Det är en synnerligen kostsam historia, särskilt för brudens föräldrar. Efter långdragna förhandlingar mellan de båda kontrahenternas familjer utväxlas fastställda gåvor; guld, smycken, dyrbara tyger, mattor, sjalar och klockor. En rymlig festbåt hyrs och smyckas, mat inköps och lagas för ett par hundra gäster i dagarna tre. Att bruden inte längre är en blomstrande ung flicka är det ingen som låtsas om – inte heller brudgummen är nå-

gon yngling! Han kommer med sitt följe av manliga släktingar senare på dagen för att hemföra den brud han aldrig tidigare sett.

Och Mr Sultan har ytterligare ökat sin skuldbörda – och förlorat den yngsta dottern som varit honom till stöd och hjälp de senaste åren sedan hans hustru gått bort. Han är inte glad.

Vi paddlar hem i shikaran på det svarta blanka vattnet förbi de många tomma husbåtarna i rad efter stränderna längs Dal Lake. Nu är de festligt upplysta av ljusramper. Gula och röda lyktor blinkar i skymningen som en hyllning till brudparet.

Med mörkret faller temperaturen hastigt mot nollpunkten. Kylan i de oeldade, otäta båtarna med stora glipor i fönsterfodringarna får bemästras med glödkrukor under de vida yllekåporna och med varmvattenflaskor i sängarna om natten.

Mullorna ropar ut bönetimmarna från de många moskéernas minareter. I december börjar ramadan. Indien proklamerar ensidigt "eld upphör" under den tiden. Pakistan följer efter. Andrum...

Inger Brattström

Erik Solheim på hemmaplan vid det Kongelige Utenriksdepartement i Oslo. Han reser flitigt mellan Oslo och Colombo, men även till London, där LTTE:s internationella högkvarter är stationerat. Allt för att överbrygga motsättningar mellan Sri Lankas regering och den tamilska gerillan.

Fredsmäklare med tålamod

Erik Solheim räknar med lång tid innan Sri Lanka är försonat

**Erik Solheims uppgift är att för-
må de stridande parterna att
hitta en fredlig lösning på ett av
världens mest segdragna inbör-
deskrig. Som fredsmäklare i Sri
Lanka har Norges före detta
utrikesminister hamnat mitt i
hetluften.**

Det är en långt ifrån en lätt uppgift att medla mellan den singalesiska regeringen och LTTE, Tamilska Eelams befrielsetigrar. I det här skedet försöker Solheim som medlare bygga upp en tillit mellan parterna och medverka till att missförstånd undviks.

Trots att striderna i Sri Lanka kräver tiotals gånger fler dödsoffer än konflikten i

Mellanöstern uppmärksammas Sri Lanka knappast alls i internationella medier. En orsak är att journalister inte tillåts rapportera fritt från de krigsdrabbade norra och östra delarna.

Innan det för drygt ett år sedan blev officiellt att Solheim skulle fungera som medlare agerade han budbärare mellan parterna. Regeringsskiftet som ägde rum i Norge förra året har gjort att Erik Solheim kan koncentrera sig fullt ut på Sri Lanka. Han har trätt tillbaka från den inrikespolitiska debatten. Det har tagit emot lite för honom, men ett deltagande i Stortinget för venstre hade varit omöjligt. Medlingsarbetet är tidskrävande och långsiktigt och Solheim är förberedd på bakslag.

– Vi har hela tiden räknat med att det skulle ta tid. Hade det varit lätt att lösa den

här frågan hade den varit löst för länge sedan. Det tar tid att finna en fredlig lösning, säger Erik Solheim, som nyligen har kommit tillbaka från årets tredje besök i Sri Lanka.

Han tar emot i ett tillfälligt kontorsrum. Det Kongelige Utenriksdepartement i Oslo renoveras och alla har tillfälligt fått flytta ett par kvarter, till en mer spartansk in-kvartering.

Trots fortsatt blodiga strider i Sri Lanka har Solheim nått framgång i medlingsarbetet. Den norska delegationen är den första utländska delegation som träffat LTTE:s ledare **Velupillai Prabhakaran** på över tio år. Mötet ägde rum i det gerillakontrollerade Wannioområdet i norr i november.

Både Prabhakaran och Sri Lankas president **Chandrika Kumaratunga** uttrycker

en tydlig önskan om fred. Det svåra är att få parterna kompromissa för att nå en fred som är godtagbar för den andra sidan. Men både sidorna står enade.

Så gott som alla tamilska partier och grupperingar har slutit upp bakom Tigrarna och erkänner gruppen som språkrör för det tamilska folket. På den singalesiska sidan är även det största oppositionspartiet UNP involverat i fredsprocessen.

Solheim tror att det finns en tradition av fredstänkande i Norge tack vare att Nobels fredspris delas ut i Oslo.

– Vid sidan av norska fotbollsspelare i Manchester United är nog fredspriset bland det som gör Norge mest känt i världen, säger Erik Solheim och skrattar.

– I kombination med Norges roll i Mellanöstern gör det att regeringar och organisationer från och till hör av sig till Norge när de behöver en neutral tredje part.

Eftersom regeringen i Sri Lanka inte vill ha FN-inblandning är detta inte aktuellt, men bland andra Indien, USA och EU stödjer aktivt medlingsförsöken.

– Det är naturligtvis viktigt att EU ställer sig bakom oss

och uppmuntrar parterna till en fredlig lösning. **Göran Persson** nämnde Sri Lanka i en intervju i norsk TV nyligen. Det är väldigt positivt om Sverige och EU tydligare och mer markant stödjer parternas fredssträvan, säger Solheim.

Det är anmärkningsvärt att Norge kommit så här långt. Sedan Indiens misslyckade fredsinsats 1988-89 har regeringen i Sri Lanka envetet motsatt sig all utländsk inblandning.

Norska flaggan bränd

I huvudstaden Colombo har stämningen från och till varit mycket hätsk. Nationalistiska singaleser med inflytelserika budistmunkar i spetsen har motsatt sig Norges inblandning i vad de anser vara Sri Lankas inre angelägenheter. Under demonstrationer har de bränt norska flaggan och dockor föreställande Solheim.

Det finns ett växande norskt medieintresse för Sri Lanka och Solheims medlingsförsök, men det kommer inte i närheten av uppmärksamheten i tidningarna i Sri Lanka. Där är den norska medlingsinsatsen i fokus och Solheim själv har nagelfarits i pressen.

– Jag skrev en bok om norsk politik för ett par år sedan. Man har tagit det mest ne-

gativa som stod där och vridit det 180 grader tills det inte längre är i närheten av sanningen. Sedan har det förekommit en del rykten. Det har sagts att Norge har ett hemligt avtal med Prabhakaran om att få hamnen i Trincomalee när det blir fred. Det är ju givetvis absolut nonsens, säger Erik Solheim.

Det har också begåtts attentat mot norska ambassaden och en norsk frivilligorganisation. Men de handgranater som har kastats mot byggnaderna har kastats nattetid och har mest fungerat som skrämelskott.

– Vi kan inte ta lätt på det. Men vi bör inte överdriva problemen för vår del. Vårre är att soldater och civila dödas på båda sidor. Vid ett bakslag i fredsprocessen kan 1 000 människor dödas på kort tid. Vi har ingen möjlighet att påtvinga parterna någon fred. Vi kan bara hjälpa dem att finna den och vi är beredda att göra allt för att göra det, säger Erik Solheim.

Tigrarnas Londonbas flyttas?

Säkerhetspådragen är omfattande när Solheim besöker Colombo. Men det är annat som upptar hans tankar. Fredsprocessen har varit i ett extra kritiskt skede. Storbritannien har precis ändrat lagstiftningen mot terrorism och den brittiska regeringen har förbjudit 20 gerillagrupper, däribland LTTE, som har sitt internationella högkvarter i London. Förbudet kan innebära att kontoret måste flyttas.

Tigrarnas ideologiske ledare, **Anton Balasingham**, som bor i London, varnade tidigare för att ett förbud skulle kunna leda till att Tigrarna måste dra sig ur fredsprocessen och återgå till fullt krig. I Sri Lankas krigsdrabbade områden värdjade tamiler till Storbritannien att inte genomföra ett förbud och till regeringen i Sri Lanka att sluta fred med Tigrarna. Men demonstrationerna var fruktlösa. Storbritannien genomförde ett förbud, och kriget fortsätter.

Den 24 februari förlängde LTTE den ensidigt utlysta vapenvilan med ytterligare en månad. Den har pågått sedan 24 december förra året. President Kumaratunga och hennes regering har inte besvarat önskemålet om vapenvila, utan har fortsatt en offensiv mot gerillahållna områden i norr och öster.

Fokus ligger på det strategiskt viktiga Elefantpasset på Jaffnahalvön i norra delen av ön. Där har tusen och åter tusen soldaters liv krävts under årens lopp. Regeringen och Tigrarna har omväxlande kontrollerat passet.

Sedan maj förra året är det Tigrarnas styrkor som är posterade här. De har under den två månader långa vapenvilan inriktat sig på försvar och undvikit offensiva operationer. För ett halvår sedan stod de vid staden Jaffnas gräns, men sakta har regeringsstyrkorna tvingat Tigrarna att retirera tillbaka mot Elefantpasset.

Tigrarna efterfrågar ett stopp för block-

aden av varor till de norra och östra delarna. Och de ser en vapenvila som en nödvändig grund för att föra fruktbara fredssamtal. Men regeringen kan tänka sig att prata om fred medan striderna får fortsätta. President Chandrika Kumaratunga har även indikerat att riktiga fredssamtal kan inledas under våren.

Försiktiga uttalanden

Erik Solheim uttalar sig ogärna om den militära situationen, men konstaterar att båda sidor är miltärt starka just nu. Det talar för att samtalen ska kunna bli framgångsrika. Ingen av sidorna skulle komma till en fredsförhandling om de var svaga.

– Konflikten kan inte vinnas militärt av någon sida. Båda är starka nog att hålla den andra tillbaka. Men inte att vinna någon avgörande seger.

Colombo är oftast väl avskärmat från krigets våld. Det som bekymrar singaleser mest är de allt högre levnadskostnaderna. Men under årens lopp har Tigrarnas självmordsbombare utfört många allvarliga attentat i huvudstaden. Det är också en anledning till att regeringen och de flesta singaleser ser Tigrar som terrorister. Men de är ofta ovetande om hur svåra förhållanden är i de norra och östra delarna, som delvis ödelagts av kriget.

Solheim tror att det skulle underlätta om människor i söder insåg att hela landet skulle kunna blomstra ekonomiskt om det blev fred. Han är övertygad om att försöningsstänkandet i landet måste strömma uppifrån och ner. Ledarna måste hitta en lösning som är godtagbar för alla och det enda tänkbara en förhandlingslösning. Nästa steg är direkta fredssamtal, men innan dessa kan inledas måste flera hinder passeras.

Tänker på Sri Lanka hela tiden

Solheim är beredd att lägga den tid som behövs, även om det är krävande och frustrerande att veta att människor dör så länge ingen slutgiltig lösning har nåtts. Tankar på Sri Lanka uppfyller nästan hela den vakna tiden.

– Jag tänker inte på så mycket annat. Bara lite på norsk politik. Mina två barn tillhör nog de som är bäst informerade om utvecklingen på Sri Lanka, säger Erik Solheim.

Daglig kontakt med ledarna för de båda parterna har också gett djupare insikter om fredsprocesser.

– Man kommer under huden på ett annat sätt. När forskare i efterhand sitter med facit i hand tror de att saker var mer planlagda än de egentligen var. Möjligheterna att det hade kunnat gå helt annorlunda var ofta större.

**Text och bild:
Johan Mikaelsson**

NÄSTA SIDA: Sri Lankas ambassadör kritiserar tidigare artikel i SYDASIEN

Sri Lankas ambassadör Sarala Fernando:

"Artikeln förvränger fakta"

Artikeln i tidskriften SYDASIEN nr 2/00 med titeln Hinder för dialog om Sri Lanka av Johan Mikaelsson förvränger fakta om ett seminarium om Sri Lanka i Stockholm.

Johan Mikaelsson väljer redan från början fel spår i sin artikel genom att felaktigt tillskriva professor Neelsen ett känslomässigt utbrott som kom från professor Peter Schalk. Kan detta verkligen vara ett missstag? En troligare förklaring är att författaren försökte dölja en en bekants subjektivitet. Fotografiet som illustrerade artikeln antyder också författarens partiskhet då han koncentrerade sig på professor Schalk och dennes vänner och helt negligerade huvudtalaren vid seminariet.

Olyckligtvis gör Johan Mikaelsson flera felaktiga antaganden om ambassadens roll i seminariet. Det är ett mysterium varför han inte bevärdigade sig med att kontakta ambassaden eller försökte ta reda på ambassadens syn på saken. Något han borde ha gjort för att följa svensk pressetik.

Ambassaden fick vetskap om seminariet genom svenska vänner till Sri Lanka som var förvånade över att panelen skulle bestå av professor Peter Schalk, Rev S.J Emmanuel, professor Margaret Travik och professor John Neelsen som alla regelbundet bidragit till LTTEs propaganda genom att medverka i möten arrangerade av LTTE-vänner runt om i världen. Sri Lankas svenska vänner var förvånade över att seminariet inte tänkte presentera den lankesiska regeringens syn på saken och inte heller den ståndpunkt som de muslimska respektive singalesiska samfundens representanter. Inte ens moderata tamilers syn på konflikten på Sri Lanka redovisades.

Undvika propagandaplattform

Ambassaden kontaktade därför seminariearrangörerna med önskemålet, att panelen skulle vara mer representativ för de skilda ståndpunkterna. Den skulle därmed bättre avspegla Sri Lankas multietniska samhälle. Vi ville undvika att seminariet enbart blev en propagandaplattform för LTTE som slåss för en tamilsk separatistisk stat och som understödjer rashat i en tid då vårt samhälle mest av allt behöver tolerans, besinning och enande.

Johan Mikaelssons försvar för panelen, arrangerad av professor Peter Schalk, visar vår ståndpunkt. Panelen var ensidig då alla deltagare i sina uttalanden stödde en tamilsk utbrytarstat. Samma renrasiga pro-

paganda LTTE gett röst åt. Johan Mikaelsson vill varken se eller fördöma denna extremism som ett hinder för freden.

Undviker nyckelfrågor

På samma sätt undviker Johan Mikaelsson att ta upp några nyckelfrågor som behandlades av huvudtalaren doktor Rohan Gunaratne. Enligt utskriften från seminariet sade Dr Gunaratne att det största hindret för fred är LTTE och att den måste upphöra med sin militära verksamhet och bli en politisk organisation. Dr Gunaratne konstaterade att LTTE inte är de enda representanterna för tamilerna och att det finns tamilska grupper i parlamentet som måste konsulteras för att man ska kunna uppnå en demokratisk lösning.

För de läsare av SYDASIEN som inte känner till vad LTTE representerar citerar jag ett utdrag från ett uttalande av professor Asbjorn Eide, norsk expert i FN:s organ för att förebygga diskriminering och skydda minoriteter:

"Bland tamilerna har en extremt militant grupp dykt upp som kallar sig själv för Tigrarna, förkortat LTTE. LTTE:s ledarskap har utvecklats en nästan paranoid garrisonsmentalitet. Den rörelsen, speciellt dess ledare, respekterar inga mänskliga rättigheter. De engagerar sig i de mest avskyvärda brott och utnyttjar kvinnor, män och med säkerhet även barn som självmordsbombare för att skapa förödelse och skräck. Deras mördande riktar sig inte bara mot de singalesiska fienderna utan även mot den modiga tamilska kvinna som var borgmästare i Jaffna tills hon nyligen mördades av Tigrarna. Många tamiler, inklusive de som slåss för maktindelning och ökat tamilskt inflytande lever under ständigt mordhot från LTTE.

Ta avstånd

Det som förvånar mig är att det fortfarande finns icke-statliga organisationer som stödjer denna rörelse. Genom detta stödjer de inte den tamilska saken utan en ytterst demokratisk rörelse oförmögen till att tänka sig fred i någon form."

Till slut. Vi vill föreslå att SYDASIEN tar avstånd från den senaste utvecklingen

Sri Lankas ambassad ska inte lägga sig i panelens sammansättning, tycker att forskare som för fram tamilernas, eller LTTE:s sak, höll föredrag på s...

Hinder för dialog

"Hinder för fred i Sri Lanka" var utgångspunkten för en temadag, arrangerad av Broderskapsrörelsen (Sveriges kristna socialdemokrater) i Stockholm den 10 maj. Och hindren för fred visade sig tydligt. Finns det över huvud taget en ärlig vilja att diskutera en fredlig lösning på konflikten? Sri Lankas ambassad hade taggarna utåt både före och under mötet.

ett blev till arrangörerna från ambassaden röde upp känslorna hos några av föredragshållarna. Jag har aldrig varit med om att en ambassad har blandat sig i akademiska affärer på det här sättet. Det är oförsvärligt och direkt olagligt, sa professor John Neelsen. Anledningen till att känslorna rödes upp var att Sri Lankas ambassad, som fått kännedom om mötet, hade åsikter på panelens sammansättning. Ambassadören Sarala Fernando skrev därför ett brev i föredragshållarna sades vara "välkända lobbyister som arbetar för LTTE:s räkning".

Iqbal Athas uteblev

Temadagens affischnamn Iqbal Athas, krigskorrespondent för bland andra Sunday Times of Sri Lanka och CNN, kunde inte medverka på temadagen. "Säkerhetsringen. En annan förklaring är att det är olämpligt för en försvarsanalytiker, eller krigsreporter om man så vill, att lämna Sri Lanka vid en tidpunkt när landet står inför en militär upptäppning, som kan vara avgörande för landets framtid.

Ytterligare en förklaring skulle kunna vara att Sri Lankas regering klargjort att det inte är tillrädligt att knyta kontakter med folk som är stämplade som Tigersympatiker. Broderskapsförbundet lyckades dock med kort varsel hita en välkänd ersättare, författaren Rohan Gunaratne. Han föreslår om LTTE:s egentliga vilja att för-

handla om fred, och hindren i samtal med LTTE. Med rötter i buddhistiskt singalesiska Sri Lanka anses gapa över för mycket när språk på en tredjedel av landets tredjedelar av kustlinjen.

Gunaratna menade också att även till att kriget återupptogs 1995, inte fanns någon internationell auktoritet kunde fungera som en garant. I Regeringen gjorde dessutom miss inte skicka toppförhandlare till

Gunaratna understök att LTTE sträva efter att finna fast mark i demokratiska mittfåran för att kunna nå en överenskommelse med regeringen.

I söder finns just nu mer stöd åt ANC och PLO än exempel på organisationer, som har övergett den militära daterationella kontrollanter, sa Gunaratna.

Professor Margaret Travik började sitt anförande med att säga att hon var i komma, och att om hon vetat att Rohan Gunaratna skulle bli huvudtalare hade hon inte kommit dit. Om inte akademiker lugn

kan utbyta sina analyser rörande konflikten med forskare som har en annan uppfattning, hur ska då LTTE och regeringen kunna göra det? Men hennes utspel visar att forskare inte saknar känslor i denna brin-

na. Hon pratade vidare om sin oro för militariseringen på ön. Och att regeringen borde ha tagit emot LTTE:s bud att dra tillbaka trupper från Jaffna-halvön för att inleda fredssamtal.

Professor John Neelsen diskuterade hur minoriteter behandlas i olika stater. I Sri Lanka fall ledde systemet med "en man - en röst" till diskriminering. Essensen av fredssamtalen i Thimpu 1985 är fortfarande giltigt; tamilerna bör ha rätt till ett territorium med självstyre.

Enligt Neelsen finns det förtryckare och förtryckta. En politisk lösning på en konflikt ligger alltid i händerna hos förtryckarna, i det här fallet Sri Lankas regering.

SYDASIEN nummer 2/00.

på Sri Lanka. Det förvånar oss att Johan Mikaelsson verkar vara ovetande om att Sri Lankas regering sedan en tid nu accepterar den norska regeringens erbjudande om att stödja en fredlig lösning.

Det följande citatet ur en aktuell intervju med fredsforhandlaren Erik Solheim sammanfattar omvärldens ståndpunkt och är förmodligen det bästa svaret på de ståndpunkter som framfördes av Schalkpanelen.

"Jag tror att det finns en internationell överenskommelse om utgångspunkten för att lösa de etniska problemen på Sri Lanka. Hela det internationella samfundet är övertygat om att problemen måste lösas med fredliga medel och att överenskommelsen måste utgå från två grundläggande principer. För det första kan det inte skapas två självständiga stater på Sri Lanka. Lösningen på konflikten måste sökas inom den nuvarande staten. För det andra måste de tamilska strävandena bemötas på ett mycket påtagligt vis."

Sarala Fernando
ambassadör för Sri Lanka

Professor John Neelsen. Ambassaden hade synpunkter på seminariet om Sri Lanka den 10 maj. FOTO: JOHAN MIKAELSSON

Om Sri Lanka

Historien är ett tydligt bevis för förtrycket, liksom färsk rapportering av massarresteringar av civila familjer i Colombo.

Orimligt tillägg

Professor Peter Schalk visade på ett tydligt sätt orimligheten i det så kallade sjätte tillägget till konstitutionen. Det klargör att ingen på Sri Lanka eller utomlands får pagera för en separat stat. Tillägget infördes efter upplöpan 1983. Yttrandefriheten och möjligheten till en levande diskussion om en politisk maktfördelning dog.

Det då näst största partiet i parlamentet, TULF, som verkade för ett separat Eelam för befolkade norra och östra delarna, men förklarade genom beslutet rätten att driva sin politik. TULF:s berömda uttåg ur parlamentet symboliserar den lankesiska demokratis misslyckande för minoriteterna. Kriget är egentligen en förlängning av politiken. Metoderna kan förändras, men målet är det samma, resonerar Tigrarna. En av de enkla åtgärderna är, enligt Schalk, att ta bort tillägget och exponera LTTE och dess politiska gren för allmänna val.

Professor S. J. Emmanuel, som bland annat skrivit boken *Let my people go*, berättade bland annat om sina upplevelser i norra Sri Lanka. – En skilsmässa skulle vara fördelaktigt för båda sidor. Singaleserna vill först och främst skydda sitt folk undan kriget. Tamilerna vill slippa fallande bomber, och de vill kunna bygga upp sin landsdel, sa Emmanuel.

Han hävdade att extremistiska grupper, och även regeringen, försöker åtskilja det tamilska folket från LTTE, men att det inte fungerar. Tigrarna har brett stöd bland det tamilska folket, mycket beroende på att man inte sålt sig till regeringen, som andra politiska grupper. Nu skriker Sri Lankas regering till hela världen efter mer vapen, men samtidigt vill den på fredlig väg. President Chandrika hade kraften att lösa det här, men inte nu längre, sa Emanuel.

SYDASIEN 2/00

Johan Mikaelsson svarar:

”Artikeln är ett referat – inget annat”

Artikeln är ett referat och en analys av händelseförloppet under mötet. Inget annat.

Jag söker sanningen, och försöker göra det objektiva.

Det var naturligt att koncentrera sig på det inflammerade debattklimatet. Ett brev som Sarala Fernando, Sri Lankas ambassadör i Stockholm, skrev till organisatören offentliggjordes vid mötet. I brevet utpekades föredragshållarna att gå Tigrarnas ärenden. Ambassadör Fernando var också upprörd att ingen skulle föra fram hennes regerings syn på problemet. Brevet citerades i artikeln. En kommentar från Sarala Fernando hade förvisso kunnat vara på sin plats, men hennes ord fanns på pränt, färdiga att citera. Att tala om bristande pressetik och att misskreditera kritiskt granskande journalistik är ett propagandagrepp. Sri Lankas regering för ett krig på bred front.

Sarala Fernandos konspirationsteorier mot mig håller inte. Inga fakta har förvrängts. Detta är ett grovt (och för ambassadör Fernando pinsamt) påhopp. Professor John Neelsen kommenterade brevet i en intervju och jag lyfte fram hans synpunkt redan i början av artikeln. Alla citerades rättvist. Doktor Rohan Gunaratnas huvudtes om att LTTE måste närma sig den politiska mittfåran framställdes klart i artikeln, till skillnad från vad Sarala Fernando skriver. Större delen av artikeln handlar om forskarnas synpunkter. Alla fem föredragshållare fanns inte på samma bild, och fyra är fler än en. Det är den enkla förklaringen till redaktionens val av bild.

Kriget på Sri Lanka är grymt. Inget av det jag sett i världen berör mig mer. Många människor drabbas. De norra och östra delarna är hårt sargade. Civilbefolkningen där längtar efter ett liv i fred. Det bekymrar inte representanter för Sri Lankas regering. De skyller allt på Tigrarna, och vill lyfta fram deras våldsdåd, men självrannsakan saknas. Vid en sansad historisk tillbakablick går det att förstå varför en väpnad gerillarörelse har växt fram. Våldet har eskalerat och ingen har lyckats finna en fredlig väg ut. Det är positivt att det nu finns försök att finna en sådan väg.

Huvudintrycket från mötet var att stämningen var hätsk. Sedan fanns det detaljer som jag utelämnade, som exempelvis hur ”Sri Lankas vänner” på ett uppenbart planlagt sätt piskade upp stämningen under mötet. Det som måste främjas är klimatet för dialog. Försoning är ett måste för att finna fred. Jag tvivlar på att regeringens dialog med LTTE kommer att fungera om regeringen fortsätter fördöma LTTE. Ambassaden i Stockholm är Colombos förlängda arm. Det är tydligt.

Det är onödigt att hyckla. LTTE har ett brett stöd bland tamiler. Regeringens taktik är att måla upp en klyfta mellan gerillan och folket. Det är ett klassiskt propagandagrepp i inbördeskrig. Det är inte konstigt att regeringens representanter aldrig träffar Tigersympatisörer bland vanligt folk i Sri Lanka. Dessa klassas ju som terrorister och kan berövas alla medborgerliga rättigheter. Sanningen är att den tamilska befolkningen önskar att regeringen ska sluta fred med LTTE omedelbart. Det visar de demonstrationer som anordnades i de krigsdrabbade delarna mot en svartlistning av LTTE i Storbritannien.

En av slutsatserna i artikeln var att Sri Lankas regering fortfarande ser en militär lösning på konflikten som det bästa alternativet. Polemiken avslöjar ständigt att regeringen anser att LTTE måste elimineras. Talet om fred klingar därför ihåligt.

Jag har följt Erik Solheims försök att starta medling i konflikten med spänning. Jag hoppas han når framgång i sitt arbete. Det behövs en varaktig och rättvis fredlig lösning. Men en rättvis fred går endast att hitta om ledarna för de stridande parterna försonas i dess sanna mening. Att utmåla motståndarna som ondskefulla terrorister ger ingen bra grogrund för framgångsrika fredssamtal.

Johan Mikaelsson

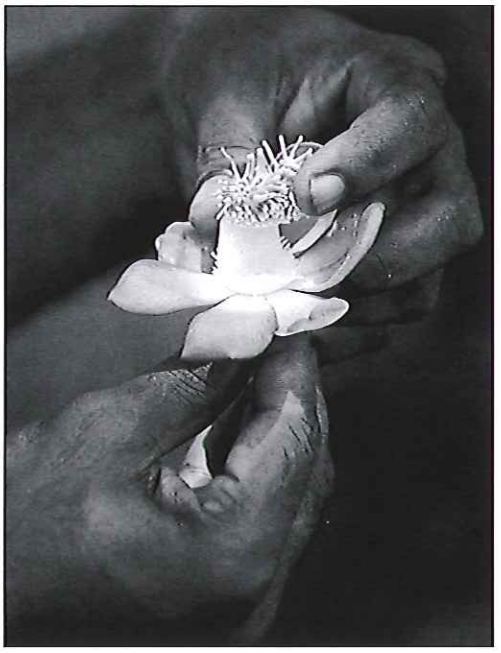

FOTO: JOHAN MIKAELSSON

Den här blomman är en symbol för fred i Sri Lanka. Men regeringens polemik visar de dubbla budskapen: tal om fred, men fortsatt krig.

I SYDASIEN 2/00 kunde man läsa om en temadag som väckt starka känslor. Krigets Sri Lanka var i fokus och landets ambassadör i Stockholm, Sarala Fernando reagerade på panelens samsamsättning. Detta redogjorde Johan Mikaelsson för i en text som, enligt Fernando, förvränger fakta om både temadagen och själva konflikten.

Döden i Varanasi

Begravningsprocessionerna drar förbi gränden där jag bor. Döda människor bärs på bårar ner till floden Ganges. De är svepta i gult och rött, orange och

glittrande guldbrokad och dekorerade med blommor. Ju rikare, mer berömd eller älskad, desto fler blommor och det är det enda som känns bekant hemifrån.

Hit, till hinduernas allra heligaste plats, fraktas avlidna människor från när och fjärran. Att man transporterar en död på ett jeeptak under femtio mil är inte ovanligt. Här flamlar likbålen dygnet runt, året runt.

Utanför mitt fönster finns ett vedlager. Mitt emot husets entré, tre meter från dörren, börjar den svängda, cementerade gången upp till krematoriet, en tornliknande byggnad med två höga skorstenar.

Under dess fundament bor en man som tar i hand och presenterar sig.

– Jag är sadhu, jag äter människor.

Herregud! Har jag hälsat på en kannibal!?

”Ja”, säger personer som jag vågar lita på. ”Det finns några sadhuer här som tror på svart magi, att de får gudomlig kraft från döda djur och människor”.

Trummor dånar, mantran sjungs, efter bårarna går manliga familjemedlemmar och manliga vänner till den döde. I slutet av den 200 meter långa gränden, där krematoriet ligger, leder en lång trappa ner till floden och platsen där kropparna bränns.

På översta trappsteget har barberaren sitt bås i en rad av likadana. Här säljs liksvepningar och lerkrus för det heliga vattnet.

Hänger svepningar

Båsen liknar fågelholkar på fyra ben. I båset mitt emot barberaren hänger svepningar i rad på ett snöre.

Om man böjer sig ner och tittar in, kan man se en liten gumma i glappen mellan de i morgonsolen glittrande guldbrokadstyckena.

Barberaren har en konkurrent nere på plattan. Det finns jobb för dem båda. Den hinduiska traditionen säger att närmaste manlig släkting, oftast äldste sonen, ska utföra de ritualer som är förknippade med en bränning.

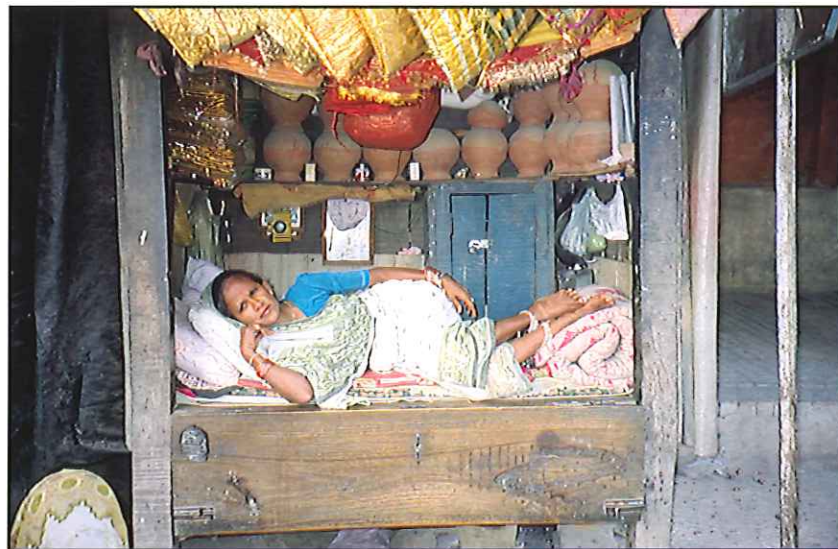
För att kunna göra det måste han raka sitt

De döda bärs på bårar av bambu.

På väg att tända ett bål.

Svepningsförsäljerska.

”Jag är sadhu, jag

huvud. Efter ett reningsbad i floden klär han sig i ett vitt tygskynke och ceremonin kan påbörjas.

Han stänker vatten på den döde som också först doppats i floden. Sedan går han fem varv runt högen med stockar där liket placeras.

Under tiden utför han de riter som krävs och till sist tänder han bålet. Det sker med he-

lig eld som hämtats i ett vassknippe från templet bredvid krematoriet.

Endast en hårtofs kvar

Sörjande män sitter tysta i små grupper och tittar på eldarna. Män och pojkar insvepta i vitt tyg och med endast en hårtofs kvar på hjässan vandrar mellan eldar, kor, hundar, lekande barn, sadhuer och turister.

äter människor”.

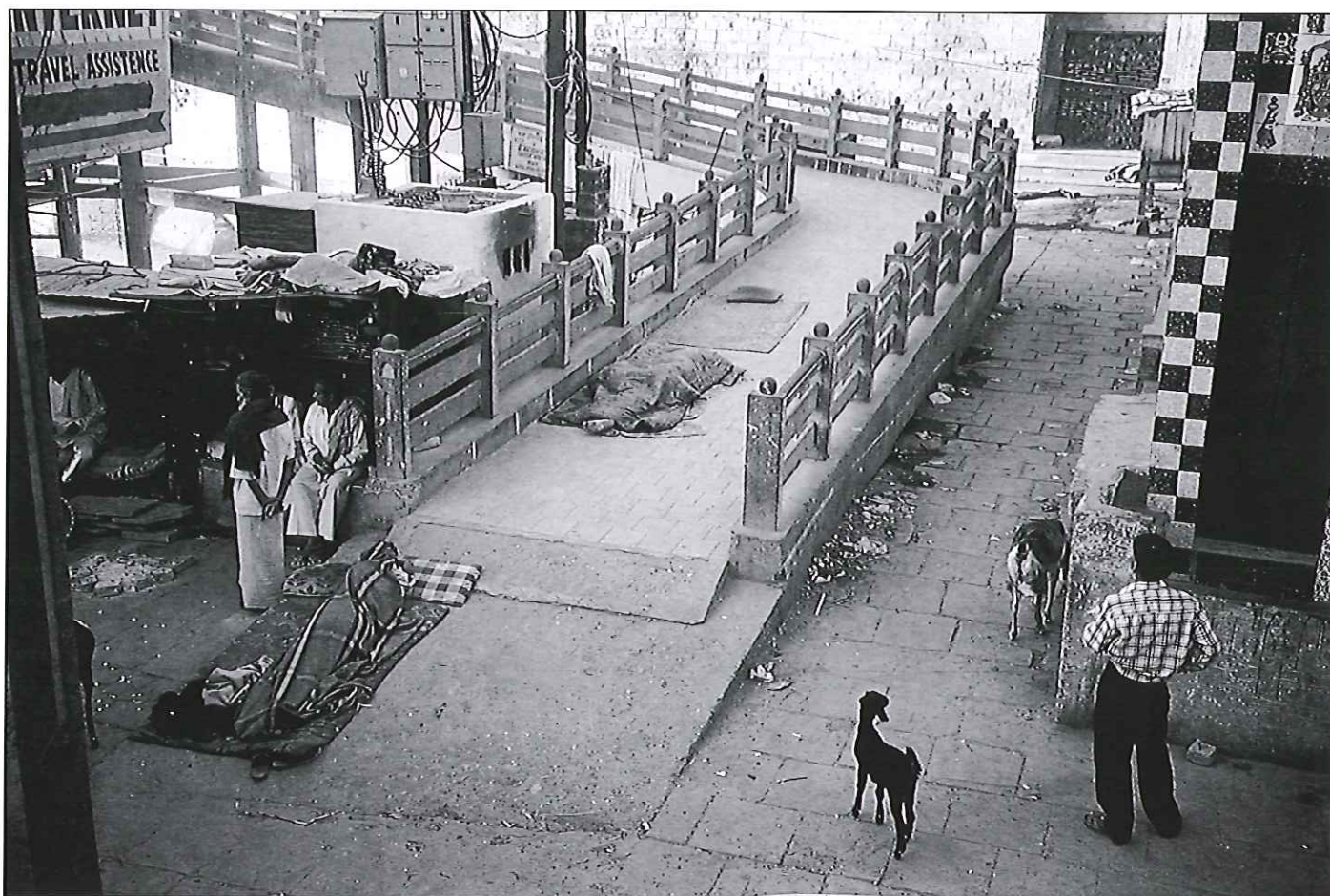
En västerlänning utstyrd i orangefärgade skycken och rakad hjässa rör sig snabbt över platån. Han har en videokamera över axeln och vinkar åt en sadhu uppe på sluttningen.

En man hämtar glödande rester från ett bål, en möjlighet för lågkastiga att få bränsle till matlagningen. En kvinna står ute i vattnet

Bålen flammar dygnet runt på Varanasis stränder.

och tvättar svepningar. De brokadsvepningar som säljs vid just den här bränningsplatsen är billiga och av sämre kvalitet, de innehåller plast. Anhöriga till personer som bränns i krematoriet (det minst kostbara sättet) uppmanas att kasta svepningen i floden eftersom

plasten kan förstöra ugnarna. Det ger extra inkomst för den här kvinnan som kan sälja begagnade svepningar till mindre bemedlade personer.

Gången till krematoriet i Varanasi. Här bränns de som inte har råd med dyrbara vedbål.

FORTS.

Badande, tvättande, tandborstande och bedjande hinduer med händerna lyfta mot solen som stiger på andra sidan Ganges låter sig inte störas av begravningsceremonierna omkring dem. En man från Gorakhpur, 25 mil från Varanasi, inte långt från gränsen till Nepal, sitter på ett trappsteg och samtalar med en ung, mager sadhu.

– Jag konsulterar den bäste, svarar mannen från Gorakhpur på min fråga hur han väljer sin guru, sin rådgivare.

– Han förstår mig så bra, han är min Gud.

En procession passerar

Något händer i gränden. Barberaren avslutar en rakning och torkar av kniven på höftskynket. Svepningsförsäljerskorna kliver ner från sina holkar, en sadhu som har sin sovplats i krematoriegången reser sig från filten, bårtillverkaren släpper bunten med snören som han binder ihop bambukäpparna med och vedbärarna som bär 40-50-kilos bördor i skytteltrafik mellan vedhögen och stranden gör ett uppehåll i arbetet och tittar med vördnad och nyfikenhet på den procession som just passerar.

”Sri Ram nan shate hai, sri Ram nan shate hai”:

Ljuden av mantran som hörs tydligare än vanligt stiger upp mot trädkronan som

breder ut sig över svepningsutrymmet bakom båsen och får de tjatrande aporna där att tystna. Även för de människor som har döden i sin dagliga gärning har något ovanligt inträffat, en sadhu är död. Bara korna är oberörda och tvingar bärbärarna och efterlevande sörjande att gå i slalomsvängar.

Den hinduiska traditionen att bränna döda gör undantag för fem kategorier av människor; heliga män, havande kvinnor, små barn, personer med smittkoppor och de som blivit ormbitna. De kastas i floden utan att brännas.

Den döde helige mannen bärs, sittande i meditationsställning på ett litet soffbord. Han är svept och täckt med blommor i rött, gult och orange. Bordet med den döde placeras nära vattenbrynet.

Medan väntande roddbåtar smyckas med blomstergirlanger trängs de anhöriga runt den döde, även kvinnor deltar i ceremonin. Man håller vatten på sadhun, målar heliga tecken i hans ansikte, svänger med rökelsestickor och tänder små eldar runt bordet.

Cymbal i otakt

En man med kamera tar närbilder med blix, en annan videofilm, man sjunger mantran och två unga pojkar slår, i otakt, på var sin cymbal. Min granne, sadhun som påstår att han äter människor, går med händerna på ryggen några varv runt bordet. Då och då stannar han upp, håller samman

sina handflator och tittar på den döde.

Sex stenskvivor, ett par med hål i, bärs ner till en av båtarna. Ett orangefärgat tygstycke läggs över sittbrådan i aktern och stenskvivorna dras med hjälpa av tjocka rep till en kista som placeras på tyget. I gullstol bärs så den helige mannen över till båten som är fylld med människor.

Han placeras sittande i kistan som stängs med repen. En man blåser entonigt i en snäcka, ljudet från cymbalerna stiger i styrka och dånet från trummorna övergår till virvlar som ökar i hastighet och intensitet.

Ut tittar en kobra

Människorna på stranden sträcker sina händer mot himlen och ropar något som låter som ”hej då” och båten lägger ut.

Sex mindre båtar fyllda med sörjande följer efter. Kistan står på det orangefärgade tyget. Det är lågvatten, man kan tydligt se den ökenliknande stranden på andra sidan. När båten har nått mitten av floden tar Moder Ganges emot kistan och i vattningarna kastas de blommor som den döde varit täckt med.

Uppe i gränden har livet återgått i normala rutiner. En ormtjusare har tagit plats vid templet. Han lyfter locket av två av de korgar han har med sig. Ut tittar en kobra och en annan reptil som ser ut som en giftgrön mamba.

Ann-Britt Tolf, text och foto

Inte ger man fan i politiken

Men hindutvarörelsens kvinnor är i första hand maka och mor

Under de senaste decennierna har forskare, aktivister och journalister synliggjort det förtryck och de villkor många indiska kvinnor lever under. Man har upplyst om och protesterat mot hemgiftsmord, mord på flickbarn, könsselektiva aborter, kvinnors och flickors anmärkningsvärt höga dödlighet och det därmed sammanhängande stora indiska kvinnounderskottet – 1991 gick det 927 kvinnor på 1 000 män. I distrikt med hög barnadödlighet finns färre än 700 flickor på 1 000 pojkar!

I denna situation framställer sig hindunationalistiska organisationer, som också kallas hindutvaorganisationer, som kvinnovänliga och kvinnobefriande. Ledare för organisationerna hävdar att kvinnor kommer att ha viktiga funktioner, få förbättrade livsvillkor och bemötas med respekt i det hinduiskt präglade Indien. Det hindunationalistiska partiet *Bharatiya Janata Party*, BJP, som är hindutvarörelsens viktigaste politiska front, presenterade i sitt valmanifest inför de tre senaste parlamentsvalen ett ambitiöst reformprogram för kvinnor och gjorde därigenom anspråk på att vara en kraft i det indiska samhället som arbetar för att förbättra kvinnors levnadsvillkor.

Efter det senaste parlamentsvalet leder BJP en samlingsregering och innehar den politiska makten i en handfull delstater. Detta visar att det är angeläget att ta på allvar och kritiskt granska hindutvarörelsens anspråk på att med sitt hinduiskt inspirerade kvinnoprogram representera ett progressivt alternativ för indiska kvinnor.

Det finns tre kvinnoroller som är viktiga inom hindutvarörelsen: kvinnan som politisk mor, kvinnan som hindutvaaktivist och kvinnan som medborgare och som beskrivs nedan. Avslutningsvis synliggörs de villkor som är förbundna med dessa roller.

Kvinnan som politisk mor

Klockan är halv sex i den nordindiska staden Kanpur. **Sudeshbehn** avslutar den dagliga pujan, "gudstjänsten", till Krishna. Hon tar farväl av guden, släcker oljelamporna och är redo för den nya dagen. Medan rökelsen fortfarande brinner lagar hon *chapati*, *dal* och kokar *chai* till familjen. Resten av familjen sover fortfarande: maken **Ramesh**, som äger ett skrädderi, och sönerna **Partha**, 7 år, och **Dilip**, som är 9 år. Tillsammans med familjen bor också

Den hindunationalistiska rörelsen, hindutva, lyfter fram kvinnorna och ger ett bedrägligt sken av att vara befriande och kvinnovänlig. I själva verket är det ett högt pris indiska kvinnor får betala om den i grunden patriarkala hindunationalismen får tolkningsföreträdare. Läs Eva Hellmans artikel om hur hindutva lagt beslag på kvinnofrågan.

Rameshs gamla föräldrar och hans handikappade bror. **Sudesh** är klädd i en enkel bomullssari och bär ringar, örhängen och armringar av guld. En halskedja med OM-tecknet visar att hon är hindu. Den cinnoberröda benan avslöjar att hon är gift och att hennes make lever.

Sudeshbehn är en av ca 300 000 medlemmar i *Mahila Samiti* ("Kvinnoförbundet"), en kvinnogrupp som drivs av den hindunationalistiska gruppen *Vishwa Hindu Parishad*. Sammanlagt beräknas över tre miljoner indiska kvinnor vara medlemmar i hindutvarörelsens olika kvinnoororganisationer.

Ser till att alla mår bra

I likhet med de flesta andra medlemmar i dessa grupper är **Sudesh** en ganska vanlig medelklasskvinna utan högre utbildning. Hon talar och läser hindi och lite engelska. Familjen lever relativt gott på inkomsterna från det lilla skrädderi som maken driver. **Sudesh** är hemmafru och ansvarar för att hemmet hålls i skick och för att familjens alla medlemmar mår bra både fysiskt och psykiskt.

Hon gör de dagliga inköpen, lagar maten och sköter tvätt och städning. Hon ser det som sin uppgift att göra hemmet till en vilopunkt i tillvaron, där maken, sönerna, svärföräldrarna och svågern kan återhämta sig och få styrka för det vardagliga livet. Sina söner vill hon uppfostra till aktiva samhällsmedborgare som med stolthet säger att de är hinduer.

Nu när pojkarna går i skolan och inte längre behöver henne hemma hela dagarna kan hon ägna lite tid åt arbetet i kvinnogrupperna. En eftermiddag i veckan ordnar gruppen läsundervisning för kvarterets kvinnor. Man diskuterar då också den "hinduiska guldåldern", det vill säga den tid då Indien ännu inte var påverkat av islamiska eller västerländska seder.

– I det hinduiska Indien hade kvinnor en hög position och kommer att få det igen när vi skapat *Hindu Rashtra*, säger **Sudesh** både stolt och trovisst. Hon är nöjd med den uppskattning hon får för sitt arbete både från familjen och i kvinnogrupperna. Hon sä-

ger vidare att kvinnors liv förbättras genom hindutva:

– Män inom rörelsen är riktiga hinduiska män! De slår inte sina hustrur och de super inte. I stället arbetar de hårt, försörjer sina familjer och skyddar dem!

I hindutvaretoriken ses kvinnor framför allt som mödrar. *Hindutva*ledare talar om mödrars kraft (*matrishakti*) och betraktar

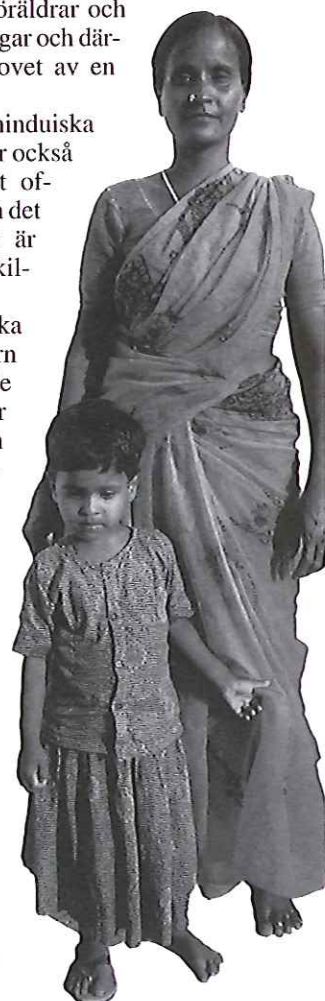
den välutbildade och aktiva modern som en hörnsten i hindutva projektet. Som den ideala modern ska hon sköta hushållet, ta hand om sin make och uppfostra barnen i en anda av hindutva. Hon ska göra barnen pliktmedvetna, inställda på att tjäna samhället och fylla dem med hängivenhet för den hinduiska nationen.

Hon ska också i vardagen föra vidare den traditionella "hinduiska kulturen". Klädvanor, sånger, berättelser, ritualer, matvanor, kroppsspråk och värderingar är det kulturella arv hon har att föra vidare inom familjen till den uppväxande generationen. Kvinnor förutsätts också ta hand om gamla föräldrar och handikappade släktingar och därigenom minska behovet av en offentlig sektor.

I lovorden till det hinduiska mödraskapet skyntar också en öppning mot det offentliga rummet, men det är en öppning som är förbunden med särskilda villkor.

I grannskapet ska den hinduiska modern ta hand om behövande hinduiska kvinnor och deras barn. Hon ska starta alfabetiseringskampanjer samt ordna lämplig sysselsättning för fattiga kvinnor. Kvinnor engageras dessutom i kampen mot kvinnoförnedrande och kvinnoförtryckande företeelser som hemgift (*dowry*) och pornografi.

Vidare uppmanas kvinnor arbeta emot männens bruk av alkohol, deras kriminalitet och mot

VÄND!

FOTO: KATARINA SANDSRÖM BLYME
Maka och mor – viktiga roller för kvinnan.

FORTS.

kastförtryck. Den hinduiska modern har med andra ord uppgifter både i den privata och offentliga sfären. Förutom att upprätthålla den patriarkala familjestrukturen och ta hand om barn och behövande släktingar ska hon i den "offentliga" familjen integrera svaga delar genom att sprida hindutva bland kvinnor och barn samt genom att utföra obetalt hjälparbete.

Kvinnan som hindutvaaktivist

Det är tidig morgon i Karol Bagh, som är ett av Delhis medelklassområden. På en dammig bakgård är en grupp unga kvinnor intensivt sysselsatt med att träna kampsport. De är klädda i indiska manskläder, bär pannband i hinduismens heliga färg orange och är beväpnade med långa dolkar. Knivarna blixtrar i solljuset när de höjs i symboliska utfall mot tänkta fiender och stridsropet *Bharat Mata ki jai* ("Leve Moder Indien") ekar genom kvarteret.

De vältränade och disciplinerade kvinnorna är medlemmar i *Rashtra Sevika Samiti*, "Förbundet för kvinnliga patrioter", som är en hindunationalistisk kvinnoorganisation med omkring en miljon medlemmar som också **Pär Jansson** berättar om i sin artikel på nästa uppslag. Under 1990-talet har denna organisation, liksom andra hindutvagrupper för kvinnor, blivit ett alternativ för hinduiska kvinnor ur olika kaster och med olika social bakgrund.

Gruppen leds av **Betu** som är en smidig, snabbtänkt och välformulerad 25-åring. Till vardags går hon klädd i jeans, skjorta och sneakers och kör sin motorcykel till jobbet som ingenjör. För att sprida hindutvabudskapet reser hon ensam i olika delar av Indien, håller tal och leder diskussioner om Hindu Rashtra, ett hinduiskt Indien, med i huvudsak manliga aktivister. Hon trivs med sitt fria och omväxlande liv och säger med påtaglig stolthet att hon är med om något historiskt – att återskapa den hinduiska nationen.

Betu är en av alla de kvinnliga hindutvaaktivister som upplever sig få fördelar av sitt engagemang i rörelsen. De militanta medelklasskvinnor som mobiliserades av hindutvaorganisationer under Ayodhya-kampanjens slutfas (1990-1992), tränades i att betrakta sig som aktiva politiska subjekt.

Vissa av dem framträdde i ledande po-

sitioner, medan andra deltog i Ayodhya-kampanjen som aktivister på gräsrotsplanet. Detta är en anmärkningsvärd utveckling inom en organisation som dittills betraktat kvinnor som i huvudsak mödrar till heroiska söner.

För många kvinnor kan medlemskapet i en hindutvaorganisation dessutom innebära fördelar i vardagslivet. Detta gäller både hög- och lågkastiga kvinnor och kvinnor ur medel- och underklassen. Yngre medlemmar i *Rashtra Sevika Samiti* menar visserligen att den fysiska träning som ingår i de dagliga sammankomsterna ska ses som en förberedelse för ett eventuellt inbördeskrig mot muslimer och som ett skydd mot muslimska våldtäktsmän.

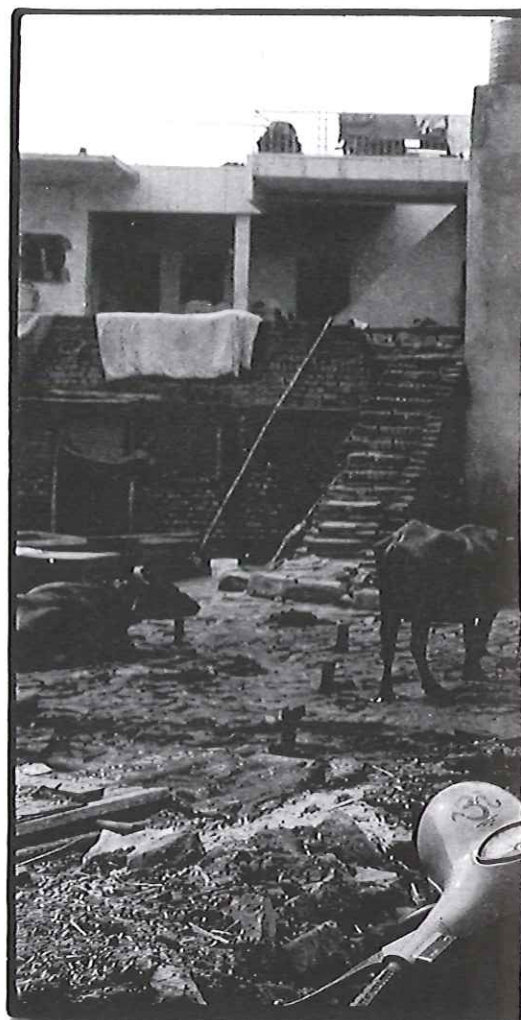
Men bakom dessa ideologiskt korrekta svar kan emellertid andra drivkrafter anas. Kvinnorna i organisationen kommer från urbana välsituerade medelklassfamiljer, som är på social och ekonomisk uppgång. För kvinnor ur denna sociala grupp är hustrumisshandling och så kallade hemgiftsmord reella hot. Dessutom arbetar många av dessa kvinnor utanför hemmet och utsätts då för "normalt" kvinnoförtryck som diskriminering och sexuella trakasserier. Den fysiska träningen och självförtroendet som kvinnorna får genom sitt engagemang i gruppen gör det lättare för dem att stå emot förtryck i och utanför hemmet. Åtminstone på ytan tycks engagemanget i *Rashtra Sevika Samiti* ge kvinnorna ökad valfrihet och större självförtroende.

Kvinnan som medborgare

Också kvinnor som inte är medlemmar i hindutvaorganisationer erbjuds förbättrade livsvillkor av hindutvarörelsen. BJP framställer sig som ett kvinnovänligt parti och har starkast kvinnorepresentation i parlamentet.

I partiets manifest inför de tre senaste parlamentsvalen fick kvinnofrågor stor uppmärksamhet. Ett 29-punktsprogram från 1996 med titeln "*Nari shakti: Towards Empowerment of Women*" föreslår att 33 procent av platserna i politiska organ reserveras för kvinnor; att kvinnor och män ges lika möjligheter i arbetslivet; att principen om lika lön för lika arbete tillämpas; att kvinnor och män behandlas lika inför lagen; att arbetstillfällena för kvinnor utanför hemmet initieras och att speciella medel reserveras för flickors och kvinnors utbildning och sjukvård.

Genom dessa och andra liknande åtgär-

Baksidan av den upphöjda position som hindutva den traditionella: maka och mor.

der säger sig BJP vilja förbättra kvinnors liv och göra dem till aktiva medborgare i 2000-talets Indien. I valprogrammet inför 1998 års val upprepades kraven och ytterligare några tillkom. Man ville till exempel inrätta en utvecklingsbank för kvinnliga småföretagare och lovade att arbeta för fri utbildning för kvinnor upp till universitetsexamen.

Villkorad frihet

Hindutvas konstruktioner av kvinnan som politisk mor, som aktör för hindutva och som medborgare erbjuder utan tvekan kvinnor ett visst mått av rörelsefrihet och auktoriet, men är rörelsen verkligen kvinnovänlig på djupet?

I hindutvadiskursen är kvinnors frihet förknippad med kostnader. Kvinnan skrivs in i den övergripande hindutvaideologin och detta bestämmer gränserna för den valfrihet, respekt och de förbättrade livsvillkor som hon erbjuds.

Den fysiska träningen ska ses som ett skydd mot muslimska våldtäktsmän

FOTO: ANITA ANDERSSON

ger indiska kvinnor är ett särartstänkande som gör det svårt för kvinnor att ha andra roller än

Alla medborgare i ett skisserat hinduiskt Indien har att anpassa sig efter hindutvas ideologiska fundament. Det innebär att både kvinnor och män kommer att tvingas leva i ett auktoritärt, antidemokratiskt, anti-sekulärt samhälle där kollektiv identitet och konfliktreduktion är självklarheter.

Indiska kvinnors livsrum kommer dessutom att begränsas av hindutvas patriarkala grundstruktur, som tillskriver kvinnor och män essentiellt olika naturer och som därför ger könen olika funktioner i samhället och i familjen. Medan mannen ses som beslutsam, handlingsinriktad och beskyddande ses kvinnan som omhändertagande, mjuk, följsam, anpassningbar och lyhörd för andras behov. Mannen sägs vidare ha förmåga att leda och att avgränsa. Som kvinnliga egenskaper nämns irrationalitet, gränslöshet och behov av skydd.

Enligt detta särartstänkande är manliga

och kvinnliga egenskaper varandras motsatser. Bägge typerna av egenskaper ses dock som komplement till varandra och nödvändiga för helhetens, dvs samhällets, väl. Mäns uppgift är att leda, avgränsa och kontrollera medan kvinnors uppgift är att tona ned de egna önskningarna och att vara instrument för mäns vilja.

Inget unikt för hindutva

Naturligtvis är inte denna patriarkala genuskonstruktion unik för hindutva. Snarare ska den ses som en medveten anknytning till en hinduisk konstruktion av manligt och kvinnligt, där det manliga står för medvetande, form, kultur och civilisation medan det kvinnliga representerar materia, natur, det formlösa samt okontrollerad energi.

Kvinnor som bekänner sig till hindutva kan göra allt, med ett undantag. De kan inte genomdriva sina egna önskingar mot

familiens vilja. Det kan gälla utbildning, arbete, äktenskap, barnuppfostran eller matvanor. I det ögonblick kvinnan gör något som inte godkänns av familjen så behandlas hon som farlig, omoralisk, destruktiv och ociviliserad.

Kvinnan ska vara lydiga maka, dotter eller syster i den patriarkala familjen där besluten fattas av män, som just i sin egen skap av män anses särskilt kvalificerade för detta. Hindutvaorganisationerna fungerar dessutom som en slags familj i förhållande till medlemmarnas egna familjer. Så länge en kvinnlig familjemedlem håller sig inom hindutvas gränser kan det manliga familjeöverhuvudet tillåta henne stor personlig frihet, även om detta, som i Betus fall, innebär att hon spränger gränserna för den traditionella hinduiska kvinnorollen.

Tystad feministisk röst

Det som på ytan kan förefalla befriande för kvinnor visar sig således i sin djupstruktur bekräfta en patriarkal ordning där kvinnor underordnas män. Kvinnor ska bära upp den heteropatriarkala familjen eller på annat sätt stödja och kämpa för hindutvaprosjektet.

I ett hinduiskt Indien kommer den feministiska rösten att vara tystad och demoniserad! Frågor om kön och makt kommer att vara effektivt osynliggjorda och sägas vara påfund av västerländska feminister. Att hindunationalistiska kvinnoorganisationer inte utmanar en patriarkal struktur är ytterligare en förklaring till rörelsens framgångar bland kvinnor. Kvinnliga hindutvaanhängare riskerar inte att bli utstötta och demoniserade som manshatande feminister.

Inom hindunationalismen, som representerar en religiöst och kulturellt präglad nationalism och som är en värdekonserverativ rörelse, är kvinnans primära roll således att vara bärare och förmedlare av ett hindutvaetos både på ett privat och ett offentligt plan.

Hennes viktigaste uppgifter är att vara mor, att ta hand om den patriarkala familjen, att reproducera hindutvaideologin i familjen och att sprida den till andra kvinnor. Utbildning och arbete uppmuntras, men är fortfarande underställda det högsta målet för en kvinna, nämligen moderskapet som i hindutvadiskursen innebär att fostra barnen som hinduiska patrioter och att visa omsorg om behövande familjemedlemmar och grannar. Hindutvarörelsen fostrar starka men inte självständiga kvinnor.

Eva Hellman

Artikelförfattaren är religionshistoriker vid Uppsala universitet. Texterna har tidigare publicerats i "Når tro bliver til ret – om kvinder og fundamentalisme i Indien, Pakistan og Nicaragua", en bok utgiven av Kvindernes U-landsudvalg i Danmark.

Utbildning uppmuntras men är underställd det högsta målet: moderskapet

"Feminism ett hot mot indisk kultur"

Kvinnoledare förespråkar arrangerade äktenskap

Pramila Medhe talar moderligt lugnt, inga åthävor, medveten om att hennes synpunkter är kontroversiella för många liberala västerlänningar. Hon är ordförande för Indiens största kvinnoorganisation – *Rashtra Sevika Samiti* – som anser att feminism är ett västerländskt påfund och direkt skadligt för den indiska kulturen.

– Kvinnan har medfödda kvaliteter som att visa omtanke, kärlek, bry sig och göra gott för andra. Kvinnor skall därför inte förändra sig som feministerna vill utan behålla det medfödda kvinnliga. Idealkvinnan är modern som alltid tänker på sitt hem, familjen, föräldrarna och maken, säger Pramila Medhe då jag träffar henne på kvinnoorganisationens kontor i New Delhi.

Hon menar att även mannen har speciella, medfödda egenskaper och att dessa, kombinerade med kvinnans, gör att det blir harmoni i äktenskapet. Men det är upp till kvinnan – Medhe talar om hennes plikt – att bevara familjen intakt. Familjen är det indiska samhällets hjärta. Varje beslut som tas utgår från familjen. Och det är kvinnans uppgift att bevara den intakt.

– Familjen går före individen. Självcentrering och kopiering av västerländsk feminism skapar bara problem och har inget med hinduisk kultur att göra, säger Pramila Medhe.

Rashtra Sevika Samiti (som fritt översatt betyder ungefär Organisationen för nationellt engagerade kvinnor) som Pramila Medhe leder tycker att det talas alldeles för mycket om kvinnors rättigheter i Indien. Hon menar att för mycket jämlikhet bara leder till konflikter inom familjen, skilsmässa, olycka och att den fördärvar barn.

– Feminismen har gjort att indiska kvinnor tror att männen är deras fiender, att de blir exploaterade. Vi anser att detta är helt fel. Konflikter skall lösas inom familjen.

Sätter griller i huvudet

Hinduiska kvinnor brukar porträtteras som själva sinnebilderna av nationen: Moder Indien. Därför menar organisationen Samiti att de kvinnor som hemfaller åt vad den anser vara främmande värderingar som jämlikhet och lika rättigheter inte bara förstör för kvinnorna själva utan även är ett hot mot hela nationens sammanhållning.

Roten till det onda är det moderna utbildningssystemet, amerikanska TV-serier och västerländska filmer som sätter griller i huvudet på unga kvinnor. Organisationen vill återgå till det gamla då kvinnans lott

var att förbli en trogen hustru och god moder.

– Modern måste bli medveten om sin roll i samhället så att hon moraliskt kan påverka sonen, säger Pramila Medhe.

Våldtäkter förekommer, menar Medhe, därför att unga kvinnor inte längre är modesta i sin klädsel och sitt uppförande, att de inte längre värnar om moderskapet utan i stället uppfattar männen som fiender.

Dessutom anser hon att västerländskt inflytande har skapat en vulgär besatthet av sex och lustar som tidigare varit okänd i hinduisk kultur. Förbud och censur är vad medlemmarna i Samiti förespråkar. När filmen *Fire*, gjord av den indisk-kanadensiska filmregissören **Deepa Mehta**, hade premiär i Mumbai och New Delhi för ett par år sedan stormade kvinnoorganisationens medlemmar biograferna och krävde att föreställningen stoppades. De protesterade mot att filmen visade ett kärleksförhållande mellan två kvinnor.

Kunde inte säga "lesbisk"

Pramila Medhe kunde inte ens ta ordet lesbisk i sin mun och krävde att dessa produkter av västerländsk dekadens skulle förbjudas. Samiti menar att kvinnor som utför sådana "orena handlingar" skall fråntas alla sina rättigheter.

Men det är inte så att allt västerländskt är syndfullt och förbjudet. Att studera och utbilda sig uppmuntras så länge det inte bryter mot indisk kultur. Vetenskap och forskning är accepterat. Kvinnor kan mycket väl ha en yrkesutbildning, men familj och barn måste gå före yrkeskarriären.

Men trots allt vackert tal om familjen som den pelare som det indiska samhället står på förekommer det mycket våld inom familjen: Hustrur misshandlas, våldtas av makens bröder, bränns till döds för att föräldrarna inte kan betala hemgiften och tvingas fasta för att blidka familjen. Enligt statistiken blir en kvinna våldtagen var 54:e minut, var 26:e minut förekommer det att någon blir antastad och var 43:e minut blir en kvinna kidnappad.

Frågan är vad kvinnoorganisationen Samiti kan göra åt detta förtryck. **Padmaja Bapal** är ledare för Samitis lokalavdelning i norra Mumbai. Hon svarar trevande att hon lär ut att kvinnor skall behålla sin värdighet och auktoritet över familjen genom att vara en god mor:

– Om de lider och de fortfarande tar hand om sina barn, vem kommer inte då att

hedra dem? Hur kan de vara goda mödrar, goda hustrur, om de hela tiden tänker på att vara jämlika med mannen, tävla med dem och slåss med dem om lika rättigheter?

Samiti ordnar möten en gång i veckan, *shakas*, där medlemmarna träffas för att bygga upp moralen, sjunga patriotiska sånger och träna att bli goda mödrar. Där får unga flickor lära sig att sex före äktenskapet är tabu och att arrangerade äktenskap är det bästa för ett harmoniskt förhållande.

Kärlek ska läras in

– Vi är för arrangerade äktenskap. Giftermål är en förening mellan två familjer, inte två individer. Kärleksäktenskap är inte naturligt för oss indier och man vet inte om kärleken håller hela livet, säger Padmaja Bapal.

Kärlek är en läroprocess. Att bli föräls-

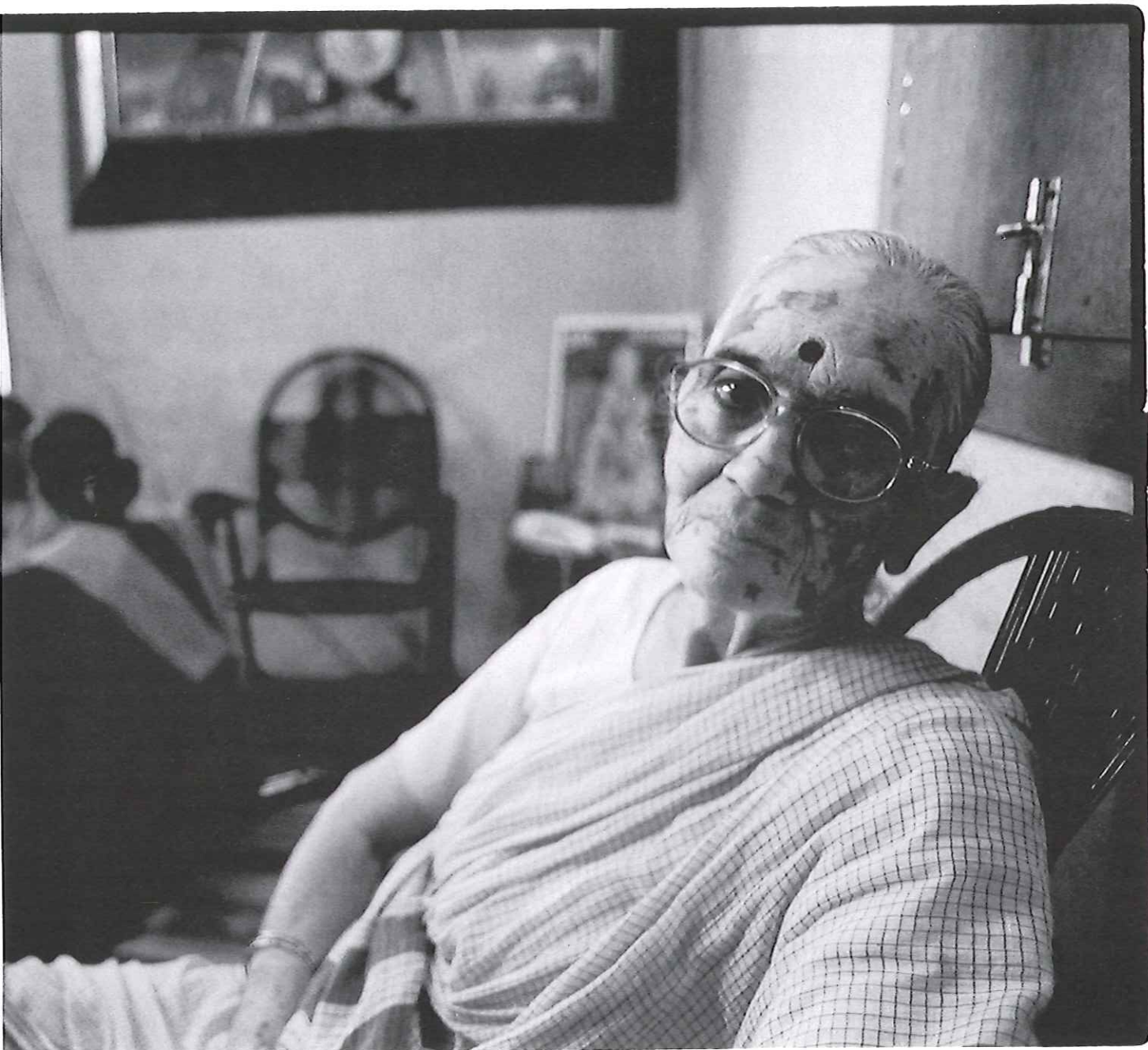

FOTO: PÄR JANSSON

– *Feminismen har gjort att indiska kvinnor tror att männen är deras fiender, att de blir exploaterade. Vi anser att detta är helt fel. Konflikter skall lösas inom familjen, säger Pramila Medhe ledare för Indiens största kvinnoorganisation.*

kad uppfattas som något för tonåringar. Kärlek blommar ur arrangerade äktenskap. Och skulle den inte göra det så beror det på *karma*, något som ödet har bestämt.

Äktenskapet är så viktigt att det inte bör avgöras av tillfälliga känslor i ungdomen, menar Padmaja Bapal. För så avgörande beslut behövs det personer med större livserfarenhet: föräldrarna. Om ungdomarna själva skulle få välja skulle de lätt kunna bli förblindade av kärleken och enbart se de positiva sidorna av motparten.

Kärleken kan också hota familjestrukturen. Indiens familjekultur bygger på brödraskap och på familjen som en cell. Erotisk kärlek mellan man och hustru uppfattas som ett hot mot resten av storfamiljen och vänskapen mellan bröderna.

Indiska feminister är oroliga för Samitis tillväxt. De anser den vara en organisation som vill bevara gamla förlegade könsroller

under täckmanteln att det är ett försvar för nationen och hinduisk kultur.

– När Samiti talar om att bevara familjen är det en patriarkalisk familj de talar om och där hierarkin är stark och mannen är kung. De längtar tillbaka till det förflutna då alla visste sin plats. Men denna plats är

mycket förtryckande och ojämlig för kvinnor. Organisation har ingen framtid att erbjuda kvinnan. Den är för status quo, säger **Ritu Menon**, chef för det feministiska bokförlaget Kali for Women i New Delhi.

Pär Jansson

Hindunationalister attackerade diskotek

Det amerikanska firandet av Alla hjärtans dag har spridit sig över världen. Men det är inte alla som uppskattar traditionen. I Indien gjorde det extrema hindunationalistiska partiet Shiv Sena vad det kunde för att stoppa firandet.

Inför Valentindagen förra året gick ett antal yngre Shiv Sena-anhängare till attack mot diskoteket Madness i Mumbai. Diskoteket hade hängt upp utsmyckning-

ar inför Valentin-dagen, och byggt en stor port vid ingången. Den förstördes talt av Shiv Sena-anhängarna.

– Vi kan inte tolerera en sådan kulturell invasion av vårt land. Berätta för mig – vem var Valentin? Var han indier? Gjorde han någonting för vårt land, frågade **Atul Sarpotdar**, samordnare för Shiv Senas studentorganisation.

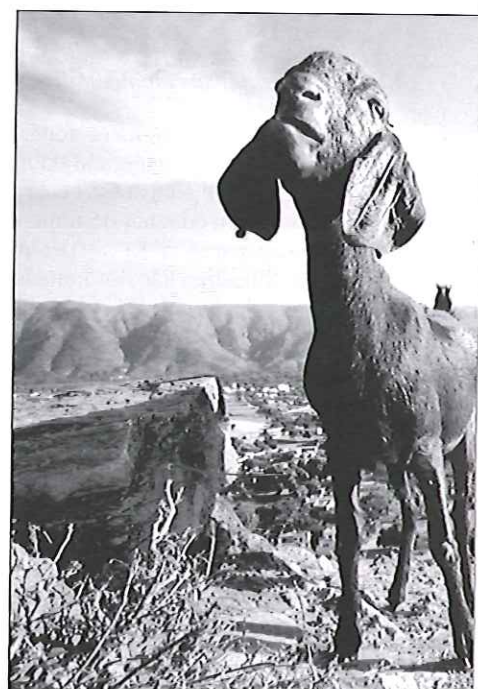
IPS

Diu town. Det är den 18 december och stadens invånare firar årsdagen av utdrivningen av de portugisiska kolonialherrarna, 1961.

Mumbai.

Pushkar i Rajasthan.

Hej, Indien!

Första mötet med Indien brukar vara om-
tumlande. Intrycken är överväldigande och
blicken blir lätt oskarp, allt flyter ihop.

Men när blicken börjat skärpas träder de
mest fantastiska motiv och situationer
fram.

Linda Berglund är fotograf på Motala
Tidning. I slutet av förra året reste hon en
månad i bland annat Gujarat och Rajasthan.

Här är några av de ögonblick hon bevarade.

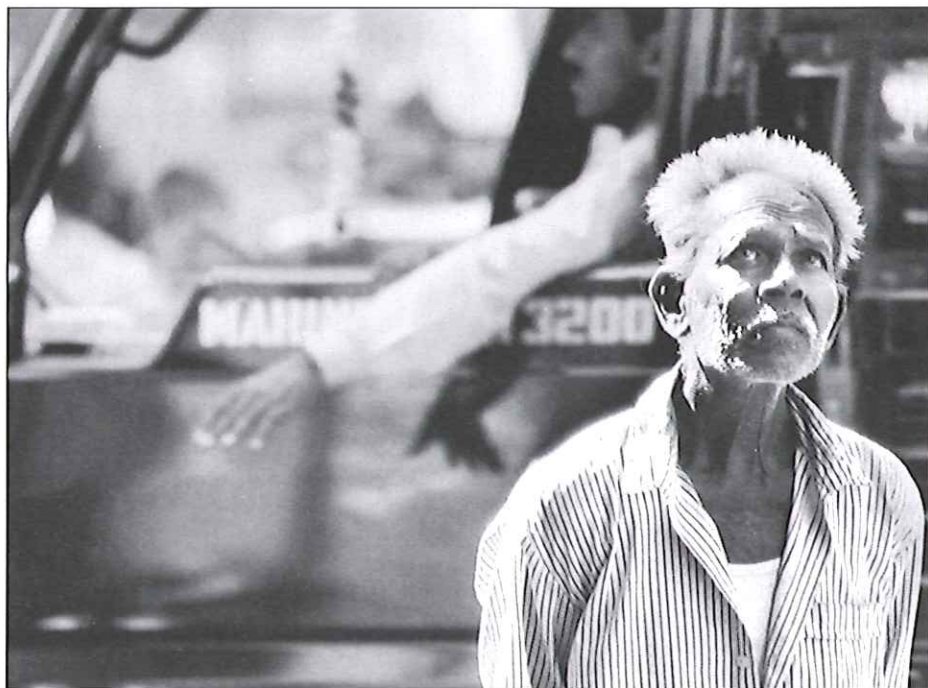
Mumbai.

Agra.

Tågresa mellan Agra och Jaipur.

Mumbai.

Bhatta och Beary

– den gåtfulla vänskapen mellan två män från skilda världar

Detta är en märklig berättelse om kärlek mellan två gamla män som fann varandra i 30-årsåldern och där-efter fortsatte vara nära vänner i nästan 50 år.

Berättelsen är märklig därför att de två ursprungligen bara var avlägsna grannar och inte tyckte särskilt mycket om varandra. Men så inträffade något besynnerligt. En av dem uppges ha dött och därefter återföts som en annan person men då hävdande att den enda levande varelse han kunde känna igen var just den avlägsne grannen.

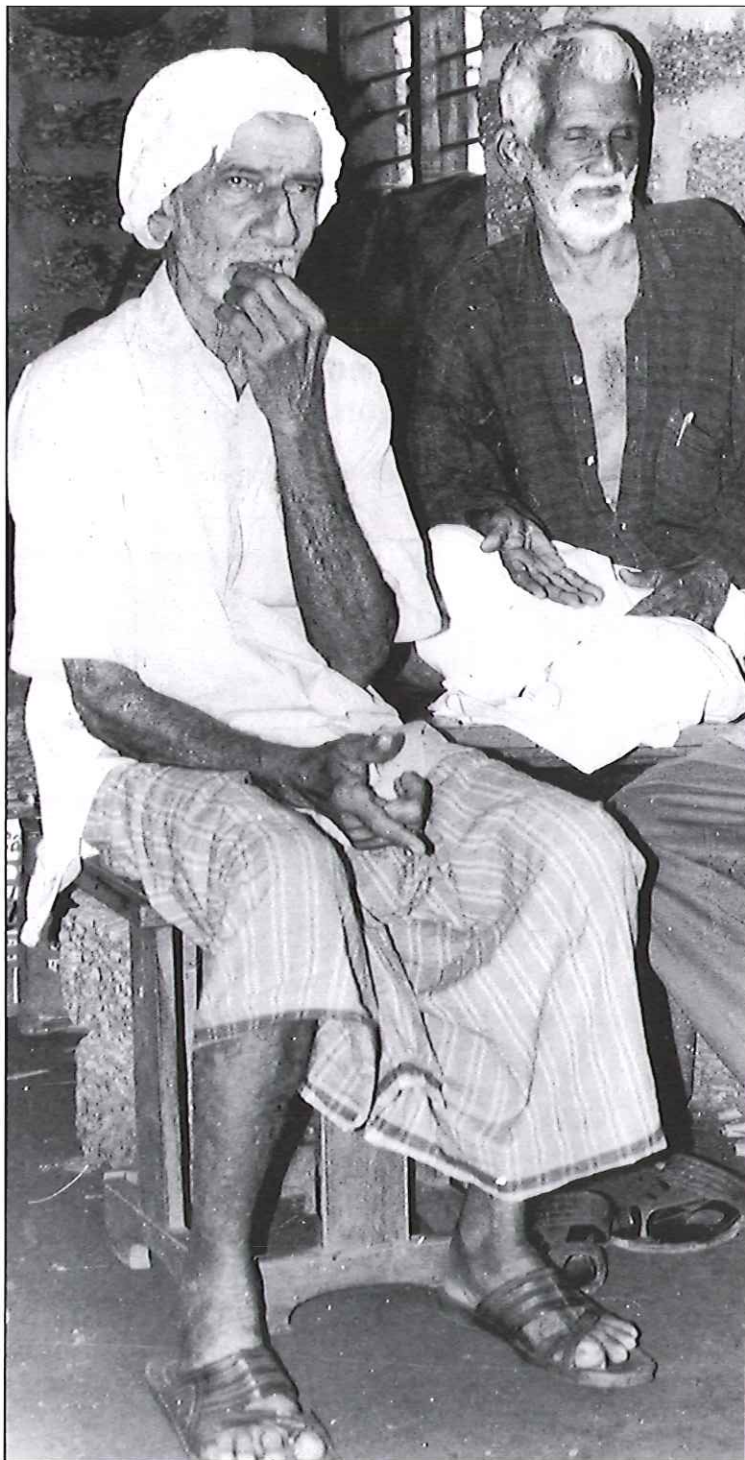
Den pånyttfödde mannen var **Ramachandra Bhatta**, ortodox hinduisk brahmin som vänt sig mot mystiken och som i dag lever i ett ashram hans lärjungar byggt åt honom. Den andre mannen, **Kunjappa Beary**, var en religiöst aktiv muslim som dog för några månader sedan i en avsides belägen by nära kusten i sydindiska delstaten Karnataka.

Två skilda världar

Den märkliga händelsen utspelade sig en het och fuktig sommareftermiddag 1952, i en liten sömnig by med namnet Nettaru. Indien hade varit självständigt i knappt fem år. **Mahatma Gandhi** var borta och inte mycket förändring hade hunnit svepa över byn. Äganderätten till risfälten och areca-nötsodlingarna avgjorde vem som var rik och vem som måste slita ont.

Ramachandra Bhatta levde ett normalt liv; han var gift, inte direkt fattig men hårt arbetande och utan några marginaler att leva på. Kunjappa Beary var småhandlare som köpte arecanötter och sålde dagligvaror till byborna. Han var också gift, hade redan många barn och när tid fanns över i affären hjälpte han sin fru att rulla bidis för att bättra på familjens ekonomi.

Den eftermiddag han fick höra att

Kunjappa Beary iklädd vit huvudduk, här tillsammans med Ramachandra Bhatta 1995. Deras vänskap inleddes på ett ytterst märkligt sätt, och kom sedan att vara i ett halvt sekel.

FOTO: ABDUL RASHEED

Ramachandra Bhatta var sjuk var det ingenting som oroade honom särskilt mycket. När han hörde att Bhatta låg för döden väcktes visserligen hans medkänsla, men när han hörde nyheten om grannens död

och omedelbara återfödelse kunde han inte låta bli att skratta hejdlöst. Hans religion avfärdar definitivt tro på återfödelse och allt tal om sådant.

– Att påstå att man reinkarneras omedelbart efter sin död är ingenting annat än ett påhitt, sade han till sin fru.

Och fastän de båda männen levt som grannar i många år var de trots allt fullständiga främlingar för varandra.

Den ene var muslim som bad fem gånger om dagen och inte hade något till övers för folk som tror på andra gudar. Och Ramachandra Bhatta hade heller aldrig besökt Bearys affär, eftersom denne var muslim och där sålde torkad fisk, spridande en stank som ingen brahmin vill känna av. Faktum är att Beary och Bhatta var minst sagt misstänksamma gentemot varandra. De hörde till två skilda världar.

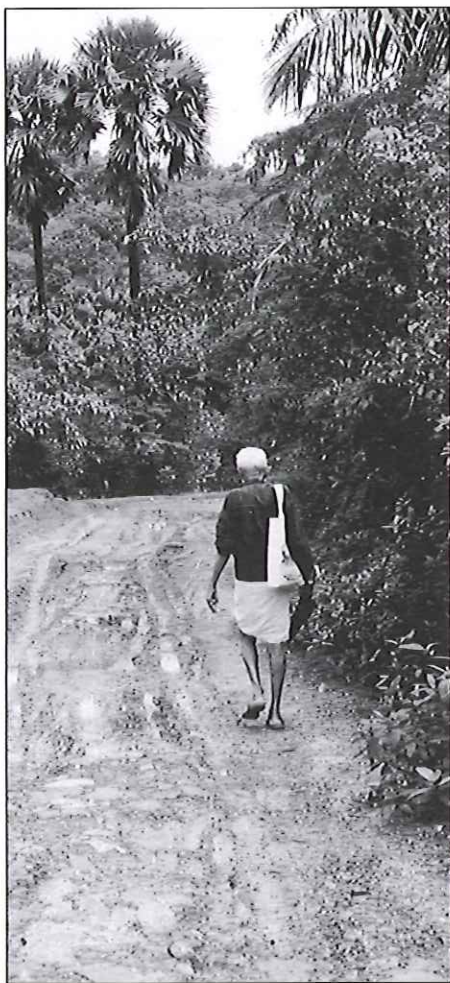
Obegripligt

Den dagen när folk kom rusande till Bhattas hem och bönföll honom om att följa med dem för att rädda deras återfödde vän och släkting hängav han sig åt att be till Allah. För varför skulle en död man återfödas? Och även om det vore så, varför skulle denne skicka folk att hämta just honom? Varför skulle en död brahmin skicka bud efter en muslim?

När jag 1995 träffade de båda första gången hade jag tillfälle att lyssna till den kompletta historien ur deras egna munnar. Båda hade blivit gamla, men glimten fanns där ännu i deras ögon. Tillsammans återgav de sin berättelse.

När Ramachandra Bhatta den märkliga eftermiddagen från att ha varit helt frisk plötsligt insjuknade och föll i koma fanns det inget sjukhus i närheten och alla i huset började gråta. Kroppen låg alldeles stilla under lång tid och man trodde att Bhatta var död.

Men mitt i all sorgen började kroppen mirakulöst röra på sig igen. Alla förbluffa-

Ramachandra Bhatta på en av sina långa fotvandringar kors och tvärs genom Sydindien.

des. Den döde mannen öppnade sina ögon och stirrade på världen omkring sig som en nyfödd främling. Och han sade sig inte känna igen varken sin fru, sina barn, sitt tjänstefolk eller sina närmaste grannar.

Kroppen tillhörde en annan

Han vägrade också att inta mat eller vatten. Han deklarerade att kroppen inte var hans egen utan tillhörde den avlidne Ramachandra Bhatta. Och det var nu han förklarade att den enda människa han stod i något samband med var just Kunjappa Beary, den muslimske affärsinnehavaren, och att denne skulle vara den ende som kunde förstå honom att äta.

Tills denne kom vägrade han också att röra vid riset som erbjöds honom. Och det dröjde, för det krävdes många övertalningsförsök från Bhattas familjs sida innan Beary till sist gav med sig och följde med för att tala med denne återfödde man och lyckades förmå honom att börja äta.

När Kunjappa Beary ger sin version är det med rodnande kinder.

– Det är svårt att uttrycka i ord, säger han och pekar mot sin vän.

– Denne man vandrade runt i vildmarken i åtskilliga dagar, och påstod att kroppen inte var hans. Jag var tvungen att följa med honom på alla dessa färder. Han sade

sig söka efter verklighetens mening, och talade oavbrutet till mig nätterna igenom. Ibland slumrade jag bort, men då väckte han mig och jag fick tända ännu en bidi för att hålla mig vaken tills natten var över.

– Om dagarna vandrade vi, ända till Bangalore, Mysore och Mangalore. Han följde också med till moskén och bad med mig där. Och när han själv satt och mediterade i en grotta i skogen höll jag vakt vid grottans ingång för att skydda honom från vilda björnar.

– Jag led stora ekonomiska förluster eftersom jag kom att försumma min butik, och folk kallade oss för galningar. Jag fick också lida mycken smälek från mina trosbröders sida för att jag umgicks med denna brahmin, summerar Kunjappa Beary sin historia, dock inte utan en skällmsk blick i ögonen.

Svårt att förklara

Jag har svårt att finna ord för att förklara vänskapen mellan dessa två män. Sist jag träffade dem båda satt de hemma i byn tillsammans på en madrass av lövverk.

Beary var sjuk och Bhatta hade kommit för att ta ett sista farväl av sin döende vän, som led av andningssvårigheter. Läkarna hade bara gett honom kort tid kvar att leva. Bhatta satt där försjunken i yoga-ställning och stirrade upp mot himlen alltmedan Beary satt med radbandet i hand. Jag tittade spánt på dem medveten om jag att jag nu med all sannolikhet såg dem tillsammans för sista gången.

– Ni måste förklara betydelsen av er vänskap för mig, insisterade jag innan jag måste ge mig därifrån.

Ramachandra Bhatta sträckte då, likt en muslim, sina utsträckta händer mot himlen, och förklarade att det är meningslöst att söka betydelsen i allt som sker på jorden, och att många saker bara händer utan att ha någon egentlig mening.

Kunjappa Beary böjde sina armar, höll dem intill pannan och mumlade något jag inte kunde urskilja. Han var alltför sjuk för att kunna göra sig förstådd.

Källa till förundran

Några månader senare avled Kunjappa Beary i sitt hem. Ramachandra Bhatta lever ännu i sitt ashram med lärjungarna, till vilka hans fru och barn hör – trots att han en gång alltså inte kändes vid dem – men också en lång rad författare, politiker och intellektuella som finner stor mening i de visdomsord Bhatta emellanåt yttrar.

För mig förblir dock vänskapen mellan Bhatta och Beary framför allt en källa till nyfikenhet och förundran som, misstänker jag, alltid kommer att finnas kvar hos mig.

Abdul Rasheed

Översättning: Lars Eklund

Indiska pirat-läkemedel lagliga

Den indiska läkemedelsindustri som länge retat de internationella läkemedelsjättarna med sina billiga piratkopierade mediciner kan fortsätta göra det åtminstone fram till år 2005, då Indien tvingas anpassa sig till Världshandelsorganisationen WTO:s patenträttsregler.

Nyligen erbjöd ett indiskt läkemedelsföretag billiga aidsmediciner till fattiga länder som inte har råd med de skyhöga priser som västvärldens läkemedelsföretag kräver. Det erbjudandet sägs vara ännu ett bevis för styrkan i Indiens 31 år gamla patenträttsregler, som endast tar upp tillverkningsprocesser, och inte produkterna i sig själva. Det ger lokala företag möjligheten att tillverka så kallade generiska mediciner som endast obetydligt skiljer sig från originalen.

Men läkemedelsjättarna i väst kallar dem piratkopierade, och enligt en studie från PhRMA, en organisation som representerar läkemedelsföretag i USA, förlorar de amerikanska läkemedelsföretagen ungefär 600 miljoner kronor varje år på 20 mediciner som tillverkas på det sättet i Indien.

Sysselsätter halv miljon

Indiens patentlagar för läkemedel trädde i kraft 1970. Syftet med lagarna var att landet skulle bli självförsörjande vad gäller läkemedel, och de backades upp av strikt statlig kontroll av läkemedelspriser.

Den privata indiska läkemedelsindustrin har vuxit snabbt sedan dess. Enligt statliga beräkningar arbetar mer än en halv miljon människor inom industrin, som producerar världens billigaste mediciner.

Indiens skicklighet i att producera generiska läkemedel blev tydlig tidigare i år, när det Mumbai-baserade företaget Cipla erbjöd sig att sälja en trippelkombination av mediciner mot aids för en bråkdel av det pris som multinationella läkemedelsjättar tar.

Med stöd från organisationen Läkare utan gränser erbjuder Cipla en ettårig behandling för 350 amerikanska dollar, att jämföra med de 15 000 dollar som samma behandling kostar när de västerländska läkemedelsföretagen säljer den.

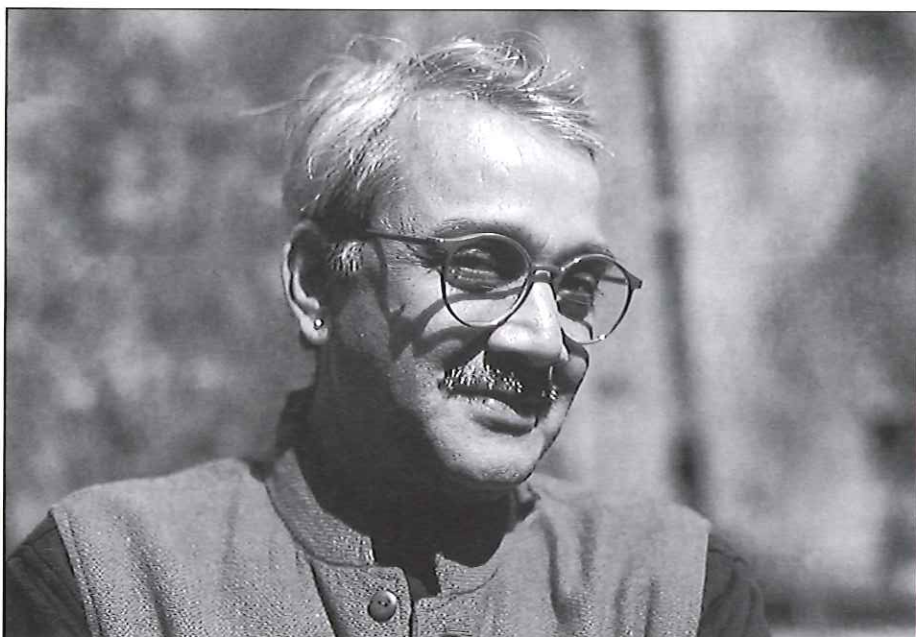
Indiska hälsovårdsaktivister fruktar dock att WTO-reglerna som träder i kraft 2005 kan betyda att många livsviktiga mediciner blir alltför dyra för att vanliga människor i landet ska ha råd med dem.

Företag som Cipla har sagt att de kommer att fortsätta tillverka billigare generiska livsmedel fram till år 2005. Och de indiska läkemedelsbolagen tror sig då vara redo att konkurrera med de multinationella läkemedelsföretagen.

Ranjit Devraj/IPS

Arkitekt med visioner styr Delhis utveckling

Arkitekten K T Ravindran i New Delhi ingår i den kommission som bedömer all nybebyggelse i staden och har därmed stort inflytande. Han är också en visionär, som hämtat mycket av sin inspiration från den mördade premiärministern Rajiv Gandhi, vars minnespark i Sriperumbudur han håller på att skapa.

Professor K T Ravindran – en man som envist följer sin övertygelse.

En indisk stad kan inte uttrycka samma känsla av enhet som de gamla medeltida Medelhavständerna där torget och kyrkan var den givna samlingsplatsen för alla. Tid, rum och kultur i Indien är mera kaotiska företeelser och detta skall avspeglas i städernas arkitektur.

Så ser arkitekten K T Ravindran i New Delhi på sitt arbete – dels som ledare för sitt arkitektkontor, dels som professor vid College of Architecture i New Delhi och dessutom medlem i den parlamentariska fem-mannakommission som har till uppgift att godkänna nya byggnader i Delhi ur estetiskt och arkitektoniskt perspektiv.

– Den medeltida stadsarkitekturen har varit ett ideal för många arkitekter, säger K T. Men den kan inte passa som modell för en indisk storstad av i dag.

Reflekterar Indiens mångfald

New Delhi beskriver han som en stad utan sammanhängande struktur.

– Den reflekterar – och skall reflektera – Indiens mångfald, säger han. Och den utmärks därför också av mångfaldens för- och nackdelar. Den består av många städer i samma stad, skall illustrera många vitt skilda gruppers intressen och måste därför också utmärkas av ett visst naturligt kaos.

Det är sådana riktlinjer som ligger bakom K T:s tänkande när han i den parlamentariska kommissionen skall bedöma ny bebyggelse i Delhi. Kommissionen utses av parlamentet och har endast redovisnings-skyldighet gentemot parlamentet. Det är en viktig grupp med juridiskt bindande makt.

– De flesta regeringskommissioner är rådgivande men vårt ord är bindande, säger K T.

Till kommissionens uppdrag hör exempelvis att bedöma huruvida en byggnad passar in i omgivningen eller ej; om en offentlig byggnad är tillgänglig för handikappade; och att godkänna nya byggnadsprojekt utifrån en helhetssyn på det aktuella kvarteret eller området. De fem medlemmarnas bedömning skall vara enhällig.

– Och det är så klart att det kan råda olika meningar i gruppen, säger han diplomatiskt. Vårt mandat är ju i sig synnerligen konfliktfyllt eftersom det finns så många ekonomiska intressen inblandade i byggandet i huvudstaden.

Ett stort nytt problem för stadsplaneraren K T, som kom när den nuvarande delstatsregeringen tillträdde, är att den lag som i 30 år begränsat privat äganderätt inom stadsområdet har upphävts.

– Lagen har visserligen alltid varit svår

Minnesparken i Sriperumbudur i Tamil Nadu

att tillämpa men den fanns dock och kunde användas för att hålla efter privatekonomiska vinstintressen i stadsplaneringen, säger K T. Och problemet är inte bara att lagen upphävts – man har också börjat lämna tillbaka allmän mark i Delhi till dess tidigare privata ägare.

Men fortfarande känner K T att hans inflytande i kommissionen är tillräckligt stort för att det skall vara värt hans insats.

Idealist och realist

– Jag accepterar min utnämning – det är ju andra treårsperioden för mig – så länge jag ser att jag kan påverka stadens utveckling i den riktning jag vill se.

Det sättet att tänka utmärker K T:s sätt att se på sitt arbete.

– Jag jämför mig inte med någon annan, jag tänker inte på vad som är trendigt eller lönsamt, säger han. Jag följer bara min övertygelse om vad som är viktigt att göra. Och ur den övertygelsen föds kreativiteten.

Att hålla på sina ideal och samtidigt vara medveten om och ta hänsyn till övriga samhällsintressen, fast utan att för den skull bli pragmatisk – så beskriver han sitt förhållningssätt.

Den inställningen har gjort honom till en uppskattad och inflytelserik arkitekt.

ska spegla den mördade premiärministern Rajiv Gandhis liv, fram tills hans död 1991.

Bland hans projekt kan nämnas den arkitektoniska utformningen av presidentens bostad, presidentens presentmuseum och oräkneliga andra offentliga byggnader. K T och kollegorna på hans arkitektkontor arbetar för övrigt endast med offentligt byggande.

Uppskattade Rajiv Gandhi

K T deltar aldrig i arkitektävlingar – han gillar inte att tävla. Men när regeringen inbjöd fyra arkitekter för att lämna synpunkter på en planerad minnespark till **Rajiv Gandhis** minne i Sriperumbudur utanför Chennai (där denne mördades under ett valmöte den 21 maj 1991) ställde han upp och fick så småningom det prestigefyllda uppdraget att ansvara för hela anläggningen.

– Det är inte så att jag är anhängare till Kongresspartiet – i synnerhet inte efter Boforsaffären – men det finns många progressiva drag i Rajiv Gandhis liv som jag tycker är väsentliga att lyfta fram, säger han.

Det K T mest uppskattade hos Rajiv Gandhi var hans uttalade vilja att skilja på religion och politik, liksom hans politiska position till vänster om mitten, hans socialistiska ambitioner, hans vetenskapliga

läggning samt intresset för flygning och fotografering. Det är dessa kvaliteter som skall lyftas fram i utställningar, i statyer och skulpturer.

– Enkelhet och tydlighet, samtidsengagemang, teknisk inriktning, tilltro till indiska värden och det indiska kulturarvet men samtidigt inta ett självklart framtidsperspektiv – det är aspekter som ligger till grund för utformningen av minneslund, säger K T.

Det är ett enormt område som skall omvandlas till park, rekreationsområde, minneslund och museum över Rajiv Gandhi. Här ska också anläggas museer för flyghistoria, foto och matematik samt bibliotek, konferensutrymmen och skulpturpark.

15 meter höga pelare

Anläggningen är fortfarande i blivande men redan i dag besöks området varje år av 10 000–15 000 människor som redan kan beskåda de sju granitpelarna – 15 meter höga och 1,2 meter i diameter – var och en med Rajiv Gandhi-citat inom sju av för honom väsentliga ämnesområden, på engelska, hindi och tamil.

Birgitta Tingdal, text
Anita Andersson, foto

Turbulens inför nyval i sommar i Bangladesh

Svalornas volontär på plats i Dhaka rapporterar från ett Bangladesh där det drar ihop sig till val, och valkampanjer väsensskilda från svenska sådana. Bombattentat, våldsamma nationella generalstrejker och sammandrabbningar mellan polis och partipolitiska anhängare är förekommande inslag i kampen om väljarna.

Efter tio år som demokrati är det åter dags för det bangladeshiska folket att gå till valurnorna för att rösta fram landets ledare. Senast den 14 juli måste den sittande Awami League-regeringen, under ledning av den kvinnliga premiärministern **Shejk Hasina Wajed**, bestämma ett datum för nyval. Ju närmare dagen för valet kommer desto oroligare har också det politiska klimatet blivit i Bangladesh.

Upprinnelsen till den senaste politiska kalabaliken var en bomb som den 20 januari dödade fem människor vid ett av kommunistpartiets möten i Dhaka. Detta blev sedan startsignalen för en lång rad *hartals* (nationella generalstrejker som utlysts av oppositionspartierna).

Bombdåd slagträ i valkampen

Den första strejken utlystes av kommunistpartiet i protest mot bombdådet. Men situationen utnyttjades även av såväl den sittande regeringen som det största oppositionspartiet – Bangladesh Nationalist Party (BNP), som beskyller varandra för att ligga bakom dådet.

Ännu har inte polisen gjort några arresteringar eller undersökningar som slagit fast vem som är skyldig till dådet, och kommunistpartiet har mot sin vilja blivit ett slagträ i den politiska debatten.

För att ta avstånd från mot den politiska situationen i landet samlades den 3 februari NGO-samfundet (de icke-statliga organisationerna i landet) till ett möte kallat "United Civil Society Movement".

Talare från flera organisationer framförde sin önskan om en politik grundad på diskussioner i stället för våldsamerhet, och uppmanade både politiker och civila att ställa krav på och börja bruka en mer

VÄNDI

öppen politik. Mötet drog 100 000-tals personer trots att det religiösa partiet Islamic Oikya Jote (IOJ) hade utlyst en *hartal* denna dag i protest mot NGO:ernas inblandning i politiken.

De icke-statliga organisationernas insatser inom den socio-ekonomiska utvecklingen för Bangladesh har nämligen varit betydelsefull under det senaste decenniet. NGO:erna tar emot stora summor från utländska givare för att genomföra reformer inom sektorer där staten har misslyckats.

NGO:er spelar stor roll

Detta faktum har medfört att NGO:erna har fått en betydande roll vad det gäller att bestämna dagordningen på den politiska agendan, vilket är besvärande för både regeringen och oppositionen. Organisationerna som i sin tur är beroende av biståndsgivare gör allt för att bevara sin trovärdighet, och rättar sig därför efter de olika krav som givarna ställer på öppenhet och intern demokrati.

Hur stort detta inflytande från givare och globala intressen verkligen utgör på Bangladeshs inrikespolitik är svårt att avgöra, men visst, det ligger fog i beskyllningarna.

Samtidigt som NGO-mötet pågick blev det bråk vid en av *madrasa*-skolorna i centrala Dhaka, en fundamentalistisk islamistisk institution som är intimt förknippat med IOJ.

En polis drogs in i en moské där han misshandlades till döds. En av de gripna för dådet är ledaren för IOJ, **Shaikul Ha-dith Maulana Azizul Huq**.

Våldsvåg efter polismord

Mordet på polisen har utnyttjats av oppositionspartierna med en ny serie av *hartals* med krav om frisläppande av IOJ-ledaren samt regeringens omedelbara avgång. I samband med en lokal *hartal*-aktion i staden Brahmanbaria samlades tusentals anhängare av IOJ för att protestera mot gripandet av deras ledare.

Våldsamma sammandrabbningar med polisen uppkom vilket resulterade i att åtta IOJ-anhängare sköts till döds. Detta blev i sin tur anledning till ännu en nationell *hartal*-dag, under vilken en elev vid en *madrasa*-skola saboterade järnvägsförbindelsen mellan Dhaka och Chittagong. Något som ledde till att ett expresståg spårade ur och två personer omkom och flera skadades allvarligt.

Och *hartal*-vågen fortsätter. Den 13 februari utlystes en *hartal* som rent allmänt krävde regeringens omedelbara avgång. Även denna aktion blev blodig. Fyra personer, varav en polis, sköts till döds i centrala Dhaka.

Denna gång var det regeringspartiets anhängare som stod för våldsamheterna när man försökte stoppa *hartalen*. Sheikh Hasina beklagade djupt det inträffade medan den kvinnliga ledaren för BNP, **Kha-**

Bangladeshs premiärminister Sheikh Hasina Wajed är svårt pressad av oppositionens protestaktioner, men har tillkännagjort att parlamentsval ska hållas i början av sommaren.

kampanjer är att det är först nu, när det är endast få månader kvar till nyval, som *hartals* börjat användas i större omfattning som protest mot den sittande regeringen och med krav på deras omedelbara avgång.

Varför har oppositionen dröjt med att ta upp ett så omfattande program tills det här stadiet av mandatperioden? Har oppositionspartierna kunnat vänta i fem år på valet så kan de väl ge sig till tåls ytterligare några få månader?

Motiven för att offentligen utropa en *hartal* är för det mesta helt andra än ideologiska. Beskyllningar mot regeringen tas i regel direkt ur luften, som en praxis för att få med sig väljarna inför det stundande valet.

Det är bara att hoppas på att det bengaliska folket har ett minne som sträcker sig längre än fyra månader innan valet, något som politikerna däremot tycks sakna. Eller är det hela en återspeglning av ointresset som finns bland landets ledare att på allvar ta itu med problem som rör landets och folkets bästa?

Hartaltrötthet

Bengaler i allmänhet är mestadels trötta på dessa ständigt återkommande och till synes vansinniga *hartals* som är både kostsamma och förödande för landet. Undersökningar har visat på att en så hög siffra som 80 procent av befolkningen uppger sig vara motståndare till dessa strejkaktioner. Det märks också på den allmänna stämningen på gatorna under *hartalen*.

Livet fortsätter i stort sett som vanligt, fast med stängda dörrar och neddragna jalousier. De som kan gå till jobbet och det finns en beredskap i form av cykelrikshor som löser de absolut viktigaste transportproblemen under dessa dagar.

Så trots att landet egentligen står stilla under dessa dagar fortsätter vardagslivet som vanligt för större delen av de 130 miljonerna människor i Bangladesh.

Johan Sidenmark

leda Zia, förklarade *hartalen* vara en stor framgång. Tydligt var det en acceptabel förlust för BNP att tre av dess anhängare omkom. Incidenten gav dock genast anledning till att utlysa nya *hartals* dagarna därefter, med fler dödade och skadade till följd.

Inhyrda gangsters

Vilka som egentligen ligger bakom döds-skjutningarna är oklart. Vissa inom AL beskyller BNP för att ha betalt *mastans*, lokala gangsters, för att sabotera deras möte genom att nästla sig in AL protesttåg och ställa till med våldsamheter.

Det är nämligen inte gemene man som vanligtvis går ut och protesterar på gatorna vid *hartals*. Till största delen är det inhyrda arbetslösa bengaler från slumområdena som anlitas av dessa *mastans* för att ställa till med bråk och injaga skräck hos de oskyldiga bengaler som egentligen inte bryr sig om *hartals*.

Det gör situationen väldigt oförutsägbart och svårtolkad. En gata som till synes kan verka lugn kan på några sekunder förvandlas till en blodig stridsplats för uppgörelser i politikens namn.

Otydliga motiv

BNP har som sagt dragit nytta av situationen för att utlysa ännu fler *hartals* tillsammans med andra oppositionspartier i de mest varierande och otroliga konstellationer. Samtidigt beskyller BNP alla inträffade våldsamheter under dessa dagar på den sittande regeringen. Det är ungefär som att försöka släcka en eld med tändvätska.

Vad som jag trots allt finner mest förbryllande i dessa märkliga former av val-

Profetens mantel rättfärdigar regimen

AHMED RASHID

Talibanerna: Islam, oljan och det nya maktspelet i Centralasien

Svenska Afghanistankommittén 2000

Översättning: Charlotte Hjukström.

Någon gång på 1200-talet skrev den egyptiske poeten *al-Busiri* en populär och fortfarande mycket älskad dikt om *al-Burda*, "Manteln". Han hade, så berättas det, fått ett slaganfall men botats genom en dröm där Profeten *Muhammed* med sin mantel vidrört hans förlamade sida. Då kom dikten spontant.

Profetens mantel har också haft politisk betydelse. I Topkapi-museet i Istanbul förvaras den som en relik – äkta eller oäkta – och utgjorde ett av de många föremål från islams första tid som skulle ge det turkiska osmanska kalifatet dess legitimitet: En ganska ny, ickearabisk dynasti skulle ju förvalta arvet från Profeten, och hade ungefär samma problem att bli erkänd av den muslimska omvärlden på 1500-talet som den bernadotteska hade bland de kungliga i Europa på 1800-talet.

En nykomling av främmande blod. En katt bland hermelinerna. Men det gick. Relikerna–symbolerna hjälpte till att etablera ett sorts samband med ursprunget.

Säregen ceremoni i Kandahar

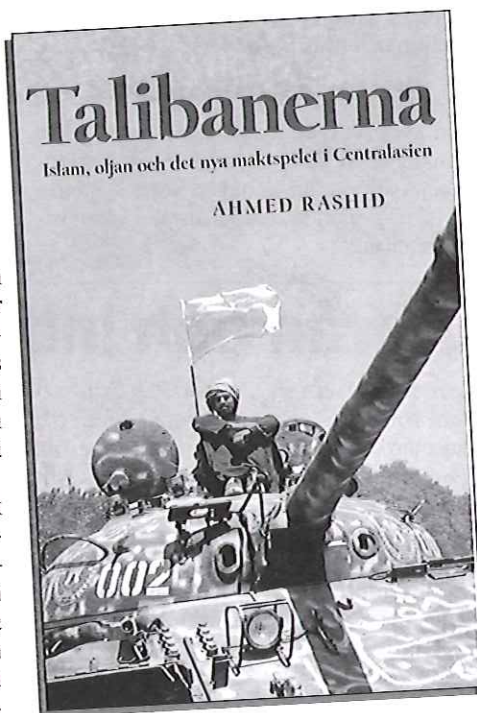
Men manteln i Istanbul är inte den enda. En helgedom i Kandahar i Afghanistan gör anspråk på att också äga en av Profetens kappor. Den pakistanske journalisten **Ahmed Rashid** berättar i sin bok om de afghanska taliban om en säregen ceremoni som ägde rum där den 4 april 1996.

I slutet av mars det året hade 1 200 *ulama*, muslimska religiösa ledare eller lärde, från de olika regionerna i Afghanistan kommit samman, på kallelse från det talibanska ledarskapet, för överläggningar om hur man skulle kunna agera inför framtiden.

Denna dag trädde talibans ledare **Mulla Omar** fram på ett hustak, inför de församlade, iklädd relikerna. Han hade tagit på sig Profetens mantel, och han hyllades nu som *amir al-mu'minin*, "de troendes befälhavare". De närvarande gav honom sin "bay'a", det vill säga de erkände honom som ledare. Afghanistan skulle bli "det islamiska amirater".

Teokrati på väg upprättas

Den 4 april det året var en torsdag. Vid fredagsbönen följande dag kunde man alltså nämna den nye ledaren med denna titel från kalifatets tid. För taliban var ceremonin en bekräftelse och en händelse med signifikans: den sanna teokratin var på väg att

upprättas.

För talibans motståndare och för dem som avvisar den egenartade islamtolkning som det talibanska ledarskapet representerar var akten väl närmast hädsk. Den kan sägas symbolisera den avgrund som skiljer den talibanska religionen och världsbilden från andra i den muslimska världen – och från den syn på världen och dess funktion som kännetecknar det mesta av internationell politik i dag.

Ahmed Rashid är en känd och mycket uppskattad journalist och med en stor både teoretisk och praktisk erfarenhet som gäller de viktiga områdena Pakistan–Centralasien–Afghanistan–Iran. Hans bok, *Taliban: Islam, Oil and the New Great Game in Central Asia*, kom ut förra året, och finns nu i en god svensk översättning genom Svenska Afghanistankommitténs försorg.

Lyckas reda ut kaoset

Ahmed Rashid ger både en historisk och systematisk redogörelse, och lyckas ganska väl reda ut det komplicerade kaos som är Afghanistans moderna historia, ett allas krig mot alla, där stamtillhörighet, språk, konfession, lokala seder och lojaliteter, allt i olika kombinationer, kan fungera som markörer för tillhörighet till den ena eller andra stridande gruppen, och legitimera att man dödar eller dödas. Terrorns patologi.

Till det kommer omvärldens olika intressen i regionen. Han skildrar striderna, de olika längre eller kortare (mest det senare) allianserna mellan olika grupper och intressen.

Afghanistan kom också att vara själva fokus i det Kalla krigets höjdpunkt och slutfas under 1980-talet. USA, Kina och

Arabstaterna i Gulfen pumpade in pengar i kampen mot Sovjetunionen, och mot den sovjetiska närvaron i Afghanistan. Områdets storpolitiska och ekonomiska betydelse kan sammanfattas i tre ord: Olja, gas, narkotika.

Födda ur Deobandi-rörelsen

Han ger en bild av vilka taliban är: Ett ledarskap, där de äldsta är omkring 40 år gamla, de stridande soldaterna i åldern 14–24 år. Rekryteringen sker från *madrasas* (traditionella religiösa skolor) framför allt bland de unga som är flyktingar i Pakistan.

Han visar på sambandet med Deobandi-rörelsen på Indiska halvön, men också på de förändringar som skett under det viktiga 90-talet: Hur stödet från den anti-sovjetiska alliansen kom deobandi-skolorna tillgodo, och gjorde militär träning och vapen tillgängliga.

Men han pekar också på de speciella särdragen i den talibanska världsbilden, dess specifika traditionalism, dess avvisande av "det moderna" (om det inte gäller vapen förstås), dess mönster för tolkningen av omvärldens skeende. Dessa varseblivnings- och tolkningsmönster, med dess projicering av nutiden till den tidiga islams historia, utgör i stort sett de enda; de unga taliban kan inget annat, har inget alternativ till den traditionalistiska världsbild som de fått i sina slutna (och enkönade) skolmiljöer.

Trosvissheten ett hinder

Han söker förklaringar till deras framgång, och en del skäl är ganska uppenbara. I ett totalt kaos, med mördande och plundrande krigsherrar och ren banditism, kom de fanatiska och trosvissta taliban att representera hoppet om någon form av stabilitet, av ordning och en viss förutsägbarhet. Mulla Omar blev så att säga en Robin Hood-gestalt mot godtycke och röveri.

Trosvisshet, monomani, enkelspårighet kan vara en styrka i kampen. Men de är ett hinder när man vunnit. Ett hinder för den pragmatism som kan sammanfattas i ordet "politik är det möjligas konst". Inte heller talibans "amirat" var lösningen. Krigens fortsätter, massaker, grym tortyr, dödsstraff, en puritanism och religiöst tvång utan all like, alltmer impopulärt, ett kvinnoförtryck som saknar motstycke (också i det tidigare Afghanistan!).

Även här söker Ahmed Rashid efter förklaringar. Hur har det kunnat bli så? Han finner svaret i den miljö som varit rekryteringsbasen för de nu tonåriga soldaterna.

Direkt från flyktinglägren kom de till skolorna där de levte isolerade. De har aldrig mött kvinnor, könsåtskillnaden upplevs

VÄND!

som det normala, och nu lever man i den lika kvinnotomma gemenskapen i striderna.

Boken behandlar systematiskt talibans position i den muslimska världens mångfald, rörelsens egenartade karaktär, talibans betydelse i det storpolitiska spelet.

Det är särskilt värdefullt att Rashid klarlägger det som inte syns så väl, de ekonomiska intressena, ofta nog oberoende av regeringar och stater, försöken att utnyttja olika grupperingar för egna ändamål. Han undersöker skymningslandet mellan maf-

fiaverksamhet och "marknaden", all denna verklighet som är så fjärran från den politiska pseudomoraliska retoriken. Här gäller det oljan, gasen och narkotikan, deras produktion och transportleder.

Brister i transkriptionen

Den svenska versionen är elegant gjord, men det är lite ledsamt att översättaren inte brytt sig om att få någon sorts system i transkriptionen av arabiska-persiska-turkiska termer.

Det är ändå de ord och begrepp som taliban använder för att förstå och beskriva sin värld. Hon har också kapitulerat inför massmedietrycket och skriver, mot bättre vetande, "talibaner".

Rörelsens soldater rekryteras från *madrasa*-elever, och ordet *talib* betyder "student", *Taliban* är dess plural. Ska man prompt göra en svensk plural så blir det "taliber".

Jan Hjärpe

Historien sedd utifrån och inifrån

AMITAV GHOSH:
The glass palace

HarperCollins Publishers

AMIT CHAUDHURI:
A new world

Picador

Nej, av författaren till två fantastiska och bisarra romaner skulle jag inte väntat denna traditionella och breda historiska roman i släktkrönikans form. Men så realist Amitav Ghosh denna gång är, lyckas han få hundra års historia att framstå som lika oförutsägbar som någon romanintrig.

Handlingen utspelas huvudsakligen i Burma (men även i Indien) – alltifrån briterernas fjorton dagar långa erövringskrig 1885 till dagens isolerade militärdiktatur.

Lojalitet mot imperiet

Fattigpojken Rajkumar, som först av alla förstår att mullret i fjärran betyder att britererna är på väg mot den kungliga huvudstaden, finns med nästan hela romanen igenom. Sak samma med Dolly, den burmesiska flicka han förälskar sig i redan när hon följer sin drottning ut ur Burma. Runt dessa grupperar sig ett stort persongalleri, som i sin tur återspeglar Burmas och Indiens kolonisering och frigörelse.

Frågan om indiernas lojalitet

mot "sitt" imperium går som en röd tråd genom romanen. När den japanska armén under andra världskriget vräker det brittisk-indiska försvaret i Burma över ända, väcks svåra frågor hos många indier.

Officerare som dittills varit lojala och stolta över att göra karriär i kolonialarmén – men som tvingats svälja att många brittiska överordnade behandlar dem nedlåtande och att officersmässarna uteslutande serverar europeisk mat – ser nu plötsligt ett alternativ till att stanna kvar i ledet.

Flera går över till den indiska nationalistarmén (ledd av **Subhash Chandra Bose**) som samverkar med japanerna.

The glass palace är en tjock, välskriven och spännande bok. På köpet får läsaren inte bara en dom över kolonialismen utan många historier med både sorglig och lycklig utgång: Rikedomar vinnas och förloras, kärleksband knyts och upplöses, tre generationer drar förbi.

Kommer man sedan till **Amit Chaudhuris** prosa, är frågan av yttre dramatik närmast total. Det som händer – eller snarare inte händer – utspelas strax under ytan av vardagsrutiner och triviala repliker.

Författarens fjärde roman handlar om en nyskild utlandsindier, Jayojit, som befinner sig

på feriebesök hos föräldrarna i Calcutta. Med på resan har Jayojit sin son, som exfrun annars har vårdnaden om.

I Calcutta råder glödande sommarhetta, och de fyra huvudpersonerna lever tätt sammanträngda i föräldrarnas lilla mörka lägenhet. "Amiralen" och hans hustru är naturligtvis glada åt att träffa barn och barnbarn. Samtidigt är skilsmässan ett plågsamt faktum, men just ingen ger ord åt sorg, vilshenhet eller oro.

Detaljark prosa

En laddad, avvaktande stillhet genomsyrar i stället *A new world*. Nu bryts mot korta men intensiva återblickar, samtidigt som framtiden ter sig egendomligt frånvarande. Personerna levandegörs på en dämpad men detaljark prosa.

Denna gång kanske inte Chaudhuri skriver lika poetiskt som i föregångarna *Afternoon raag* och *Freedom song*. Men som läsoplevelse känns romanen likafullt stark och äkta och som ett vittnesbörd om en brytningstid mellan gammalt och nytt.

Båda författarna är, språkligt sett, relativt lättlästa men ordförklaringar får man klara sig utan. Kartan hos Amitav Ghosh är jag dock tacksam för.

Anders Sjöbohm

Uppbyggligt om moksha

Yoga Vasishtha Ramayana. Den klassiska vägledningen vid gränsen till upplysning

Re-Euphorics

Yoga Vasishtha är ett av de viktigaste verken i den hinduiska uppbyggelselitteratur som går under beteckningen *smitri*-litteratur.

Boken vars sanskrit-original omfattar 32 000 verser är utformad som ett filosofiskt samtal i dialogform mellan lärare – den upplyste människan Vasishtha – och elev, den förkroppsligade guden Ram, hjältegestalt i Indiens mest berömda episka berättelse *Ramayana*. **Lars Thomas Lundgren** har här översatt delar av verket som mycket handlar om den illusoriska värld vi lever i och om hur sökaren kan finna upplysning för att komma ur det eviga kretsloppet återfödelse och uppnå den slutgiltiga friheten benämnd *moksha*.

Översättningen är lättläst – diakritiska tecken som brukar göra den här typen av översättningar oläsbara har utelämnats. Texten innehåller dock många svåra ord som dessvärre inte förklaras, och fakta om verkets ursprung och relationen till *Ramayana* saknas.

Lars Eklund

MARIANNE SVENNERSTAM:
Vilse i Kerala. En delstat i södra Indien. Verktyg för resor på egen hand.

Polyvalent

Författaren som rest mycket i Indien sedan 1975 vill locka fler svenskar att resa till

Personlig reseguide om Kerala

den idylliska delstaten Kerala på sydvästra Indiens kust.

Det är en personligt hållen reseguide fylld med fakta om platser, hotell, sevärdheter och resmöjligheter jämte översiktlig information om historia, religion och inte minst det rika

kulturlivet.

Uppenbart är författaren själv mycket intresserad av ayurveda och alternativ medicin, som därför behandlas utförligare än i flertalet andra reseguider.

ibland brister dock de histo-

riska kunskaperna och när det gäller samhällsliv finns det betydligt bättre böcker på svenska om Kerala.

Direkt felaktig är informationen att malaria inte existerar i delstaten och att man därför inte behöver ta någon profylax därför.

Lars Eklund

Färgstarkt om resandets betydelse

TOMAS LÖFSTRÖM:
Mannen som reste
Vagabond

Packat och klart är ett TV-program vars popularitet jag aldrig förstått. Lusten att resa till platserna som de hurtfriska reportrarna besöker, försvinner i takt med insmickrande panoreringar, stereotypa superlativ och den extremt ängsliga ambitionen att förmedla exotism utan att för den sakens skull skrämna bort någon målgrupp. Alla platser på jorden ter sig likadana – och lika tråkiga.

Det finns alltså reseskildringar och reseskildringar. Vissa författare uppehåller sig vid Taj Mahals arkitektoniska detaljer medan andra beskriver mötet med den enögda vykortssäljaren vid entrén. Kanske förmedlas ett fascinerande livsöde, kanske en banalitet men viktigast är ändå mötet med människan – oavsett om det är i Agra, Marrakesh eller Simrishamn.

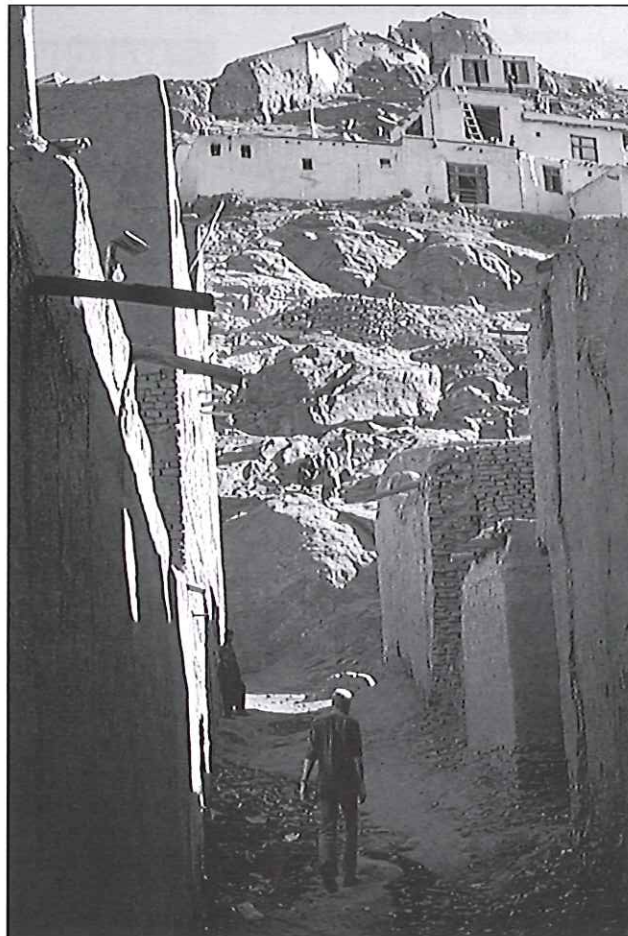
En som förstått detta är författaren **Tomas Löfström**, väl känd för många av SYDASIENS läsare. Trettio år av ständigt resande och skrivande har resulterat i åtskilliga böcker och artiklar.

Ter sig i dag exotiskt

1987 började han skriva krönikor i tidskriften Vagabond. Därmed fick den unga redaktionen ett välkommet tillskott av den skånske globetrotern som har rest landvägen till Indien och liftat runt i södra Europa och norra Afrika, något som för dagens ryggsäcksresenärer kan te sig lika exotiskt som **Sven Hedins** kamelfärder genom Centralasien.

Ett urval av bidragen till Vagabond samt krönikor från andra sammanhang finns nu samlade i *Mannen som reste*.

Boken är, för att använda Packat-och-klart-adjektiv, en brokig och färgstark samling. Här finns dråpliga berättelser som författarens möte med afghansk byråkrati då han försökte skicka hem sin reseskrivmaskin från Kabul. Här finns djupsinniga och intressanta betraktelser över vad resandet

Tomas Löfström på vandring genom Kabuls gränder, Afghanistan 1975.
FOTO: LARS EKLUND

Men i övrigt är det en njutbar samling texter. De lyfter fram den väl kända sanningen att det inte är resans mål utan resan själv som är den stora upplevelsen. Vilka möter man på vägen? Hur förändras man? Hur förändras världen?

Inspirerande

Löfström är en sann internationalist. Globalisering är lika med humankapitalets fria förflyttning snarare än finanskapitalets. Se här en löfströmsk vision:

”Turismen kommer att förlora sin karaktär av exklusivitet... Vi kommer att lära känna världen, dess landskap och människor, dess myter och hemligheter. Vi kommer att upp-
rätta nya nätverk, bygga nya broar, sluta nya avtal och sjunga nya sånger.”

Inspirerande tankegångar som fanns redan hos de vagabonderande hippiesarna i debuten *Liftare* (1971). Romantiken därifrån går igen i det mesta av innehållet i *Mannen som reste*. Men Löfström beskriver också exploateringen i turismens spår. Han väjer heller inte för att påtala resans karaktär av flykt när han citerar Bruce Chatwin som kallar resandet ”en bot för melankoli; det vill säga för de depressioner som orsakats av bosättning.

Sug på den formuleringen, Packat och klart-redaktionen!

Katarina Sandström Blyme

gör med oss människor.

Högt och lågt blandas, liksom svenskt och utländskt. Skånska byoriginal beskrivs med samma respekt som författaren och resenären **Bruce Chatwin**.

Långväga resor dominerar

De långväga resorna dominerar – och inte mig emot. Det finns något sökt i en del av iakttagelserna som Löfström gjort på hemmaplan. Kanske är det tiden som runnit ifrån till exempel berättelsen om den unge mannen som hellre arbetar på reklambyrå än reser tillbaka till de ”rätthåll” han brukade bo på under sina långresor? En datering av krönikorna hade varit på sin plats.

Oumbärlig tidskrift om sydasiatisk litteratur går i graven

Snart kommer den oumbärliga *Journal of South Asian Literature* att gå i graven. Tidskriften, som kommer ut med två nummer om året har getts ut av Michigan State University i USA ända sedan 1963, fast ursprungligen under namnet Mahfil.

Med tiden har den blivit riktigt läsvänlig i typsnittet – åttiotalnumren krävde nästan förstoringsglas – men är ständigt lika försenad i utgivningen.

Innehållet består till stor del av uppsatser på en nivå, som visserligen är akademisk men oftast inte alltför svårsmält. Här

kan man stifta bekantskap med litteratur på språkområden som det annars kan vara svårt för en västerlänning att få reda på något om: Gujarati, singalesiska, telugu, urdu o s v.

I varje nummer finns dessutom skönlitterära bidrag, och somliga har t o m fått svälla till renodlade antologier med texter dikter och noveller från Nepal eller prosa på tamil. Flera temanummer har också publicerats, bl a ett om *Bhagavadgita* och ett om **Shiv K Kumars** författarskap.

Det hittills senaste numret handlar till

stor del om veteranen **Ahmed Ali** (1910-1994): prosaist, poet, Koranöversättare och diplomat i pakistansk tjänst. (Alis roman *Twilight in Delhi* från 1941 skildrar det gamla indiska mogulkejsardömet undergång och räknas i dag som en klassiker.)

Men efter nästa nummer lägger alltså redaktörerna **Carlo Coppola** och **Surjit Dulai** ner arbetet. Ett tack- och farväl-dubbelnummer beräknas komma ut någon gång i år. Fast kanske även detta blir försenat?

Anders Sjöbohm

AFGHANISTAN

FN kritiskt mot att talibankontor stängs

□ FN uttryckte missnöje med USA:s beslut att i februari stänga de afghanska talibanernas kontor i New York. Kontoret har inte bara fungerat som en förbindelse mellan talibanerna och FN, utan har också skött utfärdandet av visum till FN-tjänstemän som rest till Afghanistan. Stängningen motiverades av de utökade sanktioner mot taliban-regimen som FN:s säkerhetsråd beslutade om i december förra året till följd av talibanernas vägran att utlämna terroristanklagade saudiern **Usama bin Laden**, men **Francesc Vendrell**, FN:s speciella sändebud i Afghanistan anser att stängningen innebär ett handikapp för den pågående fredsprocessen i vilken FN försökt medla i det afghanska inbördeskriget. (IPS)

Buddhorna förstörs

□ Talibanregimen inledde trots ett fördömande från hela världen i början av mars förstörelsen av Afghanistans för-islamiska kultur, genom att slå eller spränga sönder landets arkeologiska minnesmärken – däribland de världsberömda Buddha-statyerna i Bamiyan. Talibanernas motiv är att utplåna avgudabilder, och informations-

ministern **Qudratullah Jamal** försäkrar att man inte kommer att spara någon enda staty i landet, inte heller de som finns bevarade på museum i Kabul.

BANGLADESH

Danskar kidnappade

□ Tre europeer, britten **Tim Selby** och danskarna **Torben Mikkelsen** och **Nils Hulgard** kidnappades den 16 februari när de på uppdrag av det danska företaget **Kampsax** projekterade för ett vägbygge i **Chittagong Hill Tracts**. Kidnapparna tillhör en tidigare okänd utbrytarfraktion ur den gerillaorganisation som fram tills 1997 bedrev en väpnad kamp i bergsområdena mot den bangladeshiska regeringen. Det året slöts dock en fredsuppgörelse mellan regeringen och gerillan som företräder **chakmas** och andra stamfolk i området.

INDIEN

Karmapa lama får asyl

□ Mer än ett år efter den dramatiska flykten ut ur Tibet av **Karmapa lama**, den tibetanska **Kagyupa**-sektens överhuvud, beviljade Indien honom i början av februari officiell asylstatus. Han kan därför fortsätta stanna i Indien i likhet med andra tibetanska flyktingar, men han har ännu inte tillåtits bege sig till **Rumtek-klostret** i

delstaten **Sikkim**. Kina har tidigare varnat Indien för att ge politisk asyl åt den 15-årige pojken.

MALDIVERNA

FN-kritik mot lagar

□ Den FN-kommitté som arbetar mot kvinnodiskriminering, ifrågasätter giltigheten i de lagar som förbjuder kvinnor att kandidera till de högsta ämbetena på Maldiverna.

Maldiverna är det enda medlemsland i FN där man i konstitutionen förbjuder kvinnor att bli president eller vicepresident. **Aneesa Ahmed**, ställföreträdande minister för Maldivernas departement för kvinnofrågor, säger att två artiklar i konstitutionen hindrar kvinnor från få de högsta positionerna.

Lagen strider mot FN:s konvention mot kvinnodiskriminering som Maldiverna anslöt sig till 1993. Men i samband med att man anslöt sig reserverade sig regeringen mot de bestämmelser som motsade islamsk lag, sharia.

Maldiverna har å andra sidan, till skillnad från de flesta länder i Mellanöstern, gett rösträtt till kvinnor, och rätten att göra politisk karriär. I år har två kvinnor fått två toppositioner på Maldiverna, som assisterande ö-chef och som atollledare.

En nationell kvinnopolicy har också utarbetats och väntas bli antagen av parlamentet. Regeringen planerar också ett program som går ut på att fördjupa jämställdheten mellan män och kvinnor. (IPS)

PAKISTAN

Sekteristiskt våld

□ Den pakistanska regeringen har tillkännagett en lång rad åtgärder för att bekämpa vågen av sekteristiskt våld som skakar landet. Sedan början av februari har minst 40 människor dödat. Religiösa extremister ur såväl den dominerande sunni-gruppen som den mindre shia-gruppen har gjort sig skyldiga till brutala övergrepp på oskyldiga människor.

Den värsta enskilda attacken var när 13 shias sköts till döds i staden **Sheikupura** i början av mars.

Regeringen har beslutat att lagstifta för ett förbud mot de extrema organisationer som

manar till sekteristiskt våld. Hur man ska skilja på sådana sekteristiska grupperingar från de övriga islamiska partier som länge verkat i landet med myndigheternas gillande förefaller dock vara en svår uppgift.

Den senaste tidens våldsvåg inleddes i början av februari sedan en sunniextremistisk man dömts till döden för mordet på en iransk diplomat. Kort därefter dödades 12 personer i flera attacker under två dagar i Nordvästgränsprovinserna.

Mer än 1 000 personer har dödat i sekteristiskt våld i Pakistan de senaste 10 åren.

SRI LANKA

Förlängt eldupphör

□ Den 22 februari meddelade **LTTE** att gerillaorganisationen förlänger sitt ensidiga eldupphör ännu en månad fram till slutet av mars. Det inleddes den 24 december med krav på att regeringssidan skulle svara med samma mynt, men hittills utan resultat. **LTTE** uppger att eldupphöret är en gest mot det norska medlingsförsöket, och man uppmanar västländerna att förmå regeringssidan att också göra eldupphör. Det har hittills avvisats.

LTTE terroriststämplat

□ Den brittiska regeringen har fört upp **Tigergerillan** på listan över förbjudna terroristorganisationer, vilket är ett stort bakslag för **LTTE**. I ett uttalande säger **LTTE** att beslutet kommer att påverka en eventuell fredsprocess negativt och att det kommer sporra den lankesiska regeringen att söka en militär lösning på konflikten i Sri Lanka. Beslutet kommer dock inte att påverka samarbetet med den norska medlingen, säger **LTTE**.

Protester mot mord

□ **M Nimalarajan** mördades i oktober i sitt hem i **Jaffna**. Han rapporterade för **BBC**:s sändningar på singalesiska och tamil, och han var känd för sin rapportering från inbördeskriget liksom om striderna mellan tamilska grupper i regeringskontrollerade områden, om valfusk och om flyktingsituationen. Den lankesiska journalistikaren har protesterat mot mordet.

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skraddarsyr resor över hela världen

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

Pakistansk vapenhjälp

□ Pakistan erbjöd Sri Lanka i februari ett lån på motsvarande nära 200 miljoner kronor för att köpa vapen i givarlandet.

Familjer kompenseras

□ Den lankesiska regeringen har nu betalat ut ersättning till 19 familjer som drabbades när deras anhöriga mördades i rehabiliteringslägret nära Bandarawela i höstas då 26 personer dog.

Regeringen har beskyllt Tigergerillan och hårdföra singalesnationalister för mordet, medan medborgarrättsorganisationer menar att säkerhetsstyrkornas roll i massakern bör utredas av en opartisk instans. De pekar också på att kompensationen betalades ut lägligt, just innan FN:s Kommission för de mänskliga rättigheterna ska inleda diskussioner om läget i Sri Lanka.

Ny fågelart upptäckt

□ För första gången på 132 år i landets historia har man upptäckt en ny fågelart – en ugglas. Det är en lokal ornitolog som lyssnat in sig på ugglans säregna lockrop på flera år.

Mutskandal skakar indiska regeringen

Avslöjanden om att ledande representanter för den indiska regeringskoalitionen beredvilligt tog emot mutor från ett påhittat företag inom försvarsindustrin har lett till en allvarlig kris för den BJP-dominerade Vajpayee-regeringens överlevnad.

Sedan Internet-nyhetssajten Tehelka.com den 13 mars publicerat graverande videoupptagningar med BJP:s partipresident **Bangaru Laxman** och Samatapartiets ledare **Jaya Jaitley** inblandade råder det politiskt kaos i Indien.

Fernandes avgick

Både Laxman och Jaitley tvingades snabbt att avgå, och även försvarsministern **George Fernandes** (Samatapartiet) sattes under hård press och tvingades ett par dagar senare att avgå från sin post.

Samtidigt beslutade järnvägsministern **Mamata Banerji** att hennes parti, Trinamul Congress ("Gräsrotskongressen"), skulle lämna regeringssamarbetet inom Demokratiska

Nationella Alliansen (DNA) på grund av regeringens bristande vilja att utreda mutskandalen.

Verksamheten i såväl underhuset Lok Sabha som i överhuset Rajya Sabha lamslogs i flera dagar av en uppretad opposition.

Nyckelroll för TD

Avhoppet av Trinamul Congress, med sina nio ledamöter i Lok Sabha, utgör inget omedelbart hot mot NDA:s fortsatta regeringsinnehav, då regeringen fortfarande har stöd från mer än 300 av underhusets 545 ledamöter, men i stället fokuseras intresset på det regionala partiet i Andhra Pradesh, Telugu Desam (TD), som spelar en nyckelroll.

Partiet ingår inte i regeringen men har hittills stött den i alla viktiga omröstningar. Med sina 29 parlamentsledamöter har Telugu Desam möjlighet att falla regeringen.

Folkfront bildad

Oppositionen vädrar åter morgonluft, och en ny "Folkfront",

fristående från såväl BJP som Kongresspartiet, presenterades den 15 mars. Ledarna för de fyra vänsterpartierna i parlamentet – CPI(M), CPI, RSP och Forward Bloc – samt Samajwadi Party och Janata Dal (S), manade alla sekularistiska partier i landet att sluta upp bakom fronten, som leds av den ärrade veteranpolitikern och före kommunistiske chefsministern i Västbengalen **Jyoti Basu** och Samajwadi-ledaren **Mulayam Singh Yadav**.

Man håller dörren öppen för de partier som tidigare ingick i center-vänsterkoalitionen Förenade Fronten (och som regerade Indien 1996-98) men som nu ingår i DNA-alliansen att åter byta sida.

Lars Eklund

Oumbärlig nyhets-service på Internet
BBC/South Asia

http://news.bbc.co.uk/hi/english/world/south_asia/

Flyg till

➤ Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal etc

Med

➤ Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något annat av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42
111 37 STOCKHOLM
Tel 08 - 10 45 58
Fax 08 - 723 06 66
e-mail:metropol@stockholm.mail.telia.com

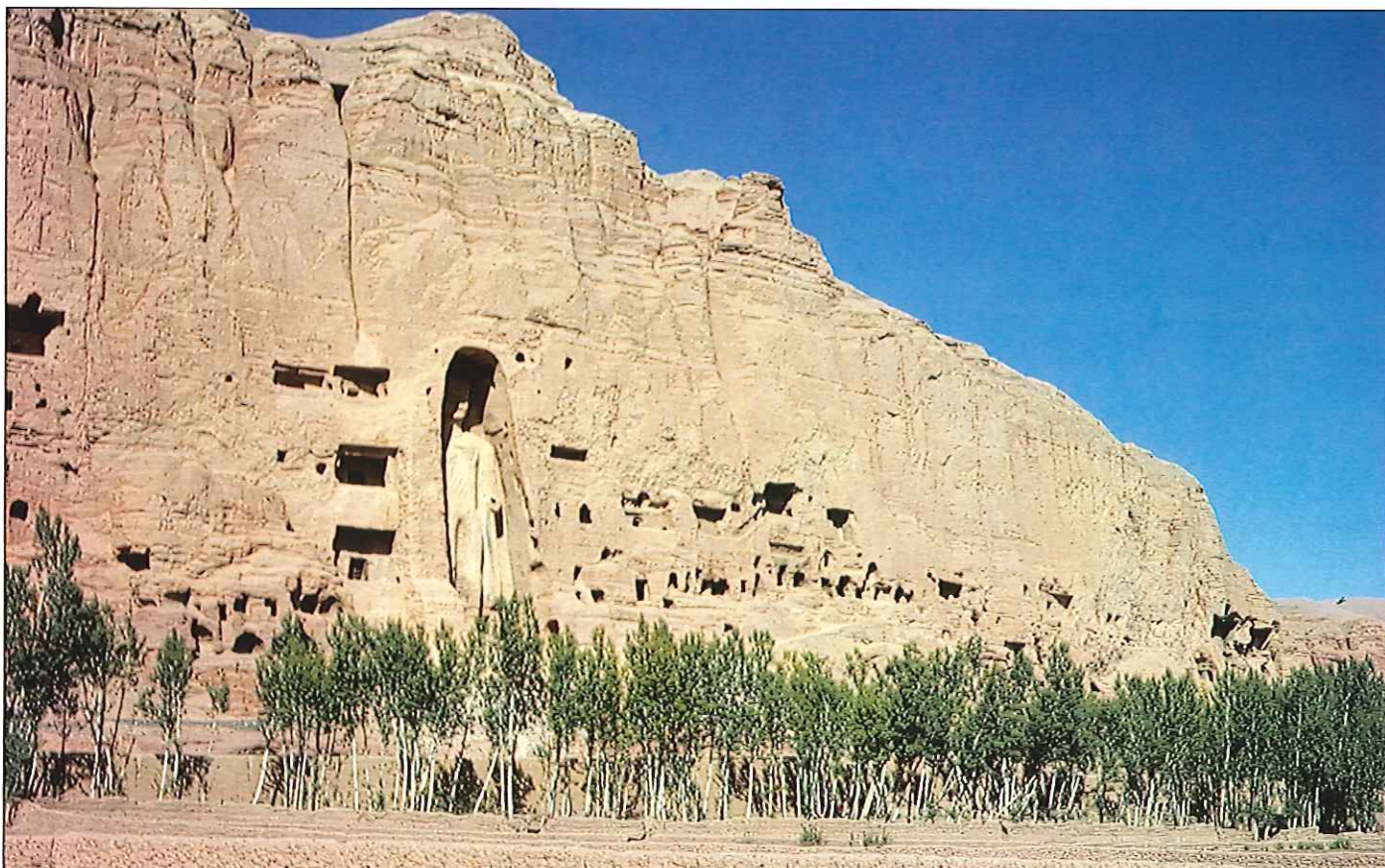
Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Buddha kommer ut ur berget

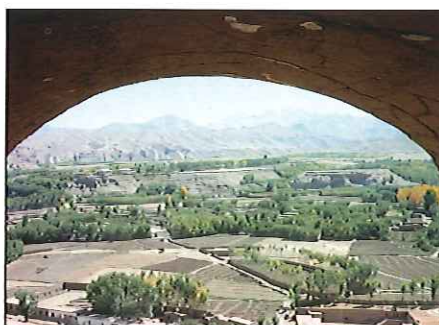

En mäktig syn som inte mer går att skåda, en av de två gigantiska Buddha-statyerna i Bamiyan, huggna ur sandstenen för 1 700 år sedan. Nu bortsprängda av taliban-regimen i Afghanistan, som nonchalerade omvärldens vädjan om att skona dem. FOTO: LARS EKLUND

Jag sitter på Buddhas huvud och ser ut över Bamiyan: Basaren, dalen, de blå bergen. Ovanför mig valvet i den väldiga nisch ur vilken den femtio meter höga statyn, nu skamfilad och söndervittrad, högs fram på 300-talet. Längre bort i en annan nisch en något mindre Buddha. Det är 1975 och ännu står tiden stilla.

Detta Bamiyan var en gång världens centrum. Här möttes Sidenvägens karavanleder mellan öst och väst och Buddha kläddes i grekisk dräkt. Tusentals munkar befolkade grottkloster och tempel. Buddha-statyerna, färglysande och guldglitrande, välsignade de vägfärande köpmännen.

Men jämvikten rubbades, islam spreds från väster, mongolerna kom från norr, sjöfarten tog över handeln, imperialismen underutvecklade Asien. Sidenvägen lades

Utsikten från Buddhas huvud ut över den bördiga Bamiyan-dalen. FOTO: LARS EKLUND

öde. Bamiyan blev världens ände.

I dag, efter mer än tjugo års inbördeskrig, är Afghanistan ett krossat land, en söndervittrad nation. Kriget pågår fortfarande, flyktingproblemen är enorma, torkan ödelägger jorden, svält hotar befolk-

ningen. I detta läge utfärdar talibanregimen ett påbud om att alla "avgudabilder" ska förgöras.

Nu medan jag skriver dessa rader sprängs den stora Buddhan i Bamiyan sönder efter att först ha beskjutits med stridsvagnsraketer och granater.

Då, 1975, medan tiden ännu stod stilla och Afghanistan var ett land av frihet och hopp, skrev jag:

"Buddha kommer ut ur berget, står på tröskeln, ser på världen. Flodens silver rinner under sidenpopplar, solen glöder över himlens violetta silkeslöja. Vindens öga, jordens navel, kosmos mittpunkt: Bamiyan. Buddha kommer ut ur berget, fortfarande, varje gryning. Står i skuggan, ser på världen: vad jag älskar, vad jag lider med dig, sköna Bamiyan!"

Tomas Löfström

Bonusläsning i Monsun 1/01! Läs mer Sydasiens på nätet!

Surfa till: www.sydasiens.m.se/monsun.html och använd lösenordet västanfläkt. Där hittar du bland annat följande:

@Pär Jansson om den indiske handstilskonsulten Surendra Sharma.

@Ann-Britt Tholf om ett möte med änkan Lakshmi Shenkri i indiska Karnataka.

@Tabibul Islam om det utländska biståndet som främst gynnat de rika i Bangladesh
@Ramyata Limbu om den nepalesiska filmproduktionen som utmanar Bollywood.